सूरतुन नबा-७८

سُورَةُ النَّبَإِ

सूरतुन नबा मक्कामा अवतरित भएको तथा यसमा चालीस आयतहरू एवं दुई रुकूअ छन् ।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

अल्लाहको नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ ।

عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ ①

(१) यी मानिस कुन वस्तुको सोधपूछ गरिराखेका छन् ?[1]

عَنِ النَّبَإِ الْعَظِيمِ ②

(२) त्यस ठूलो सूचनाको ?

الَّذِي هُمْ فِيهِ مُخْتَلِفُونَ ③

(३) जसमा यिनी विभिन्न मत छन् ।[2]

كَلَّا سَيَعْلَمُونَ ④

(४) निश्चित रुपमा यिनी अहिले जानिहाल्नेछन् ।

---

[1]**सूरतुन नबा** : जब नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) लाई नबूअतले सम्मानित गरियो तथा उहाँले एकेश्वरवाद तथा प्रलय आदिको चर्चा गर्नुभो तथा पवित्र ईशवाणी कुर्आन सुनाउनुभयो त काफ़िर तथा मुश्रिकहरूले एक अर्कासित प्रश्न गर्न आरम्भ गरे कि के यो सम्भव छ ? जस्तो कि यो व्यक्ति दावा गरिराखेको छ वा यो कुर्आन वास्तवमा अल्लाहको तर्फबाट अवरित गरिएको छ जस्तो कि मुहम्मद (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) भन्दछ । प्रश्नद्वारा अल्लाहले पहिला यी कुराहरूको वास्तविक स्थिति उजागर गऱ्यो जो उनको हो । अनि स्वयंले नै उत्तर दियो ।

[2]अर्थात् जुन ठूलो सूचनाका सम्बन्धमा प्रश्न छ । यस ठूलो सूचनासित अभिप्राय केहीले पवित्र कुर्आन लिएका छन् । काफ़िर त्यसका विषयमा विभिन्न कुरा गर्दथे । कोही त्यसलाई जादू कोही ज्योतिष कोही कविता तथा कोही प्राचीन कथा भन्दथ्यो । केहीका विचारमा यसको अभिप्राय प्रलय घटित हुनु हो तथा पुन: जीवित हुनु । यसमा पनि उनका मध्ये केही मतभेद थियो कोही प्रारम्भदेखि यसको इन्कार कि यिनका बीच मतभेद छ, कोही त्यसका सन्दर्भमा सोधपूछ गर्दथ्यो कि मात्र सन्देहको प्रदर्शन । केही भन्दछन् कि प्रश्न त विश्वासको अधिकता तथा अधिक जानकारीका लागि थियो तथा काफ़िरहरूको उपहास एवं प्रतिहास स्वरुप ।

ثُمَّ كَلَّا سَيَعْلَمُونَ ۝٥
(५) अनि निश्चित रुपले उनीहरूलाई अति शीघ्र ज्ञान हुनेछ ।[1]

أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مِهَادًا ۝٦
(६) के हामीले धर्तीलाई फ़र्श बनाएनौं ?[2]

وَالْجِبَالَ أَوْتَادًا ۝٧
(७) तथा पर्वतहरूलाई किल्ला बनाएनौं ?[3]

وَخَلَقْنَاكُمْ أَزْوَاجًا ۝٨
(८) तथा हामीले तिमीलाई जोडा-जोडा पैदा गऱ्यौं ।[4]

وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا ۝٩
(९) तथा हामीले तिम्रो निद्रालाई तिम्रो विश्रामको कारण बनायौं ।[5]

وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ لِبَاسًا ۝١٠
(१०) तथा रात्रिलाई हामीले पर्दा बनायौं ।[6]

---

[1]यो भ्रूपार हो कि शीघ्र नै सबै कुराको ज्ञान हुनेछ । अगाडि अल्लाह आफ्नो कारीगरी तथा महान सामर्थ्यको चर्चा गरिराखेको छ । ताकि अद्वैतको तथ्य उनका अगाडि स्पष्ट होस् तथा ईशदूतले उसलाई जुन कुराको आमन्त्रण दिइराखेको छ, त्यसमा विश्वास गर्न उनका लागि सरल हुन जाओस् ।

[2]अर्थात् फर्शका समान तिमी धर्तीमा हिंड्डुल गर्दछौ, उठबस गर्छौ तथा सुत्छौ, जाग्छौ तथा सबै कामकाज गर्दछौ । धर्तीलाई घुम्दैरहन दिएन ।

[3] أَوْتَادْ यो وَتَدْ को बहुवचन हो । किल्ला अर्थात् पर्वतहरूलाई धर्तीका लागि किल्ला बनायो ताकि धर्ती स्थिर रहोस्, न हल्लोस् । किनकि हिंड्नु-डुल्नुको दशामा धर्ती रहन योग्य नै हुँदैन ।

[4]पुरुष-स्त्री, भाले-पोथी, अर्थात् أَزْوَاج को अर्थ प्रकार तथा वर्ण हो । अर्थात् अनेक रुप तथा रङ्गहरूमा पैदा गऱ्यो । स्वरुप, कुरुप, लामो, सानो, गोरो, कालो ।

[5] سُبَات को अर्थ काट्नु हो, रात पनि जीव-जन्तुहरूको सम्पूर्ण गतिविधिहरूलाई कम गरिदिन्छ, ताकि शान्ति हुन जाओस् तथा उनी आरामसित सुत्न सकून् । अथवा अभिप्राय यो हो कि रात्रि तिम्रा कर्महरूलाई समाप्त गरिदिन्छ । कार्य समाप्त हुनुको अर्थ आरम्भ हो ।

[6]अर्थात् रातिको अँध्यारो तथा तमस प्रत्येक वस्तुलाई आफ्ना अन्धकारमा ढाक्दछ जस्तै कपडा (वस्त्र) मनुष्यको शरीरलाई ढाक्दछ ।

وَّجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا ﴿١١﴾

(११) तथा दिनलाई हामीले जीविका उपार्जनको समय बनायौं ।[१]

وَبَنَيْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعًا شِدَادًا ﴿١٢﴾

(१२) तथा तिमीमाथि हामीले सात सुदृढ आकाश बनायौं ।[२]

وَّجَعَلْنَا سِرَاجًا وَّهَّاجًا ﴿١٣﴾

(१३) तथा एउटा चम्किराखेको ज्योति दीप पैदा गऱ्यौं ।[३]

وَّأَنزَلْنَا مِنَ الْمُعْصِرَاتِ مَاءً ثَجَّاجًا ﴿١٤﴾

(१४) तथा मेघहरूबाट हामीले अत्याधिक प्रवाहित जल वर्षायौं ।[४]

لِّنُخْرِجَ بِهِ حَبًّا وَنَبَاتًا ﴿١٥﴾

(१५) ताकि त्यसबाट अन्य तथा वनस्पति उब्जाऊन् ।[५]

وَجَنَّاتٍ أَلْفَافًا ﴿١٦﴾

(१६) तथा घना बगैंचा पनि उमारुन् ।[६]

إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ كَانَ مِيقَاتًا ﴿١٧﴾

(१७) नि:सन्देह निर्णयको दिन निर्धारित छ ।[७]

[१]अभिप्राय यो हो कि दिनलाई प्रकाशमान बनायो ताकि मानिसहरू जीविका उपार्जनका लागि परिश्रम गर्न सकून् ।

[२]यिनमा प्रत्येकको दूरी पाँच सय वर्षका समान छ । जो त्यसको दृढताको प्रमाण हो ।

[३]यसबाट तात्पर्य सूर्य हो तथा جَعَلَ को अर्थ خَلَقَ हो ।

[४] مُعْصِرَاتٌ ती बदलीहरू जो जलले भरिएको हुन्छ । किन्तु अझै वर्षेको छैन । जस्तै الْمَرْأَةُ الْمُعْصِرَةُ त्यस स्त्रीलाई भन्दछन् जसको रजकात (मासिक) होस् । ثَجَّاجًا अधिक प्रवाहित जल ।

[५] حَبٌّ (दाना) त्यो अन्य जसलाई खानेका लागि एकत्र गरिन्छ । जस्तै गहूँ, चामल, जौं, मकै आदि तथा वनस्पति तथा तरकारीहरू एवं स्याउलो जो पशु खान्छन् ।

[६] أَلْفَافًا शाखाहरूको अधिकताका कारण एक-अर्कासित जोडिएका रुखहरू अर्थात् घना बगैंचा ।

[७]अर्थात् आदि तथा अन्त्य सबैका एकत्र हुने तथा वचनको दिन । यसलाई निर्णयको दिन यसकारण भनियो कि त्यस दिन एकत्रित हुनुको उद्देश्य नै सबै मानिसहरूको उनका कर्महरूका अनुसार निर्णय गर्नु हो ।

يَوْمَ يُنفَخُ فِي الصُّورِ فَتَأْتُونَ أَفْوَاجًا ۝١٨

(१८) जुन दिन कि नरसिंघा फुकिनेछ, अनि तिमी सबै समूह-समूहमा बनेर आउनेछौ ।[1]

وَفُتِحَتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ أَبْوَابًا ۝١٩

(१९) तथा आकाश खोलिनेछ, त त्यसमा ढोकाहरू हुनजानेछन् ।[2]

وَسُيِّرَتِ الْجِبَالُ فَكَانَتْ سَرَابًا ۝٢٠

(२०) तथा पर्वत चलाइनेछन् त उनी सेतो बालुवा हुन जानेछन् ।[3]

إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا ۝٢١

(२१) निःसन्देह नरक घातमा छ ।[4]

لِّلطَّاغِينَ مَآبًا ۝٢٢

(२२) उद्दण्डहरूको स्थान त्यही हो ।

[1]केही धर्मविद्हरूले यसको भावार्थ यो वर्णन गरेका छन् कि प्रत्येक समुदाय आफ्ना रसूलका साथ हश्रका मैदानमा आउनेछन् । यो दोस्रो नफ़खा (फूँक) हुनेछ जसमा सबै मानिस चिहानहरूबाट जीवित भएर निस्कनेछन् । अल्लाह (तआला) ले आकाशबाट पानी वर्षाउनेछ जसमा मानिस खेतीका सामान उम्रने छन् मानिसको प्रत्येक अङ्ग सडेर जानेछ किन्तु ढाडको अस्थि (हड्डी) को अन्तिम टुप्पा, त्यसैबाट प्रलयका दिन सृष्टिलाई पुनः बनाइनेछ । (सहीह बुख़ारी तफ़सीर सूरते अम्म)

[2]अर्थात् फरिश्ताहरूका अवतरणका लागि मार्ग बन्नेछन् । तथा धर्तीमा ओर्लेर आउनेछन् ।

[3]سَــرَابٌ त्यो रेत (बालुवा, कण) जो टाढाबाट पानी जस्तो देखिन्छ । पर्वत पनि रेतका समान टाढाबाट देखिने वस्तु बनेर रहनेछन् । तथा पुनः सर्वथा लुप्त भइहाल्नेछन् । उनको चिन्हसम्म रहने छैन । केही भन्दछन् कि कुरआनमा पर्वतहरूका अनेक दशाहरू वर्णित गरिएको छ । जसमा अनुकूलता यसप्रकार छ कि (१) पहिला तिनलाई कण-कण गरिदिइनेछ । ﴿فَدُكَّتَا دَكَّةً وَاحِدَةً﴾ (अल हाक़्का १४) (२)) ती धुनेका रुई (कपास) का समान हुनेछन् ﴿كَالْعِهْنِ الْمَنفُوشِ﴾ (अल-कारिअः- ५) (३) ती गर्द गोबर (धूल-कण) हुन जानेछन्, ﴿فَكَانَتْ هَبَاءً مُّنبَثًّا﴾ (अल वाक़िअः-६) (४) तिनलाई उडाइदिइनेछ । ﴿يَنسِفُهَا رَبِّي نَسْفًا﴾ (ताहा-१०५) तथा पाँचौं स्थिति यो हो कि तिनी मृगतृष्णा हुनजानेछन् अर्थात् रहने छैनन् जस्तो कि यस स्थानमा छ । (फ़तहुल क़दीर)

[4]घात यस्तो स्थानलाई भन्दछन् जहाँ लुकेर प्रतीक्षा गरिन्छ कि त्यहाँबाट गुज्रन्छ भने त्यसमाथि प्रहार गरियोस् । नरकका अधिकारी पनि यसैप्रकार नरकवासीहरूको प्रतीक्षामा घात लगाएका छन् अथवा नरक स्वयं अल्लाहको आज्ञाले घात लगाएर काफ़िरहरूको प्रतीक्षा गरिराखेको छ ।

لّٰبِثِينَ فِيهَآ أَحْقَابًا ﴿٢٣﴾
(२३) त्यसमा उनीहरू कैयन् युगहरू (एवं शताब्दीहरू) सम्म रहनेछन् ।[1]

لَّا يَذُوقُونَ فِيهَا بَرْدًا وَلَا شَرَابًا ﴿٢٤﴾
(२४) न कहिल्यै त्यसमा चिसोको स्वाद चाख्नेछन् न पानीको ।

إِلَّا حَمِيمًا وَغَسَّاقًا ﴿٢٥﴾
(२५) गरम पानी एवं बगिराखेको पीपका अतिरिक्त ।[2]

جَزَآءً وِفَاقًا ﴿٢٦﴾
(२६) (उनलाई) पूर्ण रुपमा प्रतिफल प्राप्त हुनेछ ।[3]

إِنَّهُمْ كَانُوا۟ لَا يَرْجُونَ حِسَابًا ﴿٢٧﴾
(२७) उनीहरूलाई त हिसाबको सम्भावना नै थिएन ।[4]

وَكَذَّبُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَا كِذَّابًا ﴿٢٨﴾
(२८) तथा नकारि-नकारि हाम्रा आयतहरूलाई झुठ्लाउँथे ।

وَكُلَّ شَىْءٍ أَحْصَيْنَٰهُ كِتَٰبًا ﴿٢٩﴾
(२९) हामीले प्रत्येक कुरोलाई लेखेर सुरक्षित राखेका छौं ।[5]

---

[1] أَحْقَاب बहुवचन हो حُقُب को, अर्थ हो युग । अभिप्राय सधैं तथा नित्य छ, उनी सधैंका लागि नरकमा रहनेछन् । यो यातना काफ़िर तथा मुश्रिकहरूको लागि छ ।

[2] जो नरकवासीहरूका शरीरबाट निस्कनेछ ।

[3] अर्थात् यो यातना उनका कर्महरूका अनुकूल छ जो उनी संसारमा गर्दैरहे ।

[4] यो पहिला वाक्यको कारण भनिदैछ अर्थात् उनी उपरोक्त दण्डका भागी यसकारण बने कि मृत्युका पश्चात उनी पुनर्जीवनलाई मान्दैनथे कि हिसाब किताबको आशा राख्थे ।

[5] अर्थात् लौहे महफ़ूज़मा । अथवा त्यो लेख अभिप्रेत छ जो फरिश्ताहरू लेख्दै रहे । प्रथम भावार्थ अधिक सही छ । जस्तो कि (सूर: यासीन-१२) मा भन्यो :

﴿وَكُلَّ شَىْءٍ أَحْصَيْنَٰهُ فِىٓ إِمَامٍ مُّبِينٍ﴾

(३०) अब तिमी (आफूले गरिएको) स्वाद चाख, हामी तिम्रो यातना नै बढाउँदै जानेछौं ।[1]

فَذُوقُوا فَلَن نَّزِيدَكُمْ إِلَّا عَذَابًا ﴿٣٠﴾

(३१) निःसन्देह सदाचारीहरूका लागि सफलता छ ।[2]

إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ مَفَازًا ﴿٣١﴾

(३२) बगैंचाहरू छन् तथा अंगूर छन् ।[3]

حَدَائِقَ وَأَعْنَابًا ﴿٣٢﴾

(३३) तथा नवयुवती कुमारी समआयु स्त्रीहरू छन् ।[4]

وَكَوَاعِبَ أَتْرَابًا ﴿٣٣﴾

(३४) तथा छचल्किएका मदिराका प्याला छन् ।[5]

وَكَأْسًا دِهَاقًا ﴿٣٤﴾

(३५) त्यहाँ न त उनी अश्लील कुरा सुन्नेछन् तथा न असत्य कुरा सुन्नेछन् ।[6]

لَّا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا كِذَّابًا ﴿٣٥﴾

[1]यातना बढाउनुको अभिप्राय हो कि अब यो यातना स्थायी छ । जब उनका छाला गलेर जानेछन् त अर्को फेरिदिनेछन् । (अन-निसा-५६) जब आगो निभ्न थाल्छ त फेरि प्रज्वलित गरिदिइनेछ । (सूरः बनी इस्राईल-९७)

[2]दुर्भाग्यशालीहरूको चर्चाको पश्चात अब यो सौभाग्यशालीहरूको चर्चा तथा ती उपहारहरूको वर्णन हो जसबाट उनी पारलौकिक जीवनमा सफल हुनेछन् । यो सफलता एवं उपहार उनीहरूलाई सदाचारका कारण प्राप्त हुनेछन् । सदाचार ईमान तथा आज्ञापालनका मागहरूलाई पूरा गर्नुको माग हो । भाग्यशाली त्यो हो जो ईमान स्वीकार्नुको पश्चात संयम तथा असल कामहरूको प्रयोजन गर्दछन् ।

[3]यो مَفَازًا सित बदल । स्थानापन्न छ ।

[4] كَوَاعِبَ बहुवचन हो كَاعِبَةٌ को यो كَعْبٌ (कुर्कुच्चा) बाट छ जस्तै कुर्कुच्चा फुकेको हुन्छ । तिनका स्तनहरूमा पनि यस्तै उभार हुनेछ । जो उनको शोभा तथा सुन्दरताको द्योतक हो ।|أَتْرَابٌ समायु ।

[5] دِهَاقًا भरिएका अथवा लगातार एक पछि अर्को अथवा सफा तथा स्वच्छ كَأْسٌ यस्ता प्यालाहरूलाई भन्दछन् जो पूर्णरुपले भरिएको होस् ।

[6]अर्थात् कुनै व्यर्थ तथा फाल्तु कुरा त्यहाँ हुनेछन्, न एक-अर्कासित मिथ्या कुरा गर्नेछ ।

جَزَاءً مِّن رَّبِّكَ عَطَاءً حِسَابًا ﴿٣٦﴾

(३६) (उनलाई) तिम्रा प्रभुका तर्फबाट (उनका सत्कर्महरूको) यो प्रतिफल प्राप्त हुनेछ । जो पर्याप्त उपहार हुनेछ ।[1]

رَّبِّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الرَّحْمَٰنِ لَا يَمْلِكُونَ مِنْهُ خِطَابًا ﴿٣٧﴾

(३७) (त्यस) प्रभुको तर्फबाट प्राप्त हुनेछ जो कि आकाशहरूको धर्तीको तथा जे-जति त्यसका मध्ये छ, तिनको प्रभु हो तथा अत्यन्त दयालु छ । कसैलाई त्यससित कुराकानी गर्नुको अधिकार हुनेछैन ।[2]

يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ وَالْمَلَائِكَةُ صَفًّا ۖ لَّا يَتَكَلَّمُونَ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَٰنُ وَقَالَ صَوَابًا ﴿٣٨﴾

(३८) जुन दिन आत्मा तथा फरिश्ताहरू पंक्तिवद्ध भएर उभिनेछन्,[3] त कोही कुरा गर्नसक्ने छैन, परन्तु जसलाई अत्यन्त दयालु आज्ञा दिन्छ तथा त्यो ठीक कुरा मुखबाट निकाल्छ ।[4]

ذَٰلِكَ الْيَوْمُ الْحَقُّ ۖ فَمَن شَاءَ اتَّخَذَ إِلَىٰ رَبِّهِ مَآبًا ﴿٣٩﴾

(३९ यो दिन सत्य छ,[5] अब जो चाहन्छ, आफ्नो प्रभुका पास (सत्कर्म गरी) स्थान बनाइहालोस् ।[6]

---

[1] عَطَاءً का साथ حِسَابًا अतिशयोक्तिका लागि आउँछ अर्थात् त्यहाँ अल्लाहका उपहारहरूको प्राचुर्य हुनेछ ।

[2] अर्थात् त्यसको बडाई, भय तथा प्रताप यति हुनेछ कि आरम्भमा त्यससित कसैलाई कुरा गर्नुको साहस हुनेछैन । यसैकारण त्यसको अनुमति बिना कसैले सिफारिस (अभिस्तावना) का लागि मुख पनि खोल्ने छैन ।

[3] यहाँ जिब्रील सहित रुहका कैयन् भावार्थ वर्णन गरिएका छन् । इमाम इब्ने क़सीरले आदमका पुत्रहरू (मानिस) लाई أَشْبَهُ उचित मानेका छन् ।

[4] यो अनुमति अल्लाह (तआला) फरिश्ताहरू तथा ईशदूतहरूलाई प्रदान गर्नेछ तथा उनीहरू जुन कुरा गर्नेछन् सत्य तथा ठीक नै हुनेछ, अथवा यो अर्थ हो कि अनुमति मात्र त्यसैलाई दिइनेछ । जसले सहीह भनेको हुन्छ अर्थात् धर्मसूत्र अद्वैतलाई स्वीकार गरिरहेको हुन्छ ।

[5] अवश्य आउनेवाला छ ।

[6] त्यस आगामी दिनलाई अगाडि राख्दै ईमान तथा समयको जीवन अपनाओस् ताकि त्यस दिन त्यसलाई त्यहाँ राम्रो स्थान प्राप्त होस् ।

إِنَّا أَنذَرْنَاكُمْ عَذَابًا قَرِيبًا يَوْمَ يَنظُرُ الْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَا لَيْتَنِي كُنتُ تُرَابًا ﴿٤٠﴾

(४०) हामीले तिमीलाई निकट भविष्यमा घटित हुने यातनाबाट तर्सायौं (तथा सावधान गऱ्यौं) ।[1] जुन दिन मनुष्यले आफ्ना हातहरूको कमाई देख्नेछ ।[2] तथा काफ़िरले भन्नेछ कि काश म माटो भइदिए ।[3]

सूरतुल नाज़िआत-७९

سُورَةُ النَّازِعَاتِ

यो सूरः मक्कामा अवतरित भएको तथा यसमा ४६ आयतहरू एवं २ रुकूअ छन् ।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

अल्लाहको नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ ।

وَالنَّازِعَاتِ غَرْقًا ﴿١﴾

(१) डुबेर कठोरताले तान्नेहरूको सौगन्ध ।[4]

---

[1]अर्थात् केयामतका दिनको यातनासित जो निकट नै छ किनकि त्यो आउनु निश्चित छ तथा प्रत्येक वस्तु समीप नै छ । किनकि त्यसलाई आउनु नै पर्नेछ ।

[2]अर्थात् राम्रो वा नराम्रो कर्म जे पनि उसले संसारमा गऱ्यो त्यो अल्लाहकहाँ पुगिसकेको छ । केयामत (प्रलय) का दिन त्यो त्यसका समक्ष आउनेछ तथा त्यसले त्यसलाई देख्नेछ ﴿يُنَبَّأُ الْإِنسَانُ يَوْمَئِذٍ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ﴾ । (अल-कियामः १३)

[3]जब उसले आफ्ना भयानक परिणामको अवलोकन गर्दछ त यो कामना गर्नेछ । केही विदहरू भन्दछन् अल्लाह पशुहरूका बीच पनि न्यायोचित निर्णय गर्नेछ । यहाँसम्मकि एउटा सिङ्गो बाखाले सिङ नभएको बाखामाथि कुनै अत्याचार गरेको हुनेछ भने त्यसको पनि बदला दिलाउनेछ । यसका पश्चात अल्लाहले पशुहरूलाई आदेश दिनेछ कि माटो भइहाल त त्यो माटो हुनेछ । त्यस समय काफ़िरले पनि कामना गर्नेछन् कि काश उनीहरू पनि पशु हुन्थे तथा आज माटो बन्न जान्थे । (इब्ने कसीर)

[4]**सूरतुन नाजिआत :** نَزْعٌ को अर्थ हो जोडले तान्नु غَرْقًا डुबेर - यो प्राण निकाल्ने फरिश्ताहरूको विशेषण हो । फरिश्ताहरू काफ़िरहरूको प्राण बडो कडाईले निकाल्दछन् तथा शरीरमा डुबेर ।

(२) बन्धन खोलेर फुकाउनेहरूको सौगन्ध ।[1] وَّالنّٰشِطٰتِ نَشْطًا ۟ۙ

(३) तथा पौडदै हिंडनेहरूको सौगन्ध ।[2] وَّالسّٰبِحٰتِ سَبْحًا ۟ۙ

(४) अनि दगुरेर अगाडि बढ्नेहरूको सौगन्ध ।[3] فَالسّٰبِقٰتِ سَبْقًا ۟ۙ

(५) अनि कार्यहरूको उपाय गर्नेहरूको सौगन्ध ।[4] فَالْمُدَبِّرٰتِ اَمْرًا ۟ۘ

(६) जुन दिन कम्पित हुनेवाली काम्ने छ ।[5] يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّاجِفَةُ ۟ۙ

[1] نَشْط को अर्थ हो गाँठो फुकाउनु अर्थात् ईमान भएकाहरूको प्राण फरिश्ता सरलताले निकाल्दछन् । जस्तो गाँठो फुकाइयोस् ।

[2] سَبْح को अर्थ पौडिनु हो । फरिश्ता प्राण निकाल्नका लागि मानिसका शरीरमा पौडिन्छन्, घुम्छन् जस्तै गोताखोर मोती निकाल्नका लागि समुद्रको गहिराईमा पौडन्छ अथवा यो अभिप्राय हो कि अति तेज गतिले अल्लाहको आदेश लिएर आकाशहरूबाट अवतरित हुन्छन् किनकि तीब्रगामी घोडाहरूलाई पनि سَابِح भन्दछन् ।

[3]यी फरिश्ता अल्लाहको प्रकाशना ईशदूतहरूसम्म दगुरेर पुऱ्याउँछन्, ताकि शैतानलाई उनको पत्तो नहोस् । अथवा ईमान भएकाहरूको आत्मा स्वर्गतिर लैजानमा शीघ्रता गर्दछन् ।

[4]अर्थात् अल्लाह (तआला) जो काम उनलाई सुम्पिन्छ, उनी त्यसको व्यवस्था गर्दछन् । वास्तविक व्यवस्थापक त अल्लाह (तआला) नै छ । किन्तु जब अल्लाह (तआला) आफ्नो पूर्व तत्वदर्शीताले फरिश्ताहरूद्वारा काम गराउँछ त उनीहरूलाई पनि व्यवस्थापक भनिन्छ । यस आधारमा पाँचैवटा विशेषताहरू फरिश्ताहरूका हुन् तथा ती फरिश्ताहरूको अल्लाहले शपथ लिएको छ । शपथको उत्तर लुप्त छ । अर्थात् ﴿لَتُبْعَثُنَّ ثُمَّ لَتُنَبَّؤُنَّ بِمَا عَمِلْتُمْ﴾ "तिमी अवश्य जीवित गरिनेछौ तथा तिमीलाई तिम्रा कर्महरूका सम्बन्धमा सूचित गरिनेछ ।" कुर्आनले यस पुनर्जीवन तथा प्रतिकारका लागि कैयन् स्थानहरुमा सौगन्ध खाएको छ जस्तै सूरतुत्तगाबून-७ मा पनि अल्लाह (तआला) ले सौगन्ध खाएर उपरोक्त सम्बन्धहरूमा यस तथ्यको वर्णन गरेको छ । यो पुनर्जीवन तथा प्रतिफल कहिले हुनेछ ? यसलाई अगाडि स्पष्ट गरेको छ ।

[5]यो प्रथम नफख् (फूक) हुनेछ, जसलाई विनाशको फूँक भन्दछन् जसबाट पूर्ण धर्ती काम्न थाल्नेछ तथा प्रत्येक वस्तु विनष्ट हुनेछ ।

تَتْبَعُهَا الرَّادِفَةُ ۝٧
(७) त्यसका पश्चात एउटा पछाडि आउने (पछि-पछि) आउनेछ ।[1]

قُلُوبٌ يَوْمَئِذٍ وَاجِفَةٌ ۝٨
(८) (धेरै) हृदय त्यसदिन धड्किन्छन् ।[2]

أَبْصَارُهَا خَاشِعَةٌ ۝٩
(९) जसका आँखा तल हुनेछन् ।[3]

يَقُولُونَ أَءِنَّا لَمَرْدُودُونَ فِي الْحَافِرَةِ ۝١٠
(१०) भन्दछन् कि के हामी पहिला जस्तो स्थितिमा पुन: फर्काइनेछौं ?[4]

أَءِذَا كُنَّا عِظَامًا نَّخِرَةً ۝١١
(११) के त्यस समय जब हामी जीर्ण हड्डीहरूमा हुनेछौं ।[5]

قَالُوا تِلْكَ إِذًا كَرَّةٌ خَاسِرَةٌ ۝١٢
(१२) भन्दछन् कि यो फर्कनु फेरि हानिकारक छ ।[6] (ज्ञात हुनुपर्छ)

فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ ۝١٣
(१३) त्यो त केवल एउटा (भयानक) झपार हो कि (जो उत्पन्न हुनासाथ)

[1]यो दोस्रो नफ़ख् हुनेछ जसमा सबै जीवित हुनेछन् तथा चिहानहरूबाट निस्कने छन् । यो दोस्रो नफ़ख् (फूँक) प्रथम फूँकका चालीस वर्ष पश्चात हुनेछ । यसलाई أَلَطَّامَّةُ यसकारण भनिन्छ कि यो पहिला फूँककै पश्चात नै हुनेछ अर्थात् दोस्रो नफ़ख् पहिला नफ़ख्का पछि हुनेछ ।

[2]केयामतको भयानकता तथा भीषणताले ।

[3]अर्थात् أَبْصَارُ أَصْحَابِهَا यस्ता भयभीत हुनेछन् ।

[4]حَافِرَةٌ पहिलो स्थितिलाई भन्दछन् । यो केयामतको इन्कार गर्नेहरूको वचन हो कि हामी फेरि त्यसैप्रकार जीवित गरिनेछौं जस्तो मृत्युभन्दा पहिला थियौं ?

[5]यो क़यामत (प्रलय) इन्कारमा अधिक बल छ । कि हामी कसरी जीवित गरिनेछौं जबकि हाम्रा हड्डीहरू सडेर जानेछन् तथा कण-कण हुनेछन् ।

[6]यदि वास्तवमा यस्तो भयो जस्तो कि मुहम्मद (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) भन्दछ त यो पूर्नजीवन हाम्रा लागि बडो हानिकारक हुनेछ ।

فَإِذَا هُم بِالسَّاهِرَةِ ﴿١٤﴾
(१४) उनी तत्क्षण मैदानमा एकत्रित हुनेछन् ।[1]

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَىٰ ﴿١٥﴾
(१५) के मूसा (अलैहिस्सलाम) को कथा पनि तिमीलाई ज्ञात छ ?

إِذْ نَادَاهُ رَبُّهُ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى ﴿١٦﴾
(१६) जबकि उनका प्रभुले उनलाई पवित्र मैदान तूवामा पुकाऱ्यो ।[2]

اذْهَبْ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ﴿١٧﴾
(१७) कि तिमी फ़िर्औनका पासमा जाउ उसले उद्दण्डता अपनाएको छ ।[3]

فَقُلْ هَل لَّكَ إِلَىٰ أَن تَزَكَّىٰ ﴿١٨﴾
(१८) त्यससित भन कि के तिमी आफ्नो सुधार तथा शोधन चाहन्छौ ?[4]

[1] سَاهِرَةٌ सित अभिप्राय धर्तीको माथिको भाग अर्थात् मैदान हो । धर्तीका माथि भागलाई سَاهِرَةٌ यसकारण भनिएको छ कि सबै जीवलाई सुत्नु-जाग्नु यसै धर्तीमा हुन्छ । केही विद भन्छन् कि उराठ मैदान तथा वनहरूमा भयका कारण मनुष्यलाई निद्रा आउँदैन तथा त्यो ब्यूँझिरहन्छ यसकारण سَاهِرَةٌ भनिन्छ (फ़तहुल क़दीर) जेहोस् यो क़यामतको चित्रण हो अनि एउटै फूँकमा सबै मैदानमा एकत्रित हुनेछन् ।

[2]यो त्यस समयको कथा हो जब मूसा (अलैहिस्सलाम) मदयनबाट फर्कंदा आगोको खोजीमा तूर पर्वतमा पुगेका थिए त त्यहाँ एउटा रुखको पछाडिबाट अल्लाहले मूसासित कुरा गऱ्यो । जस्तो कि सविस्तार सूरत ताहाका प्रारम्भमा गुज्रयो । طُوًى तूवा त्यस स्थानको नाम हो । कुरा गर्नुसित अभिप्राय नबूअत तथा रिसालत (दूतत्व) बाट सम्मानित गर्नु हो । अर्थात् मूसा अलैहिस्सलाम आगो लिन जानुभो तथा अल्लाहले उनलाई सन्देशवाहक नियुक्त गरिदियो, जस्तो कि अगाडि भन्यो ।

[3]अर्थात् कुफ्र (इन्कार) अवज्ञा तथा अभिमानमा सीमा नाघिसकेको छ ।

[4]अर्थात् के यस्तो मार्ग तथा आचरणले रुचाउँछौं जसबाट तिम्रो सुधार हुनजाओस् तथा त्यो यो हो कि मुसलमान तथा आज्ञाकारी बनोस् ।

وَأَهْدِيَكَ إِلَىٰ رَبِّكَ فَتَخْشَىٰ ﴿١٩﴾
(१९) तथा यो कि मैले तिमीलाई तिम्रो प्रभुको मार्ग देखाऊँ ताकि तिमी (त्यससित) तर्सन थाल ।[1]

فَأَرَاهُ الْآيَةَ الْكُبْرَىٰ ﴿٢٠﴾
(२०) त त्यसलाई ठूलो निशानी देखायो ।[2]

فَكَذَّبَ وَعَصَىٰ ﴿٢١﴾
(२१) त उसले झुठ्लायो तथा अवहेलना गऱ्यो ।[3]

ثُمَّ أَدْبَرَ يَسْعَىٰ ﴿٢٢﴾
(२२) अनि फर्क्यो प्रयत्न गर्दै ।[4]

فَحَشَرَ فَنَادَىٰ ﴿٢٣﴾
(२३) अनि सबैलाई एकत्रित गरी[5] उच्च स्वरमा पुकाऱ्यो ।

فَقَالَ أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَىٰ ﴿٢٤﴾
(२४) भने कि तिमी सबैको प्रभु म नै हूँ ।

فَأَخَذَهُ اللَّهُ نَكَالَ الْآخِرَةِ وَالْأُولَىٰ ﴿٢٥﴾
(२५) त (सबभन्दा उच्च एवं महान) अल्लाहले पनि त्यसलाई परलोक तथा यस लोकको यातनाहरूमा घेरिहाल्यो ।[6]

[1]अर्थात् त्यसको एकता तथा उपासनाको मार्ग ताकि उसित तर्स । किनकि अल्लाहको भय त्यसै हृदयमा संचित हुन्छ जो संमार्गमा हिंड्नेवाला हुन्छ ।

[2]अर्थात् आफ्नो सत्यताका उनले प्रमाण प्रस्तुत गरे जो अल्लाहका तर्फबाट उनलाई प्रदान गरिएका थिए । केही ज्ञाताहरू भन्छन् कि त्यो चमत्कार तात्पर्य हो जो आदरणीय मूसालाई दिएका थिए जस्तै प्रकाशमय हात तथा लट्ठी तथा केहीका विचारमा नौ निशानीहरू छन् ।

[3]किन्तु यी प्रमाण एवं चमत्कारहरूको त्यसमाथि कुनै प्रभाव भएन तथा झुठ्लाउन एवं अवज्ञाका मार्गमा अग्रसर रह्यो ।

[4]अर्थात् उसले ईमान तथा आज्ञापालनबाट इन्कार मात्र गरेन बरु धर्तीमा उपद्रव फैलाउनुको तथा मूसाको मुकाबिलाको प्रयास गरिरहे । तथा जादूगरहरूलाई एकत्रित गरेर मुसा (अलैहिस्सलाम) सित मुकाबिला (प्रतिस्पर्धा) गरायो ताकि उनलाई झुठा सिद्ध गर्न सकियोस् ।

[5]आफ्ना समुदायलाई अथवा लड्नका लागि आफ्नो सेनालाई अथवा जादूगरहरूलाई मुकाबिलाका लागि एकत्र गऱ्यो तथा दुराग्रहको प्रदर्शन गऱ्यो एवं आफू महाप्रभु हुनुको घोषणा गऱ्यो ।

[6]अर्थात् अल्लाहले त्यसलाई यसरी समात्यो कि संसारमा आगामी उद्दण्डहरूका लागि शिक्षाको प्रतीक बनाइदियो तथा प्रलयको यातना यसमा अधिक छ जो उसलाई त्यहाँ हुनेछ ।

(२६) नि:सन्देह यसमा त्यस व्यक्तिका लागि शिक्षा छ जो तर्सन्छ ।[1]

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَعِبْرَةً لِّمَن يَخْشَىٰ ٢٦

(२७) के तिम्रो सृष्टि गर्नु कठिन छ अथवा आकाशको ?[2] अल्लाह तआलाले त्यसलाई बनायो ।

ءَأَنتُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمِ السَّمَاءُ ۚ بَنَاهَا ٢٧

(२८) त्यसको उचाई बढायौ अनि त्यसलाई ठीक-ठाक गरिदियो ।[3]

رَفَعَ سَمْكَهَا فَسَوَّاهَا ٢٨

(२९) तथा त्यसको रात्रिलाई अन्धकारमय तथा त्यसका दिनलाई निकाल्यो ।[4]

وَأَغْطَشَ لَيْلَهَا وَأَخْرَجَ ضُحَاهَا ٢٩

(३०) तथा त्यसका पश्चात धर्तीलाई (समतल) ओछ्याइदियो ।[5]

وَالْأَرْضَ بَعْدَ ذَٰلِكَ دَحَاهَا ٣٠

यसमा नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) का लागि सान्त्वना छ तथा मक्काका काफ़िरहरूलाई चेतावनी छ कि यदि उनले विगत मानिसहरूको घटनाहरूबाट शिक्षा ग्रहण गरेनन् भने उनले अन्त फ़िरऔंका समान हुनसक्छन् ।

[2]यो काफ़िरहरूलाई सम्बोधन हो । तथा उद्देश्य झपार हो कि जो अल्लाह यति विशाल आकाश तथा त्यसको विचित्र वस्तुहरूलाई पैदा गर्नसक्छ त्यसलाई तिमीलाई पुन: जीवित गर्नु कुनचाहिं कठिन कुरो हो ? के तिमीलाई पुन: सृष्टि गर्नु आकाशको रचनाभन्दा अधिक कठिन छ ?

[3]केहीले سَمْك को अर्थ छत पनि गरेका छन् । ठीक-ठाक गर्नुको अभिप्राय त्यसलाई त्यसको आकारमा ढाल्नु हो जसमा कुनै अन्तर, चिरा तथा दोष नरहोस् ।

[4] أَغْطَشَ को अर्थ हो أَظْلَمَ; तथा أَخْرَجَ को अर्थ हो أَبْرَزَ तथा ضُحٰهَا को ठाउँ यसकारण भनियो कि दिन उदाउनुको समय सबभन्दा राम्रो तथा उत्तम हुन्छ । अभिप्राय हो कि सूर्यद्वारा प्रकाशित बनायो ।

[5]यो हा.मीम. अस्सजदा: ९ मा गुज्रिसकेको छ कि خَلَقَ (पैदा गर्नु) अर्कै कुरा हो तथा دَحَىٰ (समतल गर्नु) अन्य विषय हो । धर्तीको रचना आकाशभन्दा पहिला भएको हो । किन्तु यसलाई समतल आकाशको रचनाका पश्चात गरिएको हो । तथा यहाँ यसै वास्तविकताको वर्णन छ तथा समतल गर्नु एवं फैलाउनुको अभिप्राय धर्तीलाई सहन योग्य बनाउनका लागि जुन कुराहरूको आवश्यकता छ अल्लाहले तिनको व्यवस्था गर्‍यो जस्तै धर्तीबाट जल निकाल्यो त्यसमा चारा

أَخْرَجَ مِنْهَا مَاءَهَا وَمَرْعَاهَا ﴿٣١﴾
(३१) त्यसबाट पानी तथा चारा (खानेकुरा) निकाल्यो ।

وَالْجِبَالَ أَرْسَاهَا ﴿٣٢﴾
(३२) तथा पर्वतहरूलाई (सुदृढ) रुपले गाड्यो ।

مَتَاعًا لَّكُمْ وَلِأَنْعَامِكُمْ ﴿٣٣﴾
(३३) यी सबै तिम्रा तथा तिम्रा जनावरहरूका लाभका लागि छन् ।

فَإِذَا جَاءَتِ الطَّامَّةُ الْكُبْرَىٰ ﴿٣٤﴾
(३४) त जब त्यो ठूलो विपत्ति (केयामत) आउनेछ ।

يَوْمَ يَتَذَكَّرُ الْإِنسَانُ مَا سَعَىٰ ﴿٣٥﴾
(३५) जुन दिन कि मनुष्य आफूले गरिएका कर्महरूलाई याद गर्नेछ ।

وَبُرِّزَتِ الْجَحِيمُ لِمَن يَرَىٰ ﴿٣٦﴾
(३६) तथा (प्रत्येक) देख्नेका समक्ष नरक प्रत्यक्ष गरिदिइनेछ ।[1]

فَأَمَّا مَن طَغَىٰ ﴿٣٧﴾
(३७) त जुन (व्यक्ति) ले उद्दण्डता अपनाएको (हुनेछ) ।[2]

وَآثَرَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿٣٨﴾
(३८) तथा सांसारिक जीवनलाई प्राथमिकता दिएको हुनेछ ।

तथा खाद्य पदार्थ पैदा गऱ्यो । पर्वतहरूलाई किल्लाहरूका समान सुदृढ गाडिदियो ताकि धर्ती नहल्लोस् जस्तो कि यहाँ अगाडि पनि यही वर्णन छ ।

[1]अर्थात् काफ़िरहरूका समान गरिदिइनेछ ताकि उनीहरूले हेरून् कि अब उनको स्थाई निवासस्थान यही नरक हो । केही ज्ञाताहरू भन्दछन् कि मोमिन तथा काफ़िर दुवै त्यसलाई देख्नेछन् । मोमिन त्यसलाई देखेर अल्लाह कृतज्ञ हुनेछन् कि उसले ईमान तथा पुण्य कार्यहरूका कारण उनलाई त्यसबाट बचायो । तथा काफ़िर जो पहिला नै भयभीत हुनेछन् त्यसलाई देखेर उनको शोक तथा पछुतो झन् बढ्नेछ ।

[2]कुफ्र (इन्कार) तथा अवज्ञामा सीमा पार गरिसकेको हुनेछ ।

[3]अर्थात् संसारलाई सबथोक भन्ठानेको हुनेछ तथा परलोकका लागि कुनै तयारी गरेको हुनेछैन ।

(३९) (त्यसको) स्थान नरक नै हो ।[१]

فَإِنَّ الْجَحِيمَ هِيَ الْمَأْوَىٰ ﴿٣٩﴾

(४०) परन्तु जो व्यक्ति आफ्ना प्रभुका समक्ष उभिनुबाट[२] तर्सिरहेको हुनेछ तथा आफ्ना मनलाई इच्छाहरूबाट रोकेको हुनेछ ।[३]

وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ ﴿٤٠﴾

(४१) त त्यसको स्थान स्वर्ग नै छ ।[४]

فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ ﴿٤١﴾

(४२) मानिस तपाईंसित केयामत (प्रलय) स्थापित हुनुको समय सोध्छन् ।[५]

يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا ﴿٤٢﴾

(४३) तपाईंलाई त्यसका वर्णन गर्नुसित के सम्बन्ध ?[६]

فِيمَ أَنتَ مِن ذِكْرَاهَا ﴿٤٣﴾

(४४) त्यसका (ज्ञानको) अन्ततः तपाईंका प्रभुतिर छ ।

إِلَىٰ رَبِّكَ مُنتَهَاهَا ﴿٤٤﴾

(४५) तपाईं त केवल उससित तर्सिरहनेवालाहरूलाई सावधान गर्नेवाला हुनुहुन्छ ।[७]

إِنَّمَا أَنتَ مُنذِرُ مَن يَخْشَاهَا ﴿٤٥﴾

[१]यसका अतिरिक्त त्यसको कुनै ठेगाना हुनेछैन जहाँ त्यसले त्यसबाट बचेर शरण लेओस् ।

[२]यदि मैले पाप तथा अल्लाहको अवज्ञा गरें भने मलाई अल्लाहबाट बचाउनेवाला कोही हुनेछैन । यसकारण त्यो पापहरूबाट बचिराखेको हुन्छ ।

[३]अर्थात् मनलाई ती पाप तथा निषेधहरूबाट रोकिरहेको हुन्छ जसतिर मनको झुकाव हुन्थ्यो ।

[४]जहाँ त्यो रहनेछ बरु अल्लाहको अतिथि हुनेछ ।

[५]अर्थात् प्रलय कहिले घटित तथा स्थापित हुनेछ जुनप्रकार मौका आफ्नो स्थानमा पुगेर लङ्गर हानिदिन्छ, यसैप्रकार प्रलय घटित हुनुको नियम समय के छ ?

[६]अर्थात् तपाईंलाई यसको निश्चित ज्ञान छैन । यसकारण तपाईंलाई त्यसको वर्णन गर्नुसित के सम्बन्ध ? त्यसको निश्चित ज्ञान त केवल अल्लाहकै पासमा छ ।

[७]अर्थात् तपाईंको काम त केवल إِنْذَار (तर्साउनु) हो, न कि परोक्षका सूचनाहरू दिनु । जसमा क़यामतको ज्ञान छ, जो अल्लाहले कसैलाई दिएको छैन । مَن يَخْشَاهَا यसकारण भन्यो कि चेतावनी तथा धर्मका प्रचारबाट लाभ त्यसैलाई

كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا عَشِيَّةً أَوْ ضُحَاهَا ﴿٤٦﴾

(४६) जुन दिन यिनीहरू त्यसलाई देख्नेछन्, त यस्तो प्रतीत हुनेछ कि केवल दिनको अन्तिम भाग अथवा प्रथम भाग नै (संसारमा) रहेका छन् ।[1]

सूरतु अबस-८०

سُورَةُ عَبَسَ

सूरतु अबस मक्कामा अवतरित भएको तथा यसमा बयालिस आयतहरू तथा एक रुकूअ छन् ।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

अल्लाहको नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ ।

عَبَسَ وَتَوَلَّىٰ ﴿١﴾

(१) त्यसले मुख बङ्ग्याएर मुख फर्काइहाल्यो ।

أَن جَاءَهُ الْأَعْمَىٰ ﴿٢﴾

(२) केवल यसकारण कि त्यसका पासमा एउटा नेत्रहीन आयो ।[2]

प्राप्त हुन्छ जसका हृदयमा अल्लाहको भय हुन्छ । अन्यथा तर्साउने तथा सन्देश पुऱ्याउनेको आदेश त प्रत्येकका लागि छ ।

[1] عَشِيَّة जोहरदेखि लिएर सूर्यास्तसम्म तथा ضحى सूर्योदयदेखि दिउँसोसम्मका लागि भनिन्छ । अर्थात् जब काफ़िर नरकको यातना देख्नेछन् त संसारको सुख (आनन्द) तथा तिनका स्वाद सबै बिर्सिहाल्नेछन् तथा उनलाई यस्तो प्रतीत हुनेछ उनी संसारमा पूरा एकदिन पनि रहेनन् । दिन पूर्वाध अथवा परार्ध मात्र नै संसारमा रहेका छन् । अर्थात् उनलाई सांसारिक जीवन यति कम प्राप्त हुनेछ ।

[2] **सूरतु अबसः** यो अवतरण हुनुका कारणमा सबै भाष्यकार सहमत छन् कि यो अब्दुल्लाह पुत्र उम्मे मक्तुमका बारेमा उत्र्यो । एकपटक नबी (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) को सेवामा कुरैशका प्रमुखहरू उपस्थित कुरा गरिराखेका थिए कि अकस्मात इब्ने उम्मे मक्तुम जो अन्धा थिए उपस्थित भए तथा नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) सित धर्मका कुरा सोध्न लागे, नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) ले यसलाई नराम्रो मान्नुभयो तथा केही विमुखता देखाउनुभयो । यसकारण चेतावनी स्वरुप यी आयतहरूको अवतरण भयो । (तिर्मिजी सूरतु अबस भए, अल्बानीले यसलाई सहीह भनेका छन्)

وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّهُ يَزَّكَّىٰٓ ③
(३) तिमीलाई के थाहा शायद त्यो सुधिन्थ्यो ।[1]

أَوْ يَذَّكَّرُ فَتَنفَعَهُ ٱلذِّكْرَىٰٓ ④
(४) अथवा शिक्षाहरू सुन्थ्यो तथा त्यसलाई शिक्षाहरूले लाभ पुऱ्याउँथे ।

أَمَّا مَنِ ٱسْتَغْنَىٰ ⑤
(५) (परन्तु) जो लापरवाही गर्दछ ।[2]

فَأَنتَ لَهُۥ تَصَدَّىٰ ⑥
(६) त्यसतिर त तिमी पूर्ण ध्यान दिइराखेका छौ ।[3]

وَمَا عَلَيْكَ أَلَّا يَزَّكَّىٰ ⑦
(७) यद्यपि कि त्यो नसुधिनुले तिम्रो कुनै हानि छैन ।[4]

وَأَمَّا مَن جَآءَكَ يَسْعَىٰ ⑧
(८) तथा जो व्यक्ति तिमीतिर दगुर्दै आउँछ ।[5]

وَهُوَ يَخْشَىٰ ⑨
(९) तथा त्यो तर्सि (पनि) रहेको छ ।[6]

[1]इब्ने उम्मे मक्तूमका आगमनबाट नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) का अनुहारमा अप्रियताका लक्षण देखिए । यसलाई عَبَسَ सित तथा विमुखतालाई تَوَلَّىٰ सित व्यञ्जित गरियो ।

[2]अर्थात् त्यो नेत्रहीनले तिमीसित धार्मिक निर्देश प्राप्त गरी सदाचार गर्दथ्यो जसबाट त्यसको स्वभाव तथा कर्म बन्थ्यो, त्यसका अन्त:करणको सुधार हुन्थ्यो तथा तिम्रो सदुपदेश सुन्नाले त्यसलाई लाभ हुन्थ्यो ।

[3]ईमान तथा ज्ञानबाट जो तिमीतिर अल्लाहबाट आएको छ अथवा दोस्रो अनुवाद हो जो धनी तथा सम्पन्न छन् ।

[4]तपाईंलाई अधिक ध्यान दिलाइयो कि नि:स्वार्थीहरूलाई छाडेर विमुख मानिसहरूतिर ध्यान दिनु सही कुरो होइन ।

[5]किनकि तिम्रो काम त मात्र सन्देश पुऱ्याउनु हो । अत: यसप्रकार काफिरहरूको पछाडि पर्नुको आवश्यकता छैन ।

[6]यस कुराको इच्छुक बनेर कि तिमी त्यस भलाईको मार्ग देखाउ तथा त्यसलाई शिक्षा-दीक्षाबाट सम्मानित गर ।

(१०) त तिमी त्यससित विमुखता गर्दछौ ।[1] فَأَنتَ عَنْهُ تَلَهَّىٰ ⑩

(११) यो उचित छैन[2] (कुर्आन त शिक्षाको) (वस्तु) हो । كَلَّآ إِنَّهَا تَذْكِرَةٌ ⑪

(१२) जो चाहन्छ त्यसबाट शिक्षा लेओस् ।[3] فَمَن شَآءَ ذَكَرَهُۥ ⑫

(१३) यो त सम्मानित पुस्तकहरूमा छ ।[4] فِى صُحُفٍ مُّكَرَّمَةٍ ⑬

(१४) जो उच्च महान तथा पवित्र एवं शुद्ध छ ।[5] مَّرْفُوعَةٍ مُّطَهَّرَةٍۭ ⑭

(१५) यस्ता लेख्नेहरूका हातमा छ ।[6] بِأَيْدِى سَفَرَةٍ ⑮

[1]अर्थात् अल्लाहको भय पनि त्यसका हृदयमा छ । जसका कारण यो आशा छ कि तिम्रा कुरा त्यसका लागि लाभप्रद हुनेछन् तथा त्यसले उनलाई अपनाउनेछ एवं तदानुसार गर्नेछ ।

[2]अर्थात् यस्ता मानिसहरूको त सम्मान बढाउनुका आवश्यकता छ न कि उनीसित विमुखता गर्नुको यस आयतबाट यो कुरो विदित भयो कि आमन्त्रण तथा धर्मका प्रचारमा कसैलाई विशेष गर्नु हुँदैन । बरु धनी-निर्धन, स्वामी-दास, नर-नारी, साना ठूलालाई एकसमान ठानियोस् तथा सबैलाई एकसाथ सम्बोधित गरियोस् । अल्लाहले जसलाई चाहन्छ आफ्नो तत्वदर्शीताले संमार्गबाट सम्मानित गर्दछ ।

[3]अर्थात् गरीबसित यो विमुखता तथा धनवानहरूसित विशेष ध्यान यो उचित छैन । अभिप्राय यो हो कि भविष्यमा पुनः यस्तो नहोस् ।

[4]अर्थात् जो यसमा रुचि राख्दछ तथा यसबाट शिक्षा ग्रहण गर्दछ यसलाई याद गर्दछ तथा यसका माँगहरूमा कार्यरत हुन्छ, तथा जो यसमा ध्यान दिँदैन एवं विमुखता गर्दैन । जस्तै कुरैशका प्रमुख गणले त उनको चिन्ता गर्नुको आवश्यकता छैन ।

[5]अर्थात् (लौहे महफूज़) मा किनकि त्यहींबाट यो कुर्आन उत्रन्छ । अथवा यो तात्पर्य हो कि ती पत्रिकाहरू अल्लाहकहाँ अति सम्मानित छन् । किनकि त्यो ज्ञान तथा तत्वदर्शीताले परिपूर्ण छ ।

[6] مَرْفُوعَةٍ अल्लाहकहाँ उच्चकोटीको छ । अथवा सन्देहहरू तथा परस्पर प्रतिरोधबाट उच्च छ । مُطَهَّرَةٍ त्यो अत्यन्त शुद्ध छन् किनकि तिनलाई पवित्र (फरिश्ताहरू) का अतिरिक्त कसैले स्पर्श नै गर्दैन अथवा न्यूनता एवं अधिकताबाट पवित्र छ ।

كِرَامٍۭ بَرَرَةٍ ⑯
(१६) जो उच्चकोटी भएको पवित्र छन् ।

قُتِلَ الْإِنسَانُ مَا أَكْفَرَهُ ⑰
(१७) अल्लाहको मार मानिस पनि कति कृतघ्न छ ।[1]

مِنْ أَيِّ شَيْءٍ خَلَقَهُ ⑱
(१८) त्यसलाई कुन वस्तुले पैदा गऱ्यो ।

مِن نُّطْفَةٍ خَلَقَهُ فَقَدَّرَهُ ⑲
(१९) एक वीर्यबाट पैदा गऱ्यो ।[2] फेरि त्यसलाई अन्दाज (अनुमान) मा राख्यो ।[3]

ثُمَّ السَّبِيلَ يَسَّرَهُ ⑳
(२०) अनि त्यसका लागि मार्ग सरल गऱ्यो ।[4]

ثُمَّ أَمَاتَهُ فَأَقْبَرَهُ ㉑
(२१) त्यस पश्चात् त्यसलाई मृत्यु दियो अनि चिहानमा गाडिदियो ।[5]

ثُمَّ إِذَا شَاءَ أَنشَرَهُ ㉒
(२२) अनि जब चाहनेछ त्यसलाई जीवन प्रदान गर्नेछ ।

[1]यसबाट ती मानिस अभिप्रेत छन् जो बिना तर्क तथा प्रमाण इन्कार गर्दछन् قُتِلَ को अर्थ لُعِنَ तथा مَا أَكْفَرَهُ आश्चर्यवाची रुप छ कति कृतघ्न छ । अगाडि यस कृतघ्न मानिसलाई चिन्तन-विचार को आमन्त्रण दिइराखिएको छ ताकि त्यो आफ्ना कुफ्रबाट रोकियोस् ।

[2]अर्थात् जसको उत्पत्ति यस्तो तुच्छ पानीको थोपाबाट भएको छ । के त्यसलाई कुफ्रबाट रोकिन्छ ।

[3]यसको अभिप्राय यो हो कि त्यसका हितकारी वस्तुहरू त्यसलाई सुलभ गऱ्यो जस्तै दुई हात, दुई खुट्टा तथा दुई आँखा तथा अन्य अङ्ग एवं संवेदनपत्र प्रदान गऱ्यो ।

[4]अर्थात् राम्रो-नराम्रोका मार्ग त्यसका लागि स्पष्ट गरिदियो । केही ज्ञाताहरू भन्छन् कि यसबाट अभिप्राय आमाका गर्भाशयबाट निस्कनुको मार्ग हो । किन्तु प्रथम भावार्थ अधिक उचित छ ।

[5]अर्थात् मृत्युका पश्चात त्यसलाई चिहानहरूमा गाड्नुको आदेश दियो ताकि त्यसको सम्मान स्थित रहोस् अन्यथा जन्तु एवं पखेरु त्यसको शव लुछि-लुछि खान्थे जसबाट त्यसको अपमान हुन्थ्यो ।

كَلَّا لَمَّا يَقْضِ مَا أَمَرَهُ ﴿٢٣﴾
(२३) कदापि होइन,[1] उसले अहिलेसम्म अल्लाहको आज्ञाको पालन गरेन ।

فَلْيَنظُرِ الْإِنسَانُ إِلَىٰ طَعَامِهِ ﴿٢٤﴾
(२४) मानिसलाई आवश्यक छ कि आफ्ना आहारतिर देखोस् ।[2]

أَنَّا صَبَبْنَا الْمَاءَ صَبًّا ﴿٢٥﴾
(२५) कि हामीले निकै पानी वर्षायौं ।

ثُمَّ شَقَقْنَا الْأَرْضَ شَقًّا ﴿٢٦﴾
(२६) अनि धर्तीलाई राम्ररी च्यात्यौं ।

فَأَنبَتْنَا فِيهَا حَبًّا ﴿٢٧﴾ وَعِنَبًا وَقَضْبًا ﴿٢٨﴾
(२७-२८) अनि त्यसमा अन्न उब्जायौं तथा अंगूर एवं तरकारी ।

وَزَيْتُونًا وَنَخْلًا ﴿٢٩﴾
(२९) तथा ज़ैतून एवं ख़जूर ।

وَحَدَائِقَ غُلْبًا ﴿٣٠﴾
(३०) तथा घना बगैंचाहरू ।

وَفَاكِهَةً وَأَبًّا ﴿٣١﴾
(३१) तथा शुष्क फल एवं (घाँस) चारा[3] पनि

مَّتَاعًا لَّكُمْ وَلِأَنْعَامِكُمْ ﴿٣٢﴾
(३२) तिम्रा प्रयोग तथा लाभका लागि तथा तिम्रा चौपायाहरूका लागि ।

فَإِذَا جَاءَتِ الصَّاخَّةُ ﴿٣٣﴾
(३३) अनि जब कान नसुन्ने गर्ने (प्रलय)[4] आउनेछ ।

يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ ﴿٣٤﴾
(३४) त मानिस त्यस दिन आफ्ना भाईबाट

وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ ﴿٣٥﴾
(३५) आफ्नो आमा बाबुबाट

---

[1]अर्थात् कुरो यस्तो छैन जस्तो काफ़िर भन्दछ ।

[2]कि त्यसलाई अल्लाहले कसरी पैदा गऱ्यो जो त्यसका जीवनका कारण छ तथा कसरी त्यसका लागि जीवन हेतु उपलब्ध गऱ्यो ताकि त्यसले उनीद्वारा परलोकको सौभाग्य प्राप्त गर्न सकोस् ।

[3] أَبًّا त्यो घाँस (चारा) जो स्वयं उम्रन्छ जसलाई पशु खान्छन् ।

[4]केयामत (प्रलय) मा صَاخَّة बहिरा गर्नेवाली यसकारण भनियो कि त्यो एउटा अत्यन्त चित्कारका साथ घटित हुनेछ जसले कानहरूलाई नसुन्ने गराइदिनेछ ।

(३६) आफ्ना पत्नी तथा सन्तानबाट भाग्नेछन् ।

وَصَاحِبَتِهِۦ وَبَنِيهِ ﴿٣٦﴾

(३७) उनीहरूमध्ये प्रत्येकलाई त्यस दिन एउटा यस्तो प्रवृत्ति हुनेछ जो त्यसलाई (प्रवृत्त राख्नलाई) पर्याप्त हुनेछ ।

لِكُلِّ ٱمْرِئٍ مِّنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ ﴿٣٧﴾

(३८) धेरै अनुहारहरू त्यस दिन प्रकाशमान हुनेछन् ।[2]

وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ مُّسْفِرَةٌ ﴿٣٨﴾

(३९) (जो) हाँस्दै प्रसन्न हुनेछन् ।

ضَاحِكَةٌ مُّسْتَبْشِرَةٌ ﴿٣٩﴾

(४०) तथा धेरै अनुहारहरू त्यस दिन धूलोले ढाकिएका हुनेछन् ।

وَوُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ عَلَيْهَا غَبَرَةٌ ﴿٤٠﴾

(४१) उनीमाथि कलिमाले ढाकेको हुनेछ ।

تَرْهَقُهَا قَتَرَةٌ ﴿٤١﴾

(४२) उनी यिनै काफ़िर दूराचारी मानिस हुनेछन् ।[4]

أُولَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْكَفَرَةُ ٱلْفَجَرَةُ ﴿٤٢﴾

अथवा आफ्ना समीपवर्ती सम्बन्धी तथा मित्रहरूबाट निस्पृह तथा परवाह नभएको गरिदिनेछ । हदीसमा वर्णित छ कि नबी (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) ले भन्नुभयो: कि "सबै मानिस हश्रका मैदानमा नाङ्गा शरीर नाङ्गा खुट्टा पैदल तथा बिना खत्नाका हुनेछन् । हज़रत आयशाले प्रश्न गर्नुभयो, यसप्रकार गुप्ताङ्गहरूमा दृष्टि पर्नेछैन ? उहाँले यसका उत्तरमा यही आयत पढ्नुभयो अर्थात् ﴿لِكُلِّ ٱمْرِئٍ مِّنْهُمْ﴾ संक्षिप्त आयत (तिर्मिजी तफ़सीर सूरते अबस, नसाई किताबुल जनायेज़, बाबुल बास) यसको कारण केहीको विचारले यो हो कि मानिस आफ्नो घरहरूबाट यसकारण भाग्नेछ ताकि त्यसले त्यसको त्यो दु:ख तथा कष्ट नदेखोस् जसमा त्यो ग्रस्त हुनेछ । केही ज्ञाताहरू भन्दछन् यसकारण कि उनलाई ज्ञान हुनेछ कि उनी कसैलाई लाभ पुऱ्याउन सक्दैनन् तथा उनका केही काम आउन सक्दैनन् (फ़तहुल क़दीर)

[2]यी ईमान भएका अनुहारहरू हुनेछन् जसलाई उनका कर्मपत्र उनका दाहिने हातमा दिइनेछन् । जसबाट उनलाई आफ्ना पारलौकिक सौभाग्य तथा सफलताको विश्वास हुनेछ जसबाट उनका अनुहारहरू प्रफुल्लताले टल्किराखेका हुनेछन् ।

[3]अर्थात् अपमान तथा यातनाका अवलोकनबाट उनका अनुहार मलिला, पहेंला तथा काला हुनेछन् जस्तो शोकग्रस्त तथा चिन्तित मानिसहरूको अनुहार हुन्छ ।

[4]अर्थात् अल्लाहको, रसूलको, क़यामतको इन्कार गर्नेवाला थिए, तथा दुराचारी तथा दुष्चरित्र पनि ।

سُوْرَةُ التَّكْوِيْرِ

सूरतुत तक्वीर ८१

सूरतुत तक्वीर मक्कामा अवतरित भएको तथा यसका उनान्तिस आयतहरू छन् ।

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

अल्लाहको नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ ।

اِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ ①

(१) जब सूर्य बेरिनेछ ।[1]

وَاِذَا النُّجُوْمُ انْكَدَرَتْ ②

(२) तथा जब ताराहरू प्रकाशविहीन हुन जानेछन् ।[2]

وَاِذَا الْجِبَالُ سُيِّرَتْ ③

(३) तथा जब पर्वत चलाइनेछन् ।[3]

وَاِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ ④

(४) तथा जब गर्भवती ऊटनीहरू छाड्दिइनेछन् ।[4]

सूरतुत तक्वीरः यस सूरःमा विशेषरूपले केयामतको चित्रण गरिएको छ । यसैकारण रसूलुल्लाह (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) को कथन छ, कि जो व्यक्ति चाहन्छ कि केयामतलाई यसप्रकार हेरोस् जस्तो आँखाले देखिन्छ त त्यसलाई आवश्यक छ कि त्यसले ﴿اِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ﴾ तथा ﴿اِذَا السَّمَآءُ انْفَطَرَتْ﴾ ध्यानसित पढोस् । (तिर्मिज़ी तफ़सीर सूरतित तक्वीर मुसनद अहमद २/२७, ३६, १०० अल्बानीले यसलाई "सहीहा" मा वर्णन गरेका छन्......)

[1]अर्थात् जुन प्रकार टाउकोमा फेटा बेरिन्छ, त्यसप्रकार सूर्यलाई बेरिनेछ । जसका कारण त्यसको प्रकाश स्वयं समाप्त हुनेछ । हदीसमा छ । الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ مُكَوَّرَانِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. "केयामतका दिन चन्द्र र सूर्यलाई प्रकाशविहीन गरिदिइनेछ ।" (सहीह बुख़ारी बदअल ख़ल्क़) केही हदीसबाट लाग्दछ कि उनलाई बेरेर नरकमा फ्याँकिदिइनेछ ताकि जो मिश्रणवादी उनको पूजा गर्दथे अधिक निरादर तथा अपमानित होऊन् । (फ़तहुल बारी, उपरोक्त बाब)

[2]दोस्रो अनुवाद हो झरेर खस्नेछन् अर्थात् आकाशमा उनको अस्तित्व नै रहने छैन ।

[3]अर्थात उनलाई धर्तीबाट उखेलेर अन्तरिक्षमा पठाइनेछ तथा उनी थुनिएका कपासका समान पुरिनेछन् ।

[4]عِشَارٌ बहुवचन हो عُشَرَاءُ को गर्भवती ऊटनीहरू जब उनको गर्भ दस महीनाको हुनजान्छ त अरबहरूमा यो अति मूल्यवान मानिन्थ्यो । जब प्रलय व्याप्त हुनेछ

وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ ﴿٥﴾

(५) तथा जब वनप्राणी एकत्रित गरिनेछन् ।[1]

وَإِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ ﴿٦﴾

(६) तथा जब समुद्र उत्तेजित गरिनेछन् ।[2]

وَإِذَا النُّفُوسُ زُوِّجَتْ ﴿٧﴾

(७) तथा जब प्राणहरू एक आपसमा मिलाइनेछन् ।[3]

وَإِذَا الْمَوْءُودَةُ سُئِلَتْ ﴿٨﴾

(८) तथा जब जीवित गाडिएका केटीहरूसँग प्रश्न गरिनेछ ।

بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ ﴿٩﴾

(९) कि कुन पापका कारण उनको हत्या गरियो ।[4]

وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ ﴿١٠﴾

(१०) तथा जब कर्मपत्र खोलिनेछन् ।[5]

وَإِذَا السَّمَاءُ كُشِطَتْ ﴿١١﴾

(११) तथा जब आकाशको छाला तानिनेछ (हालिनेछ) ।[6]

وَإِذَا الْجَحِيمُ سُعِّرَتْ ﴿١٢﴾

(१२) तथा जब नरक् भड्काइने (आक्रोशित) छ ।

त यस्तो भयावह दृश्य हुनेछ कि यदि कसैका पासमा यसप्रकारका मूल्यवान ऊटनीहरू हुनेछन् त उनलाई पनि छोड्दिनेछ तथा उनको वास्ता गर्नेछैन ।

[1]अर्थात् उनलाई प्रलयका दिन एकत्रित गरिनेछ ।

[2]अर्थात् अल्लाहको आज्ञाले आगो प्रज्वलित हुनेछ ।

[3]यसका कैयन भावार्थ गरिएका छन् । अधिक उचित यो लाग्दछ कि प्रत्येक व्यक्तिलाई त्यसका सहमत तथा सहधर्मीका साथ मिलाइदिइनेछ । ईमान भएकाहरूलाई ईमानवालाहरूका साथ नराम्राहरूलाई नराम्राका साथ, यहूदीहरूलाई यहूदीहरूका साथ, ईसाइहरूलाई ईसाइहरूका साथ । तथा यसैअनुसार ।

[4]यसप्रकार हत्यारालाई धिक्कारिनेछ, किनकि वास्तवमा अपराधी त त्यही हुनेछ । न कि مَوْءُودَة (जीवित समाधि दिएकी बालिका) जससित प्रत्यक्षरुपले प्रश्न गरिनेछ ।

[5]मृत्युका समय यी कर्मपत्र बेरिन्छन् । अनि प्रलयका दिन हिसाबका लागि खोल्दिइने छन् । जसलाई प्रत्येक व्यक्तिले देख्नेछ बरु हातहरूमा पकडाइनेछन् ।

[6]अर्थात् उनी यसप्रकार उदार्नेछन् जस्तै छत उदारिनेछ ।

(१३) तथा जब स्वर्ग निकट गरिनेछ । وَإِذَا الْجَنَّةُ أُزْلِفَتْ ﴿١٣﴾

(१४) त त्यस दिन प्रत्येक व्यक्तिले यो जान्नेछ जे-जति लिएर आएको हुनेछ ।[1] عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّا أَحْضَرَتْ ﴿١٤﴾

(१५) म सौगन्ध खान्छु पछि हट्नेवाला । فَلَا أُقْسِمُ بِالْخُنَّسِ ﴿١٥﴾

(१६) हिंड्डुल गर्नेवाला लुक्नेवाला ताराहरूको ।[2] الْجَوَارِ الْكُنَّسِ ﴿١٦﴾

(१७) तथा रात्रि कि जब जानथाल्छ ।[3] وَاللَّيْلِ إِذَا عَسْعَسَ ﴿١٧﴾

(१८) तथा प्रातः कि जब चम्कन थाल्छ ।[4] وَالصُّبْحِ إِذَا تَنَفَّسَ ﴿١٨﴾

(१९) निःसन्देह यो एउटा महान सन्देष्टाको कथन हो ।[5] إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ﴿١٩﴾

[1]यो उत्तर हो अर्थात् जब उपरोक्त विषय प्रकाशमा आउनेछन् जसमध्ये प्रथम छ को सम्वन्ध संसारसित छ तथा अर्को छ को परलोकसित त्यस समय प्रत्येकका अगाडि त्यसको वास्तविकता आउनेछ ।

[2]यसवाट अभिप्राय ताराहरू हुन् خُنَّس यो خَنَس बाट छ । जसको अर्थ पछि हट्नु हो । यी ताराहरू दिनका समय पछाडि हटेर जान्छन्, तथा देखिंदैनन् । तथा यी शनिग्रह, वृहस्पति, मंगलग्रह, शुक्रग्रह, बुद्धग्रह हुन् । यिनी विशेषरुपले सूर्यको दिशामा हुन्छन् । केही विदहरू भन्छन् कि सबै ग्रहहरू अभिप्राय हुन् किनकि सबै आफ्ना लुक्ने ठाउँमा लुक्दछन् अथवा दिनमा लुकेर रहन्छन् । الجَوَارِ चल्नेवाला, الجَوَارِ लुक्नेवाला, जस्तै हरिण आफ्ना स्थानमा लुक्छन् ।

[3] عَسْعَس को दुवै अर्थ छ आउनु तथा जानु । यो यी दुवै अर्थहरूमा प्रयुक्त हुन्छ । तैपनि यहाँ जानुका अर्थमा छ ।

[4]अर्थात् त्यसको उदय हुनजाओस् अथवा फाटेर निस्कोस् ।

[5]यसकारण कि त्यो अल्लाहको तर्फबाट लिएर आएको छ । तात्पर्य माननीय जिब्रील हुन् ।

(२०) जो शक्तिशाली छ[1] अर्शवाला (अल्लाह) का निकट सम्मानित छ ।

ذِي قُوَّةٍ عِندَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ ﴿٢٠﴾

(२१) जसको त्यहाँ (आकाशहरूमा आज्ञाको) पालन गरिन्छ (त्यो) न्यासिक छ ।[2]

مُطَاعٍ ثَمَّ أَمِينٍ ﴿٢١﴾

(२२) तथा तिम्रो साथी दीवाना छैन ।[3]

وَمَا صَاحِبُكُم بِمَجْنُونٍ ﴿٢٢﴾

(२३) उसले त्यस (फरिश्ता) लाई आकाशका खुला किनारामा देखेको पनि छ ।[4]

وَلَقَدْ رَآهُ بِالْأُفُقِ الْمُبِينِ ﴿٢٣﴾

(२४) तथा यो परोक्षका कुरा बताउनमा कंजूस पनि छैन ।[5]

وَمَا هُوَ عَلَى الْغَيْبِ بِضَنِينٍ ﴿٢٤﴾

[1]अर्थात् जुन काम त्यसलाई सुम्पिन्छ पूरा शक्तिले गर्दछ ।

[2]अर्थात् फरिश्ताहरूका बीच त्यसको आज्ञाको पालन गरिन्छ त्यो फरिश्ताहरूको परिश्रय तथा अनुसरणीय छ तथा प्रकाशनाका सन्दर्भमा न्यायिक छ ।

[3]यो सम्बोधन मक्कावासीहरूलाई छ तथा साथीसित अभिप्राय रसूलुल्लाह (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) हुन् अर्थात् जे तिमी सोच्दछौ कि तिम्रो सगोत्र सम देशी एवं साथी मुहम्मद (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) نَعُوذُ بِاللهِ दीवाना छ त यस्तो छैन, अलि कुरआन पढेर त हेर के कुनै पागल यस्तो ज्ञान तथा यथार्थताको वर्णन गर्न सक्दछ तथा विगत समुदायहरूको सही-सही स्थिति बताउन सक्छ जो यस कुर्आनमा वर्णित गरिएका छन् ।

[4]यो पहिला गुज्रिसकेको छ कि रसूलुल्लाह (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) ले माननीय जिब्रीललाई दुई पटक उनका मूल रुपमा देख्नु भएको छ । जसमध्ये एउटाको चर्चा यहाँ छ । यो नबूअतका आरम्भिक समयको घटना हो । त्यस समय जिब्रीलका छ सय पखेटा थिए, जसले आकाशका किनाराहरू (क्षितिज) लाई भरिदिए दोस्रो पटक 'मेराजका' अवसरमा देख्नुभयो । जस्तो कि सूरतुल नज्ममा विवरण गुज्रिसके ।

[5]यो नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) का सन्दर्भमा स्पष्ट गरिंदैछ कि तपाईंलाई जुन कुराहरूको सूचना दिइन्छ । जुन आज्ञा तथा कर्तव्य तपाईंलाई बताइन्छन् यिनीहरूमध्ये कुनै कुरा तपाईं आफ्नो पासमा राख्नुहुन्न, बरु सन्देश पुऱ्याउनका दायित्वको संबेदन गर्दै प्रत्येक तथा आदेश मानिसहरूलाई पुऱ्याइदिनु हुन्छ ।

وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَيْطٰنٍ رَّجِيْمٍ ﴿٢٥﴾

(२५) तथा यो (कुर्आन) धिक्कृत शैतानको कथन होइन ।[1]

فَأَيْنَ تَذْهَبُوْنَ ﴿٢٦﴾

(२६) अनि तिमी कता गइराखेका छौ ?[2]

إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعٰلَمِيْنَ ﴿٢٧﴾

(२७) यो त समस्त जगत्वालाहरूका लागि शिक्षापत्र हो ।

لِمَنْ شَآءَ مِنْكُمْ أَنْ يَّسْتَقِيْمَ ﴿٢٨﴾

(२८) (विशेषरुपले त्यसका लागि) जो तिमीमध्ये सोझो मार्गमा हिंड्न चाहन्छ ।

وَمَا تَشَآءُوْنَ إِلَّا أَنْ يَّشَآءَ اللّٰهُ رَبُّ الْعٰلَمِيْنَ ﴿٢٩﴾

(२९) तथा तिमी समस्त जगत्का प्रभुले चाहे बिना केही पनि चाहन सक्दैनौ ।[3]

सूरतुल इंफ़ितार ८२

سُوْرَةُ الْاِنْفِطَارِ

सूरतुल इफ़ितार मक्कामा अवतरित भएको तथा यसमा उन्नाईस आयतहरू छन् ।

إِذَا السَّمَآءُ انْفَطَرَتْ ﴿١﴾

(१) जब आकाश च्यातिनेछ ।[4]

وَإِذَا الْكَوَاكِبُ انْتَثَرَتْ ﴿٢﴾

(२) तथा जब ताराहरू खस्नेछन् ।

---

[1]जुनप्रकार ज्योतिषिहरूका पासमा शैतान आउँछन् तथा केही लुकिछिपी कुरा अँधुरो रुपमा उनलाई बताउँछन् । कुर्आन यस्तो छैन ।

[2]अर्थात् किन यसबाट विमुख हुन्छौ ? तथा त्यसको आज्ञाको पालन गर्दैनौ ?

[3]अर्थात् तिम्रो चाहत अल्लाहको दयामा निर्भर जबसम्म तिम्रो चाहतका साथ अल्लाहको इच्छा तथा दया पनि सम्मिलित हुँदैन त्यस समयसम्म तिमी सोझो मार्ग अपनाउन सक्दैनौ । यो त्यही विषय हो जो आयत ﴿إِنَّكَ لَا تَهْدِيْ مَنْ أَحْبَبْتَ﴾ आदिमा वर्णन भएको छ ।

[4]**सूरतुल इंफितार :** अर्थात् अल्लाहको आज्ञा तथा भयले च्यातिनेछ तथा फरिश्ताहरू तल झर्नेछन् ।

وَإِذَا الْبِحَارُ فُجِّرَتْ ۝٣
(३) तथा जब समुद्र बगेर जानेछन् ।[1]

وَإِذَا الْقُبُورُ بُعْثِرَتْ ۝٤
(४) तथा जब चिहानहरू (च्यातिएर) उखेलिनेछन् ।[2]

عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ وَأَخَّرَتْ ۝٥
(५) त्यस समय प्रत्येक व्यक्ति आफ्नो अगाडि पठाएको तथा पछाडि छाडेको (अर्थात् अघिल्ला-पछिल्ला कर्महरूलाई) जान्नेछ ।[3]

يَا أَيُّهَا الْإِنسَانُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ ۝٦
(६) हे मनुष्य ! तिमीलाई आफ्ना दयालु प्रभुबाट कुन कुराले बहकायो ?[4]

الَّذِي خَلَقَكَ فَسَوَّاكَ فَعَدَلَكَ ۝٧
(७) जुन (प्रभुले) तिमीलाई पैदा गऱ्यो[5] अनि

[1]तथा सबैका जल एकै समुद्रमा एकत्रित हुनेछन् अनि अल्लाहले पश्चिमी वायु पठाउनेछ । जो यसमा आगोमा प्रज्वलित गरिदिनेछ । जसबाट आकाशसम्म विस्फोटक ज्वाला उठ्नेछन् ।

[2]अर्थात् समाधिहरूबाट मुर्दा जीवित भई बाहिर निस्केर आउनेछन् بُعْثِرَتْ उखालिदिनेछन् अथवा उनको माटो पल्टाइदिनेछ ।

[3]अर्थात् जब उपरोक्त कुरा घटित हुनेछन् त मानिसलाई आफूले गरिएका क्रियाकलापको ज्ञान हुन जानेछ । जे पनि सत्कर्म अथवा कुकर्म उसले गरेको हुनेछ त्यो अगाडि आउनेछ पछाडि छाडिएका कर्मसित अभिप्राय आफ्ना पछाडि आफ्ना कर्म तथा कर्तुतका राम्रा अथवा नराम्रा नमूना छन् । जो संसारमा त्यसले छाडेर जानेछ । तथा मानिस त्यसमा कार्यरत छन् । यी नमूना यदि राम्रा छन् भने त्यसका मृत पश्चात जो पनि उनका नमूनामा काम गर्नेछन् । त्यो पुण्य त्यसलाई प्राप्त भइरहनेछ । तथा यदि नराम्रा नमूना आफ्ना पछाडि छाडेर गएको छ त जसले पनि त्यसलाई अपनाउनेछ तिनका पाप पनि अथवा कार्य प्रचलित भएको छ ।

[4]अर्थात् कुन कुराले तिमीलाई धोकामा पारेको छ कि तिमीले आफ्ना प्रभुका साथ कुफ्र गऱ्यौ जसले तिमीलाई अस्तित्व प्रदान गऱ्यो, तिमीलाई समझ-बुद्धि दियो तथा जीवन हेतु तिम्रा लागि तयार गऱ्यो ।

[5]अर्थात् तुच्छ वीर्यबाट जबकि त्यसभन्दा पहिला तिम्रो अस्तित्व थिएन ।

ठीक-ठाक पाऱ्यो[1] अनि (उचित रुपले) बराबर बनायो ।[2]

فِىٓ أَىِّ صُورَةٍ مَّا شَآءَ رَكَّبَكَ ٨

(८) जुन रुपमा चाहयो तिमीलाई बनायो तथा तिमीलाई ढाल्यो ।[3]

كَلَّا بَلْ تُكَذِّبُونَ بِٱلدِّينِ ٩

(९) कदापि होइन, अपितु तिमी त दण्ड तथा प्रतिफलका दिनलाई झुठ्लाउँछौ ।[4]

وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَٰفِظِينَ ١٠

(१०) नि:सन्देह तिम्रा लागि रक्षक उच्चकोटीका ।

كِرَامًا كَٰتِبِينَ ١١

(११) लेख्नेहरू निर्धारित (नियुक्त) छन् ।

يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ ١٢

(१२) जे-जति गर्दछौ, उनीहरू जान्दछन् ।[5]

---

[1]अर्थात् तिमीलाई पूर्ण मानिस बनाइदियो । तिमी देख्छौ, सुन्दछौ, समझ-बुझ राख्दछौ ।

[2]तिमीलाई सन्तुलित, खडा तथा सुन्दर बनायो अथवा तिम्रा दुबै हात तथा खुट्टा एवं आँखा कानहरूलाई बराबर बनायो । यदि तिम्रा अङ्गहरूमा यो समानता एवं अनुकूलता नभएको भए तिम्रो अस्तित्व असन्तुलित हुन्थ्यो । यसै रचनालाई अन्य ﴿لَقَدْ خَلَقْنَا ٱلْإِنسَٰنَ فِىٓ أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ﴾ स्थानमा सिंत योञ्जित गरेको छ । أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ

[3]यसको एउटा भावार्थ त यो हो अल्लाह बच्चाहरूलाई जसको समान चाहन्छ गर्दछ । पिताका, माताका अथवा मामु वा काकाका समान । दोस्रो अर्थ हो त्यो जुन रुपमा चाहन्छ ढालिदिन्छ यहाँसम्मकि कुरुप जन्तुका समरुप पैदा गर्नसक्छ । किन्तु यो त्यसको अनुग्रह तथा दया एवं कृपा हो कि त्यसले यस्तो गर्दैन तथा उत्तम माननीय रुपमा नै पैदा गर्दछ ।

[4] كَلَّا यो حَقًّا का अर्थमा पनि हुनसक्छ । तथा काफिरहरूका त्यस आचरणको इन्कार पनि जो अल्लाहको दया तथा कृपाले धोकामा लीन हुनुमा आधारित छ । अर्थात् यस अभिमानमा ग्रस्त रहनुको कुनै औचित्य छैन बरु मूल विषय यो हो कि तिम्रा हृदयमा त्यस कुरामा विश्वास छैन कि प्रलय हुनेछ तथा त्यहाँ राम्रो, नराम्रोको प्रतिकार (प्रतिफल पाइनेछ)

[5]अर्थात् तिमी प्रतिफल तथा दण्डको इन्कार गर्दछौ किन्तु तिमीलाई थाहा हुनुपर्छ कि तिम्रो प्रत्येक कर्म तथा कथन अंकित गरिंदैछ । अल्लाहको तर्फबाट फरिश्ताहरू तिमीमाथि निरीक्षकका रुपमा नियुक्त छन् जो तिम्रो प्रत्येक त्यस कुरालाई जान्दछन् जो

إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ﴿١٣﴾

(१३) नि:सन्देह सदाचारीहरू (स्वर्गका सुख सुविधाहरू तथा) उपलब्धिहरूबाट लाभान्वित हुनेछन् ।

وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ ﴿١٤﴾

(१४) तथा निश्चित रुपले कुकर्मीहरू नरकमा हुनेछन् ।[1]

يَصْلَوْنَهَا يَوْمَ الدِّينِ ﴿١٥﴾

(१५) प्रतिफलका दिन त्यसमा जानेछन् ।[2]

وَمَا هُمْ عَنْهَا بِغَائِبِينَ ﴿١٦﴾

(१६) उनीहरू त्यसबाट कहिल्यै अनुपस्थित हुन पाउने छैनन् ।[3]

وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الدِّينِ ﴿١٧﴾

(१७) तिमीलाई केही थाहा पनि छ कि प्रतिफलको दिन के हो ?

तिमी गर्दछौ मानौ यो मानिसलाई चेतावनी छ कि प्रत्येक कथन कर्म तथा कथनभन्दा पहिला तिमी विचार गरिहाल । यो त्यही कुरा हो जो पहिला गुज्रिसकेको छ जस्तै

﴿إِذْ يَتَلَقَّى الْمُتَلَقِّيَانِ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ قَعِيدٌ * مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ﴾

अर्थात् एउटा फरिश्ता दायाँ तथा दोस्रो त्यसका बायाँ बसेको छ । मनुष्य जो बोल्दछ, त्यसका पास निरीक्षक तयार तथा उपस्थित छ । (सूरतु काफ़-१७, १८) अर्थात् लेख्नका लागि भन्दछन् कि एउटा फरिश्ता सत्कर्म तथा दोस्रो कुकर्म लेख्दछ । तथा हदीस एवं रिवायतहरूबाट विदित हुन्छ कि दिनका लागि दुई फरिश्ता अलग तथा रातका लागि दुई फरिश्ता अलग छन् । अगाडि राम्रा तथा नराम्रा दुईटैको चर्चा गरिदैछ ।

[1]जस्तै (अश्शूरा-७) मा भन्यो:

﴿فَرِيقٌ فِي الْجَنَّةِ وَفَرِيقٌ فِي السَّعِيرِ﴾

[2]अर्थात् जुन पुण्य तथा दण्डका दिनको उनीहरूले इन्कार गरिराखेका थिए, त्यसै नरकमा आफ्ना कर्महरूका प्रतिफल स्वरुप प्रविष्ट हुनेछन् ।

[3]अर्थात् कहिल्यै त्यसबाट अलग हुनेछैनन् तथा त्यसबाट अनुपस्थित हुने छैनन् । बरु सधैं त्यसैमा रहनेछन् ।

ثُمَّ مَآ أَدْرَىٰكَ مَا يَوْمُ ٱلدِّينِ ﴿١٨﴾

(१८) म पुनः (भन्दछु कि) तिमीलाई के थाहा कि प्रतिफल तथा दण्डको दिन के हो ।[1]

يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِّنَفْسٍ شَيْـًٔا ۖ وَٱلْأَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِّلَّهِ ﴿١٩﴾

(१९) (त्यो हो) जुन दिन कुनै व्यक्तिका लागि कुनै कुराको अधिकारी हुनेछैन, तथा समस्त आदेश त्यसदिन अल्लाहकै हुनेछ ।[2]

سُورَةُ المُطَفِّفِينَ

सूरतुल मुतफ़्फ़ेफ़ीन-८३

सूरतुल मुतफ़्फ़ेफ़ीन मक़्कामा अवतरित भयो तथा यसमा छत्तीस आयत छन् ।

[1]पुनरावृत्ति त्यसको महानता तथा त्यस दिनको भयानकतालाई स्पष्ट गर्नको लागि छ ।

[2]अर्थात् संसारमा त अल्लाहले सामयिक रुपले मानिसहरूलाई केही घटी तथा केही बढी अधिकारका अन्तरका साथ राखेको छ । किन्तु प्रलयका दिन सबै अधिकार पूर्णतः अल्लाहसित हुनेछन् । जस्तै (सूरतुल मोमिन-१६) मा भन्यो :

﴿لِّمَنِ ٱلْمُلْكُ ٱلْيَوْمَ ۖ لِلَّهِ ٱلْوَٰحِدِ ٱلْقَهَّارِ﴾

"आजको दिन कसको शासन छ ?"

यसैप्रकार नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) ले आफ्नी फूफी सफीया तथा पुत्री फ़ातिमालाई भन्दिनु भएको थियो ।

«لَا أَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللهِ شَيْئًا»

"अल्लाह छेउ म कुनै कुराको मालिक हुनेछैन ।" (सहीह मुस्लिम, किताबुल ईमान)

तथा बनू हाशिम एवं बनू अब्दुल मुत्तलिबलाई पनि भन्नुभयो ।

« أَنْقِذُوا أَنْفُسَكُم مِنَ النَّارِ وَاللهِ لَا أَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللهِ شَيْئًا »

"आफूलाई नरकको आगोबाट बचाउ । अल्लाहको सौगन्ध म अल्लाह छेउ कुनै कुराको मालिक हुनेछैन ।" मुस्लिम उपरोक्त किताब, बुख़ारी, सूरतुश्शुअरा)

सूरतुल मुतफ़्फ़ेफ़ीनः केही मानिस यसलाई मक्की तथा केही मदनी भन्दछन् केहीका विचारमा मक्का तथा मदीनाका बीच अवतरित भयो । यसका अवतरणका विषयमा यो रिवायत छ कि जब नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) मदीनामा आउनुभयो त मदीनाका मानिस नाप तौलमा अति नराम्रा मानिस थिए अतः अल्लाहले यो सूरत अवतरित गर्‍यो, जसका पश्चात उनले आफ्ना नाप-तौल सुधारे (इब्ने माजासँग व्यापार, नाप तथा तौलमा पुरा दिनुको अध्याय)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

अल्लाहको नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु तथा अत्यन्त कृपालु छ ।

وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ ①

(१) ठूलो दुःख छ नाप-तौलमा कमी गर्नेहरूका लागि ।[1]

الَّذِينَ إِذَا اكْتَالُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ ②

(२) कि जब मानिसहरूसित नाप गर्दछन्, त पूरा-पूरा लिन्छन् ।

وَإِذَا كَالُوهُمْ أَو وَّزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ ③

(३) तथा जब उनीहरूलाई नापेर अथवा तौलेर दिन्छन् त कम दिन्छन् ।

أَلَا يَظُنُّ أُولَٰئِكَ أَنَّهُم مَّبْعُوثُونَ ④

(४) के उनीहरूलाई आफू मर्नुका पश्चात जीवित भई उठ्ने कुरोमा विश्वास छैन ।

لِيَوْمٍ عَظِيمٍ ⑤

(५) त्यस अत्यन्त ठूला दिनका लागि ।

يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ⑥

(६) जुन दिन सबै मानिस समस्त जगत्का प्रभुका सामु उभिनेछन् ।[2]

---

[1]अर्थात् लेनदेनका अगल-अलग नाप राख्नु । यसैप्रकार डाँणी मारेर नाप तथा तौलमा कमी गर्नु निकै गम्भीर नैतिक अपराध हो । जसको प्रभाव धर्म तथा परलोकमा विनाश छ । एउटा हदीसमा छ "जुन समुदायले नाप-तौलमा कमी गर्दछ त्यसमाथि अकाल कडा परिश्रम तथा शासकहरूको अत्याचार आच्छादित गरिदिइन्छ ।" (इब्ने माजा नम्बर ४०१९) यसलाई अल्बानीले अस्सहीहाः मा वर्णन गर्नुभएको छ । (नम्बर १०६)

[2]यी डाँणीमा यस कुरासित तर्सन्नन् कि एउटा बडो भयानक दिन आउनेवाला छ जसमा सबै मानिस सर्वलोकका पालनकर्ताका अगाडि उभिनेछन् जो सबै गुप्त कुरावाट अवगत छ ? अथवा अभिप्राय यो हो कि यो काम तिनै मानिसले गर्दछन् जसका हृदयमा अल्लाहको भय तथा प्रलयको डर छैन । हदीसहरूमा वर्णित छ कि जुन समय अल्लाह त्रिलोकका प्रभुका अगाडि उभिनेछन् त पसिना मानिसहरूका आधा कानहरूसम्म पुगेगा हुनेछ । (बुख़ारी व्याख्या सूरतुल मुतफ़्फ़ेफ़ीन) एउटा अन्य रिवायतमा छ कि प्रलयका दिन सूर्य सृष्टिका यति निकट हुनेछ कि एक मीलको मात्राभन्दा पनि कम हुनेछ । (हदीसका रावी श्री सुलैम पुत्र आमिर भन्नुहुन्छ मलाई थाहा छैन कि उहाँले मीलबाट धर्ती नाप्नुको मील तात्पर्य लिनुभएको छ अथवा त्यो सलाई जसबाट आँखामा सुरमा हालिन्छ अतः मानिस आफ्ना कर्महरूका अनुसार पसिनामा हुनेछन् यो पसिना कसैको कुर्कुच्चासम्म कसैका घुँडासम्म कसैको कम्मरसम्म हुनेछ तथा कसैका लागि यो लगाम

(७) निःसन्देह कुकर्मीहरूको कर्मपत्र सिज्जीनमा छ।[1]	كَلَّآ إِنَّ كِتَٰبَ ٱلْفُجَّارِ لَفِى سِجِّينٍ ۝٧
(८) तिमीलाई के थाहा कि सिज्जीन के हो ?	وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا سِجِّينٌ ۝٨
(९) (यो त) लेखिएको किताब हो।	كِتَٰبٌ مَّرْقُومٌ ۝٩
(१०) त्यस दिन झुठ्लाउनेहरूको बडो दुर्गति छ।	وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ۝١٠
(११) जो प्रतिफल एवं दण्डका दिनलाई झुठ्लाउँदै रहे।	ٱلَّذِينَ يُكَذِّبُونَ بِيَوْمِ ٱلدِّينِ ۝١١
(१२) त्यसलाई केवल त्यही झुठ्लाउने छ, जो सीमा उल्लंघन गर्ने तथा पापी हुन्छ।	وَمَا يُكَذِّبُ بِهِۦٓ إِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ ۝١٢
(१३) जब त्यसका समक्ष हाम्रा आयतहरूको पाठ हुन्छ, त भन्दिन्छ कि यो पूर्वकालिक मानिसहरूका कथाहरू हुन्।[2]	إِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِ ءَايَٰتُنَا قَالَ أَسَٰطِيرُ ٱلْأَوَّلِينَ ۝١٣
(१४) यो होइन ![3] बरु उनका हृदयमा उनका	كَلَّا ۖ بَلْ ۜ رَانَ عَلَىٰ قُلُوبِهِم مَّا كَانُوا۟

बनेको हुनेछ अर्थात् त्यसका मुखसम्म हुनेछ (सहीह मुस्लिम प्रलय तथा स्वर्गको विशेषण, प्रलयका दिनको विशेषताको अध्याय।

[1] سِجِّين सिज्जीन केही विदहरू भन्छन् कि سِجْن (कारागार) सित छ अर्थात् जेलका समान एउटा साँगुरिएको ठाउँ हो। केही भन्दछन् कि यो पातालमा एउटा स्थान हो जहाँ काफिरहरू बहुदेववादी तथा अत्याचारीहरूका आत्माहरू तथा उनका कर्मपत्र एकत्रित तथा सुरक्षित हुन्छन्। यसकारण अगाडि त्यसलाई लिखित पुस्तक भनिएको छ।

[2] अर्थात् त्यसका पापहरूमा तत्परता तथा सीमाको उल्लंघन यति बढिसकेको छ कि अल्लाहका आयतहरू सुनेर त्यसमाथि चिन्तन-मननको सट्टा तिनलाई अघिका कथाहरू भन्दछन्।

[3] अर्थात् यो कुर्आन कहानीहरू होइन जस्तो कि काफिर भन्दछन् तथा ठान्दछ अपितु अल्लाहको वाणी तथा त्यसको प्रकाशना हो जो त्यसका रसूलमाथि जिब्रील अमीनद्वारा अवतरित भएको छ।

يَكْسِبُونَ ﴿١٤﴾

कर्मका कारण खिया लागिसकेको छ ।[1]

كَلَّا إِنَّهُمْ عَن رَّبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّمَحْجُوبُونَ ﴿١٥﴾

(१५) यही होइन, यिनीहरू त्यसदिन आफ्ना प्रभुका दर्शनबाट पनि वञ्चित रहनेछन् ।[2]

ثُمَّ إِنَّهُمْ لَصَالُوا الْجَحِيمِ ﴿١٦﴾

(१६) अनि यिनीहरू निश्चित रुपले नरकमा हुर्रयाइनेछन् ।

ثُمَّ يُقَالُ هَٰذَا الَّذِي كُنتُم بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿١٧﴾

(१७) अनि भनिनेछ यही हो त्यो जसलाई तिमी झुठ्लाइरहयौ ।

كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْأَبْرَارِ لَفِي عِلِّيِّينَ ﴿١٨﴾

(१८) अवश्य अवश्य सदाचारीहरूको कर्मपत्र इल्लीईनमा छ ।[3]

وَمَا أَدْرَاكَ مَا عِلِّيُّونَ ﴿١٩﴾

(१९) तिमीलाई के थाहा ती इल्लीईन के हो ?

كِتَابٌ مَّرْقُومٌ ﴿٢٠﴾

(२०) (त्यो त) लेखिएको किताब हो ।

يَشْهَدُهُ الْمُقَرَّبُونَ ﴿٢١﴾

(२१) त्यसका निकट समीपवर्ती फरिश्ताहरू उपस्थित हुन्छन् ।

---

[1]अर्थात् उनका हृदय यस ईशवाणीप्रति विश्वास यसकारण गर्दैनन् कि उनका हृदयमा पापहरूको अधिकताको कारण पर्दा परिहालेका छन् तथा खिया लागिसकेका छन् । رَيْن पापहरूको त्यो कलिमा हो जो निरन्तर पाप गर्नुका कारण उनका हृदयमा छाइहाल्छ । हदीसमा छ मानिस जब पाप गर्दछ त त्यसका हृदयमा एउटा कालो धब्बा पर्नजान्छ यदि तौबा (क्षमा याचना) गर्दछ भने त्यो कलिमा हटाइन्छ तथा यदि तौबाका साटो पापमाथि पाप गर्दैजान्छ त त्यो कलिमा बढ्दैजान्छ यहाँसम्मकि त्यसका पुरै हृदयमा छाउँछ । यो त्यो رَيْن "रैन" हो जसको चर्चा पवित्र कुरआनमा छ (तिर्मिजी सूरतुल मुतफ़्फ़ेफ़ीन, इब्ने माजा, किताबुज़ जुहद, बाबु ज़िकरीज जुनूबे, मुसनद अहमद २/२९७)

[2]यसका विपरीत ईमानवाला अल्लाहका दर्शनबाट सम्मानित हुनेछन् ।

[3] عِلِّيِّين इल्लीईन عُلُوّ उलु (ऊँचाई) सित छ । यो सिज्जीनका विपरीत आकाशहरूमा अथवा स्वर्ग वा सिद्रतुल मुनतहा अथवा अर्श (अल्लाहका सिंहासन) का पास स्थान छ जहाँ पुनीत मानिसहरूका आत्मा तथा उनका कर्मपत्र सुरक्षित हुन्छन् । जसका निकटवर्ती फरिश्ताहरू उपस्थित रहन्छन् ।

(२२) निश्चित रुपले सदाचारीहरू अति सुखमा हुनेछन् । إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ﴿٢٢﴾

(२३) मसेहरीहरूमाथि (बसेर) हेरिराखेका हुनेछन् । عَلَى الْأَرَائِكِ يَنظُرُونَ ﴿٢٣﴾

(२४) त उनका मुखबाट नै सुखहरूको सुखदालाई चिनिनेछ ।[1] تَعْرِفُ فِي وُجُوهِهِمْ نَضْرَةَ النَّعِيمِ ﴿٢٤﴾

(२५) यिनीहरू अत्यन्त शुद्ध मदिरापान गराइनेछन् ।[2] يُسْقَوْنَ مِن رَّحِيقٍ مَّخْتُومٍ ﴿٢٥﴾

(२६) जसमा कस्तुरीको मोहर (छाप) लागेको हुनेछ । इच्छा गर्नेहरूलाई त्यसैको इच्छा गर्नुपर्छ ।[3] خِتَامُهُ مِسْكٌ ۚ وَفِي ذَٰلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ ﴿٢٦﴾

[1]जुनप्रकार संसारका सम्पन्न मानिसहरूका अनुहारमा साधारणतः ताज़गी तथा हरियाली हुन्छ जो ती सुख सुविधाहरूको द्योतक हुन् जो उनीहरूलाई प्रचुरताले प्राप्त हुन्छ। यसैप्रकार स्वर्गवासीहरूका लागि जो आदर-सम्मान तथा उपहारहरूको अधिकता भइराखेको हुनेछ त्यसका प्रभाव उनका अनुहारहरूमा पनि देखिनेछन् तथा आफ्नो सुन्दरता तथा शोभा तथा प्रकाश एवं ज्योतिबाट चिनिनेछन् कि उनी स्वर्गीय हुन् ।

[2]مَّخْتُوم रहीक स्वच्छ तथा सफा मदिरालाई भन्छन् जसमा कुनै वस्तुको मिश्रण رَحِيق नहोस् मुद्रा लागेको । यसको विशुद्धताको अधिक स्पष्टीकरणका लागि छन् । केही विद्वहरूका विचारमा यो मिश्रितका अर्थमा छ अर्थात् मदिरामा कस्तुरीको मिश्रण हुनेछ जसबाट त्यसको स्वाद दुईगुना तथा सुगन्ध अति स्फुर्तिदायक हुनेछ, केही भन्दछन् कि यो خَتْم खतमसित छ अर्थात् त्यको अन्तिम घूँट कस्तुरीको हुनेछ । केही خِتَام खितामको अर्थ सुगन्ध गर्दछन् । यस्तो मदिरा जसको सुगन्ध कस्तूरीका समान हुनेछ। (इब्ने क़सीर) हदीसमा पनि यो शब्द आएको छ। नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) ले भन्नुभयो: जुन मोमिनले कुनै तिर्खाएको मोमिनलाई एक घूट पानी पिलायो अल्लाह (तआला) क़्यामतका दिन त्यसलाई الرحيق المختوم पिलाउने छ, जसले कुनै भोका मोमिनलाई खाना खुवायो, अल्लाह (तआला) ले उसलाई स्वर्गका फल खुवाउनेछ। जसले कुनै नाङ्गोलाई वस्त्र पहिरायो अल्लाह (तआला) ले त्यसलाई स्वर्गको हरियो वस्त्र पहिराउनेछ। (मुसनद अहमद ३/१३-१४)

[3]अर्थात् सदाचारीहरूलाई यस्तै कमहरूमा अग्रसर हुनुपर्छ जसका प्रतिफल स्वर्ग तथा त्यसका सुविधाहरूमा तथा सुख प्राप्त छन् जस्ते (सूरः अस्साफ्फात-६१) मा भन्यो: ﴿لِمِثْلِ هَٰذَا فَلْيَعْمَلِ الْعَامِلُونَ﴾

وَمِزَاجُهُۥ مِن تَسْنِيمٍ ﴿٢٧﴾
(२७) तथा त्यसमा तस्नीमको मिश्रण हुनेछ ।[1]

عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا ٱلْمُقَرَّبُونَ ﴿٢٨﴾
(२८) अर्थात् त्यो जलस्रोत जसका पानी निकटवर्ती मानिसहरू पिउनेछन् ।

إِنَّ ٱلَّذِينَ أَجْرَمُوا۟ كَانُوا۟ مِنَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ يَضْحَكُونَ ﴿٢٩﴾
(२९) निःसन्देह पापीहरू ईमान भएकाहरूको उपहास उडाउने गर्दथे ।[2]

وَإِذَا مَرُّوا۟ بِهِمْ يَتَغَامَزُونَ ﴿٣٠﴾
(३०) तथा उनका निकटबाट गुज्रदा आँखाको झिम्काई (एवं संकेतले) उनको अपमान गर्दथे ।[3]

وَإِذَا ٱنقَلَبُوٓا۟ إِلَىٰٓ أَهْلِهِمُ ٱنقَلَبُوا۟ فَكِهِينَ ﴿٣١﴾
(३१) तथा जब आफन्तहरूतिर फर्कन्थे तब हाँसो-ख्याल गर्दथे ।[4]

وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوٓا۟ إِنَّ هَٰٓؤُلَآءِ لَضَآلُّونَ ﴿٣٢﴾
(३२) तथा जब उनलाई देख्दथे त भन्दथे कि निःसन्देह यिनीहरू गुमराह, (कुमार्गमा पथभ्रष्ट) छन् ।[5]

[1] تَسْنِيم को अर्थ ऊँचाई हो । ऊँटको कोहान (जुरो) जो त्यसका शरीरभन्दा अग्लो हुन्छ, त्यसलाई سِنَام सिनाम भनिन्छ । चिहानलाई अग्लो गर्नलाई पनि تَسْنِيمُ القُبُورِ तसनीमुल कुबूर भनिन्छ । अर्थ यो हो कि त्यसमा तसनीम नामक मदिराको नाम हुनेछ । जो स्वर्गका माथिका भागहरूबाट एउटा स्रोतद्वारा आउनेछ । यो स्वर्गको सर्वोत्तम तथा उच्चतम मदिरा हुनेछ ।

[2] यिनीहरू उनीहरूलाई हीन ठानेर उनको उपहास गर्दथे ।

[3] غَمْـــزٌ को अर्थ हुन्छ परेली तथा आँखीभौंबाट संकेत गर्नु अर्थात् एक अर्कालाई परेली तथा आँखीभौंको इसारा गरेर उनको अवहेलना तथा उनका धर्ममाथि व्यङ्ग्य गर्दथे।

[4] अर्थात् ईमान भएकाहरूको चर्चा गरेर प्रसन्न हुन्थे तथा हाँसो-ख्याल गर्दथे । दोस्रो अभिप्राय यसको यो हो कि जब आफ्ना घरहरूतिर फर्कन्थे त त्यहाँ सम्पन्नता तथा सुख-सुविधाले उनको अभिनन्दन गर्दथे तथा जे चाहन्थे उनलाई प्राप्त हुन्थ्यो यसका उपरान्त पनि उनीहरूले अल्लाहको कृतज्ञता देखाएनन् बरु ईमान भएकाहरूको अवहेलना तथा उनीमाथि डाह गर्नुमा तत्पर रहे । (इब्ने कसीर)

[5] अर्थात् एकेश्वरवादी बहुवादीको दृष्टिमा तथा ईमान भएका काफिरहरूको दृष्टिमा गुमराह (पथभ्रष्ट) हुन्छन् । यही स्थिति आज पनि छ विपथ आफूलाई सत्यवादी तथा सत्यवादीलाई कुमार्ग विश्वास गराउँछन् यहाँसम्मकि एउटा

(३३) यिनी उनीमाथि रक्षक बनाएर त पठाइएनन् ।[1]

وَمَآ أُرۡسِلُواْ عَلَيۡهِمۡ حَٰفِظِينَ ٣٣

(३४) त आज ईमान भएकाहरू ती काफ़िरहरूमाथि हाँस्नेछन् ।[2]

فَٱلۡيَوۡمَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مِنَ ٱلۡكُفَّارِ يَضۡحَكُونَ ٣٤

(३५) सिंहासनमा बसी हेरिराखेका हुनेछन् ।

عَلَى ٱلۡأَرَآئِكِ يَنظُرُونَ ٣٥

(३६) अब इन्कार गर्नेहरूले जस्तो यिनीहरू गर्दथे पुरा-पुरा बदला पाइहाले ।[3]

هَلۡ ثُوِّبَ ٱلۡكُفَّارُ مَا كَانُواْ يَفۡعَلُونَ ٣٦

सूरतुल इंशिकाक-८४

سُورَةُ الانشِقَاقِ

सूरतल इंशिक़ाक़ मक्कामा अवतरित भएको तथा यसमा पच्चीस आयतहरू छन् ।

अल्लाहको नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ ।

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

(१) जब आकाश फाट्नेछ ।[4]

إِذَا ٱلسَّمَآءُ ٱنشَقَّتۡ ١

सर्वथा असत्य सम्प्रदाय आफूबाहेक न कसैलाई मोमिन भन्दछ न गन्दछ ।

[1]अर्थात् यी काफ़िर मुसलमानहरूमाथि निरीक्षक त बनाएर पठाइएका छैनन् कि प्रत्येक समय मुसलमानहरूका कर्म तथा स्थितिहरूलाई हेरिराखून् तथा उनीमाथि टिप्पणी गरिरहून् । अर्थात् जब यसका उत्तरदायी नै छैनन् त यस्तो किन गर्दछन्?

[2]अर्थात् जस्तो काफ़िर संसारमा ईमानवालामाथि हाँस्दथे । केयामतका दिन यी काफ़िर अल्लाहको पकडमा हुनेछन् तथा ईमानवाला उनीमाथि हाँस्नेछन् । उनलाई हाँसो यस कुरामा आउँछ कि यिनी कुमार्ग हुनुका उपरान्त हामीलाई कुमार्ग को थिए ? तथा को यस योग्य थिए कि त्यसमाथि हाँसियोस् ।

[3]ثُوِّبَ को अर्थ हो أُثِيبَ प्रतिफल दिइए । अर्थात् के काफ़िरहरूलाई उनी जे-जति गर्दथे प्रतिफल दिइएको छ ।

[4]**सूरतुल इंशिकाक** : अर्थात् जब प्रलय घटित हुनेछ ।

وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ②

(२) तथा आफ्ना प्रभुका आदेशलाई सतर्क भएर सुन्नेछ ।[१] तथा उसका योग्य त्यो छ ।[२]

وَإِذَا الْأَرْضُ مُدَّتْ ③

(३) तथा धर्ती (तानिएर) फैलाइनेछ ।[३]

وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ ④

(४) तथा त्यसमा जे छ ओकलिदिन्छ तथा रित्तो हुनेछ ।[४]

وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ⑤

(५) तथा आफ्ना प्रभुका आदेशमा कान थाप्नेछ ।[५] तथा त्यसैका योग्य त्यो छ ।

يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَىٰ رَبِّكَ كَدْحًا فَمُلَاقِيهِ ⑥

(६) हे मनुष्य ! तिमी आफ्ना प्रभुसित साक्षात्कारसम्म यो प्रयत्न तथा समस्त कार्य एवं परिश्रम गरेर त्यससित भेट गर्नेवाला छौ ।[६]

[१]अर्थात् अल्लाहले त्यसलाई फाट्नुको आज्ञा दिनेछ जसलाई त्यो सुन्नेछ तथा त्यसको पालन गर्नेछ ।

[२]अर्थात् त्यसलाई यही योग्य छ कि सुनोस् तथा पालन गरोस् कि त्यो सबैमाथि प्रभुत्वशाली छ तथा सबै त्यसका अधीन छन् । त्यसको आज्ञाबाट मुख फर्काउने कसलाई साहस हुनसक्छ ?

[३]अर्थात् त्यसको लम्बाइ-चौडाईमा अधिक विस्तार गरिनेछ । अथवा अभिप्राय यो हो कि त्यसमाथि जुन पर्वत आदि छन् सब कण-कण गरेर धर्तीलाई सफा तथा समतल गरिदिइनेछ जसमा कुनै अग्लो-होचो रहनेछैन ।

[४]अर्थात् जुन मूर्दाहरू भूमिमा गाडिएका छन् । सबै जीवित भई बाहिर निस्केर आउनेछन् । जुन कोष त्यसको भित्र स्थित छ त्यो उनीहरूलाई प्रकाशित गर्नेछ तथा स्वयं सर्वथा खाली हुनेछ ।

[५]अर्थात् फ्याँक्नु तथा खाली हुनुको जो आज्ञा दिइनेछ त्यसका अनुसार काम गर्नेछ।

[६]यहाँ मानिस साधारण रुप हो जसमा मुसलमान तथा काफिर सबै सम्मिलित छन् । كَدْح कद्हः कडा परिश्रमलाई भन्छन् त्यो श्रम राम्रा कामहरूका लागि होस् अथवा नराम्राका लागि । अभिप्राय यो हो कि जब उपरोक्त कुरा अस्तित्वमा आउनेछ अर्थात प्रलय आउनेछ त हे मानिस तिमीले जुन राम्रो अथवा नराम्रो काम गरेका हुनेछौ, त्यो आफ्ना सामु पाउनेछौ तथा तदानुसार तिमीलाई राम्रो वा नराम्रो प्रतिफल प्राप्त हुनेछ । अगाडि त्यसको अधिक विवरण एवं स्पष्टीकरण छ ।

فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَٰبَهُۥ بِيَمِينِهِۦ ⑦

(७) त त्यस समय जुन व्यक्तिका दाहिने हातमा कर्मपत्र दिइनेछ ।

فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا ⑧

(८) त्यसको हिसाब त अत्यन्त सरलताले लिइनेछ ।[1]

وَيَنقَلِبُ إِلَىٰٓ أَهْلِهِۦ مَسْرُورًا ⑨

(९) तथा त्यो आफ्ना परिवारवालाहरूतिर प्रसन्नतापूर्वक फर्कि आउनेछ ।[2]

وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَٰبَهُۥ وَرَآءَ ظَهْرِهِۦ ⑩

(१०) परन्तु जुन व्यक्तिको कर्मपत्र त्यसको पिठ्यूँका पछाडिबाट दिइनेछ ।

فَسَوْفَ يَدْعُوا۟ ثُبُورًا ⑪

(११) त त्यसले मृत्युलाई बोलाउन थाल्नेछ ।[3]

[1]सरल हिसाब यो हो कि मोमिनको कर्मपत्र प्रस्तुत गर्नेछ त्यसका दोष पनि त्यसका सामु ल्याइनेछन् अनि अल्लाहले आफ्नो दयालुताले एवं अनुग्रहले त्यसलाई क्षमा गरिदिनेछ । आदरणीया आयशा भन्नुहुन्छ कि रसूलुल्लाह (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) ले भन्नुभयो: जसको हिसाब लिइयो त्यो बर्बाद भयो । मैले भने हे अल्लाहका रसूल ! अल्लाहले मलाई तपाईंका लागि बलिदान गरोस्, के अल्लाहले यो भन्नुभएको छैन कि जसलाई कर्मपत्र दाहिने हातमा दिइनेछ, त्यसको हिसाब सहज हुनेछ । (आदरणीया आयशाको प्रयोजन यो थियो कि यस आयतका अनुसार त मोमिनको पनि हिसाब हुनेछ किन्तु त्यसले विनाशको सामना गर्नुपर्ने छैन) । उहाँले स्पष्ट गर्नुभयो 'यो त पेशी हो' अर्थात् मोमिनका साथ हिसाबको मामिला हुनेछैन एउटा सरसरी पेशी हुनेछ । मोमिन प्रभुका अगाडि प्रस्तुत गरिनेछन् जससित सोधपूछ भयो त्यो खतम भयो । (सहीह बुख़ारी तफ़सीर सूरतिल इंशिक़ाक) एउटा अर्को रिवायतमा छ । आदरणीय आएशा भन्नुहुन्छ, नबी सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) आफ्ना केही नमाज़मा यो दुआ पढ्नुहुन्थ्यो «اللَّهُمَّ حَاسِبْنِي حِسَابًا يَسِيرًا» (अल्लाह मेरो हिसाब सहज गर्नु) नमाज़बाट अवकाशका समयमा मैले सोधें, हिसाबे यसीर (सहज हिसाब) को के अभिप्राय छ ? भन्नुभयो अल्लाहले त्यसको कर्मपत्र हेर्नेछ अनि त्यसलाई क्षमा गरिदिनेछ (मुसनद अहमद ६/४८)

[2]अर्थात् जो त्यसका घरवालाहरूमध्ये स्वर्गीय हुनेछन् । अथवा त्यसबाट अभिप्राय हूरहरू (स्वर्गका नारीहरू) तथा बालक हुन् जो सेवाका लागि स्वर्गमा पाइनेछन् ।

[3] ثُبُورًا विनाश, हानि अर्थात् त्यो चिच्याउने पुकार्नेछ तथा हाय-हाय गर्नेछ कि म त मारिए ।

وَيَصْلَىٰ سَعِيرًا ﴿١٢﴾

(१२) तथा प्रज्जवलित नरकमा प्रवेश गर्नेछ।

إِنَّهُۥ كَانَ فِىٓ أَهْلِهِۦ مَسْرُورًا ﴿١٣﴾

(१३) त्यो व्यक्ति आफ्ना सम्बन्धिहरूमा (संसारमा) प्रसन्न थियो ।[1]

إِنَّهُۥ ظَنَّ أَن لَّن يَحُورَ ﴿١٤﴾

(१४) त्यसको अनुमान थियो कि अल्लाहतिर फर्केर जाने नै छैन ।[2]

بَلَىٰٓ إِنَّ رَبَّهُۥ كَانَ بِهِۦ بَصِيرًا ﴿١٥﴾

(१५) किन होइन ?[3] यद्यपि त्यसको प्रभुले त्यसलाई राम्ररी हेरिराखेको थियो ।[4]

فَلَآ أُقْسِمُ بِٱلشَّفَقِ ﴿١٦﴾

(१६) मलाई सन्ध्याको लालिमाको सौगन्ध ।[5]

وَٱلَّيْلِ وَمَا وَسَقَ ﴿١٧﴾

(१७) तथा रात्रिको एवं त्यसको एकत्रित[6] वस्तुहरूको सौगन्ध

---

[1]अर्थात् संसारमा आफ्ना मनोकांक्षाहरूमा मँग्न थियो तथा आफ्ना परिवारमा वडो प्रसन्न थियो ।

[2]यो त्यसका प्रसन्न हुनुको कारण हो अर्थात् आखिरत (परलोक) प्रति त्यसको विश्वास थिएन । حَـوْر को अर्थ हो फर्कनु जस्तो नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) को दुआ (प्रार्थना) छ । «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْحَوْرِ بَعْدَ الْكَوْرِ» (सहीह मुस्लिम, अलहज्ज बाबुमा यकूलु इजा रकिबा इला सफरिल हज्ज आदि तिर्मिजी, इब्ने माजा) मुस्लिममा शब्द "बादल् कौन" छ, अभिप्राय हो यस कुराबाट म शरण चाहन्छु कि ईमानका पश्चात कुफ्र तथा आज्ञापालनका पश्चात अवज्ञा अथवा पुण्यका पश्चात पापतिर फर्कूं ।

[3]एउटा अनुवाद त्यसको यो हो कि यो कसरी हुनसक्छ कि त्यो नफर्कोस् तथा पुन: जीवित नहोस् अथवा بَلَىٰ किन होइन । यो अवश्य आफ्ना प्रभुतिर फर्कनेछ ।

[4]त्यसको कुनै कर्म लुकेको छैन ।

[5]शफक् त्यस लालिमालाई भन्दछन् जो सूर्यास्तका पश्चात आकाशमा प्रकट हुन्छ तथा ईशाको समय आरम्भ हुनुसम्म रहन्छ ।

[6]अँध्यारो हुनासाथ प्रत्येक वस्तु आफ्ना विश्रामस्थल तथा निवासस्थानतिर एकत्र हुन्छ अर्थात् रातको अँध्यारोले अँध्यारा कुराहरूलाई आफूमा समेट्दछ ।

(१८) तथा पूर्ण चन्द्रमाको सौगन्ध ।[1]	وَالْقَمَرِ اِذَا اتَّسَقَ ﴿١٨﴾
(१९) निःसन्देह तिमी एउटा स्थितिबाट अर्को स्थितिमा पुग्नेछौ ।[2]	لَتَرْكَبُنَّ طَبَقًا عَنْ طَبَقٍ ﴿١٩﴾
(२०) उनीहरूलाई के भएको छ कि ईमान स्वीकार्दैनन् ।	فَمَا لَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠﴾
(२१) तथा जब उनका निकट कुर्आन पढिन्छ त सज्दा गर्दैनन् ।[3]	وَاِذَا قُرِئَ عَلَيْهِمُ الْقُرْاٰنُ لَا يَسْجُدُوْنَ ﴿٢١﴾
(२२) बरु जसले कुफ्र गरे उनी झुठ्लाइरहेका छन् ।[4]	بَلِ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا يُكَذِّبُوْنَ ﴿٢٢﴾
(२३) तथा अल्लाह (तआला) राम्ररी जान्दछ जे-जति यिनी हृदयमा राख्दछन् ।[5]	وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا يُوْعُوْنَ ﴿٢٣﴾
(२४) उनीहरूलाई कष्टदायी यातनाहरूको शुभ-सूचना सुनाइदिनुस् ।	فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ اَلِيْمٍ ﴿٢٤﴾
(२५) परन्तु ईमानवाला तथा सदाचारीहरूलाई अगणित एवं अनन्त प्रतिफल दिइनेछ ।	اِلَّا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ لَهُمْ اَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُوْنٍ ﴿٢٥﴾

[1] اِذَا اتَّسَقَ को अर्थ हो जब त्यो पूर्ण हुनजान्छ जस्तै त्यो तेह्रौं रातबाट सोह्रौं तिथिसम्मको रातमा रहन्छ ।

[2] طَبَق को मूल अर्थ कठिनाई हो यहाँ अभिप्राय ती कठिनाईहरू हुन् जो प्रलयका दिन घटित हुनेछन् अर्थात् त्यसदिन एकसे-एक अवस्था आउनेछ (फ़तहुल बारी तफ़सीर सूरतिल इंशिकाक़) यो सौगन्धको उत्तर हो ।

[3] हदीसहरूबाट यहाँ नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) तथा सहाबाबाट सज्दा गर्नु सिद्ध छ ।

[4] अर्थात् ईमान स्वीकार्नुका विपरीत झुठ्लाउँछन् ।

[5] अर्थात् झुठ्लाए वा जुन काम उनी लुकेर गर्दछन् ।

سُوْرَةُ الْبُرُوْجِ

सूरतुल बुरूज-८५

सूरतुल बुरुज मक्कामा अवतरित भएको तथा यसमा २२ आयतहरू छन् ।

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

अल्लाहको नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ ।

وَالسَّمَاۗءِ ذَاتِ الْبُرُوْجِ ۝١

(१) बुरुजहरू भएका आकाशको सौगन्ध ।[१]

وَالْيَوْمِ الْمَوْعُوْدِ ۝٢

(२) वाचा गरिएका दिनको सौगन्ध ।[२]

وَشَاهِدٍ وَّمَشْهُوْدٍ ۝٣

(३) उपस्थित हुनेहरू तथा उपस्थित गरिएको सौगन्ध ।[३]

قُتِلَ اَصْحٰبُ الْاُخْدُوْدِ ۝٤

(४) (कि) खाईवाला मारिए ।[४]

सूरतुल बुरुज : नबी (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) ज़ोहर तथा असमा सूरतुत्तारिक़ तथा सूरतुल बुरुज पढ्नु हुन्थ्यो । (तिर्मिजी)

[१] بُـرُوْج यो بُرْج (भवनको गुम्बद) बुर्जको बहुवचन हो) بُرْج को मूल अर्थ हो प्रकटन, यी ताराहरूका गन्तव्य हुन् जसलाई उनका भवनको हैसियत प्राप्त छ प्रकट तथा प्रकाशित हुनुका कारण उनलाई बुरुज भनिन्छ विवरणका लागि हेर्नुस् (अल फुरक़ान ६१ को भाष्य ।) केही विदहरूले बुरुजसित अभिप्राय तारा लिएका छन् अर्थात् ताराहरू भएका आकाशको सौगन्ध । केहीका विचारमा यसबाट आकाशका द्वार अथवा चाँदका गन्तव्य अभिप्राय छ । (फ़तहुल कदीर)

[२] यसको सर्वसम्मतिबाट प्रलयको दिन अभिप्राय छ ।

[३] شَـاهِد तथा مَشْــهُوْد को व्याख्यामा बडो मतभेद छ । इमाम शौकानीले हदीस तथा लक्षणहरूका आधारमा भनेका छन् कि शाहिद सित अभिप्राय जुमआ (शुक्रबार) को दिन हो । यस दिन जसले जुन कर्म गरेको हुनेछ । यसले प्रलयका दिन त्यसको साक्ष्य दिनेछ, तथा मशहूदसित अर्फा (नौं जिलहिज्जा) को दिन हो । जहाँ मानिस हज्जका लागि एकत्र तथा उपस्थित हुन्छन् ।

[४] अर्थात् जुन मानिसहरूले (खाल्डाहरू) खनेर त्यसमा प्रभुलाई मान्नेहरूको विनाश गरे उनका लागि विनाश तथा बर्बादी छ । قُتِلَ को अर्थ हो لُعِنَ

النَّارِ ذَاتِ الْوَقُوْدِ ﴿٥﴾

(५) त्यो एउटा अग्नि थियो इन्धन भएको ।[1]

اِذْ هُمْ عَلَيْهَا قُعُوْدٌ ﴿٦﴾

(६) जबकि ती मानिस त्यसका छेउछाउमा बसेका थिए ।[2]

وَّهُمْ عَلٰى مَا يَفْعَلُوْنَ بِالْمُؤْمِنِيْنَ شُهُوْدٌ ﴿٧﴾

(७) तथा मुसलमानहरूका साथ जे गरिराखेका थिए त्यसलाई आफ्ना समक्ष देखिराखेका थिए ।

وَمَا نَقَمُوْا مِنْهُمْ اِلَّآ اَنْ يُّؤْمِنُوْا بِاللّٰهِ الْعَزِيْزِ الْحَمِيْدِ ﴿٨﴾

(८) यिनीहरू ती मुसलमानहरूसित कुनै अन्य पापको बदला लिइराखेका थिएनन्, यसका अतिरिक्त कि उनी अत्यन्त प्रभावशाली प्रशंसा योग्य अल्लाहको शक्तिमाथि ईमान स्वीकार गरेका थिए ।

[1] الأخدود، النار सित सम्बन्धित बदल छ ذات الوقود यो النار को विशेष हो अर्थात् यी खाईहरू के थिए ? इन्धन भएको अग्नि थिए यो ईमान भएकाहरूलाई त्यसमा फ्याँक्नका लागि बालिएको थियो ।

[2]काफिर राजा तथा त्यसका कार्यकर्ता आगोका किनारमा उपस्थित ईमान भएकाहरूलाई पोलिने खेल हेरिराखेका थिए जस्तो कि आगामी आयतमा छ ।

[3]अर्थात् ती मानिसहरूको अपराध जसलाई आगोमा हुरहुर्याइँदै थियो यो थियो कि ती प्रभुत्वशाली अल्लाहमाथि ईमान स्वीकार गरेका थिए यस वाक्यको विवरण जो सहीह हदीसहरूबाट सिद्ध छ, यो हो ।

खाईवालाहरूको कथा: विगत युगमा एउटा राजाको एउटा जादूगर थियो । जब त्यो बुढो भयो त राजासित भन्यो । मलाई एउटा चतुर बालक देऊ जसलाई म आफ्नो ज्ञान सिकाइदिऊ । राजाले एउटा चतुर बालक खोजेर त्यसलाई सुम्पिदियो । बालकका मार्गमा एउटा राहिब (सन्त) को पनि घर थियो यो बालक आउँदा-जादा त्यसको पास पनि जान्दथ्यो र त्यसका कुराहरू सुन्थ्यो जो त्यसलाई राम्रो लाग्थ्यो । यसैप्रकार यो क्रम चलिरह्यो । एक पटक बालक गइराखेको थियो कि मार्गमा एउटा निकै ठूलो जनावर (सिंह अथवा सर्प) मानिसहरुको मार्ग रोकेको थियो । बालकले सोच्यो आज म पत्ता लगाउँछु कि जादूगर सही छ अथवा राहिब ? त्यसले एउटा ढुंगा लियो तथा भन्यो, हे अल्लाह यदि राहिबको मामिला तिम्रो निकट जादूगरका मामिलाभन्दा उत्तम तथा प्रिय छ भने यस जनावरलाई मारिदेऊ ताकि मानिसहरूको यातायात चालू हुन जाओस् । यो भनेर उसले पत्थर हान्यो तथा जनावर मारिहाल्यो । बालकले यो वाक्य राहिबलाई बतायो राहिबले भन्यो छोरा अब तिमी निपुण भइहालेका छौ अब तिम्रो परीक्षाको आरम्भ हुनुछ किन्तु यस परीक्षाका समय मेरो नाम न बताउनु ।

الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ⑨

(९) जसको लागि आकाशहरू तथा धर्तीको राज्य छ तथा अल्लाह (तआला) सर्वव्याप्त तथा राम्ररी परिचित छ ।

إِنَّ الَّذِينَ فَتَنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوا فَلَهُمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَلَهُمْ عَذَابُ الْحَرِيقِ ⑩

(१०) नि:सन्देह जुन मानिसहरूले मुसलमान पुरुष तथा महिलाहरूलाई प्रताडित गरे, अनि क्षमा पनि माँगेनन्, उनका लागि नरकको यातना तथा पोलिनुको यातना छ ।

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ۚ

(११) नि:सन्देह ईमान स्वीकार गर्ने एवं पुण्यकारी कार्य गर्नेहरूका लागि ती

यो बालक जन्मबाटै अन्धा तथा कोढ़ी आदिको उपचार पनि गर्दथ्यो किन्तु अल्लाहमाथि ईमान स्वीकार गर्नुका शर्तका साथ यसै शर्तमा उसले राजाका एउटा अन्धा साथीको आँखा पनि अल्लाहसित दुआ गरेर ठीक पारिदियो । यो बालकले यही भन्थ्यो कि यदि तिमी ईमान स्वीकार गर्नेछौ भने म अल्लाहसित प्रार्थना गर्नेछु, त्यसले स्वस्थ गरिदिनेछ । तथा अल्लाहले त्यसको प्रार्थनाले स्वस्थ गरिदिन्थ्यो । यो सूचना राजालाई पुग्यो त त्यो बडो व्याकुल भयो केही ईमानवालाहरूलाई त त्यसले हत गरायो । यस बालकका विषयमा केही मानिसहरूसित भन्यो कि यसलाई पर्वतको शिखरमा लगेर तल फ्याँकिदेऊ । त्यसले अल्लाहसित दुआ गऱ्यो पहाडमा कम्पन उत्पन्न भयो । जसबाट ती सबै खसेर मरे तथा अल्लाहले त्यसलाई बचाइहाल्यो । राजाले उसलाई अरु मानिसहरूलाई सुम्प्यो । भन्यो कि एउटा डुङ्गामा लगेर यसलाई समुद्रको बीच फ्याँकिदेऊ । त्यहाँ पनि त्यसको दुआले डुङ्गा उल्टियो जसबाट ती सबै डुबे तथा त्यो बाँच्यो । त्यस बालकले राजासित भन्यो यदि तिमी मलाई मार्न चाहन्छौ भने त्यसको विधि यो हो कि एउटा खुला मैदानमा मानिसहरूलाई एकत्र गर तथा بِسْمِ اللهِ رَبِّ هٰذَا الْغُلَامِ भनेर मलाई बाँड हान । राजाले त्यही गऱ्यो । जसबाट बालक मऱ्यो किन्तु सबै मानिसले भने कि हामी बालकका प्रभुमाथि ईमान स्वीकार गऱ्यौं । राजा झन् व्यग्र भयो । तथा उसले खाईहरू खन्न लगायो तिनमा आगो सल्काउन लगायो तथा आदेश दियो कि जो ईमानबाट फर्कन्न त्यसलाई आगोमा फ्याँकिदेऊ । यस्ता ईमानवाला आउँथे तथा हुरहुर्याइँदै रहे यहाँसम्मकि एउटी स्त्री आई जससँग बच्चा थियो । त्यो केही हिच्कीचाइन् । बच्चा बोल्यो, आमा तपाईं धैर्य-धारण गर्नुस्, तपाईं सत्य मार्गमा हुनुहुन्छ (सहीह मुस्लिम संक्षिप्त, किताबुज जहद वररिकाक, बाबु किस्सते असहाबुल उखदूद) इमाम इब्ने कसीरले अरु पनि वाक्य वर्णित गरेका छन्, जो यसभन्दा भिन्न छन् तथा भनेका छन् सम्भव छ यी भिन्न घटनाहरु (भिन्ना-भिन्नै स्थानहरुमा घटेका हुन् । (विस्तारका लागि हेर्नुस् तफ़सीर इब्ने कसीर)

ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيْرُ ۝١١

बगैंचा छन् जसका मुनि (शीतल जलका) सरिताहरू प्रवाहित छन्। यो ठूलो सफलता हो।

اِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيْدٌ ۝١٢

(१२) नि:सन्देह तिम्रो प्रभुको पकड अत्यन्त शक्तिशाली छ।[1]

اِنَّهٗ هُوَ يُبْدِئُ وَيُعِيْدُ ۝١٣

(१३) त्यही प्रथम पटक पैदा गर्दछ तथा त्यसैले पुन: जीवित गर्नेछ।[2]

وَهُوَ الْغَفُوْرُ الْوَدُوْدُ ۝١٤

(१४) त्यो अत्यन्त क्षमाशील तथा अत्यन्त प्रेम गर्नेवाला छ।

ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيْدُ ۝١٥

(१५) अर्शको स्वामी महान छ।[3]

فَعَّالٌ لِّمَا يُرِيْدُ ۝١٦

(१६) जे चाहन्छ त्यसलाई गरिदिनेवाला छ।[4]

---

[1]जब त्यो आफ्ना यी शत्रुहरूको पकड गर्न आए जो त्यसका रसूलहरूलाई झुठ्लाउँछन् तथा त्यसको आज्ञाको विरोध गर्दछन् त त्यसको पकडबाट कसैले उनीहरूलाई बचाउन सक्दैन।

[2]अर्थात् त्यही आफ्ना सामर्थ्य तथा शक्तिले प्रथम पटक पैदा गर्दछ अनि प्रलयका दिन पुनर्जीवन प्रदान गर्नेछ जस्तो प्रथम पैदा गरेको थियो।

[3]अर्थात् पूरा सृष्टिभन्दा महान तथा उच्चतम छ। तथा अर्श जो सर्वोपरि छ त्यो त्यसको आसन हो जस्तो कि सहाबा तथा ताबईन एवं मोहद्दिसीनको आस्था छ المجيد दयानिधि यो स्वरको मात्राका साथ ذو अर्थात् स्वामीको विशेषण हो अर्शको होइन। यद्यपि केही मानिस यसलाई अर्शको विशेषण मानेर यसलाई इ को मात्राका साथ पढ्दछन् अर्थ दुबै रुपमा सही छ। (इब्ने कसीर)

[4]अर्थात् त्यसले जे चाहन्छ गरिहाल्छ त्यसको आज्ञा तथा चाहतलाई कसैले हटाउन सक्दैन न त्यससित कोही सोध्न सक्छ। आदरणीय अबू बक्र सिद्दीकसित कसैले उनका मृत्यु रोगका समय प्रश्न गऱ्यो। के कुनै वैद्यले तपाईंलाई हेऱ्यो? उनले उत्तर दिए, हो–प्रश्न गऱ्यो कि उसले के भन्यो? भन्नुभयो कि उसले भनेको छ "اِنِّی فَعَّالٌ لِّمَا اُرِیدُ" म जे चाहन्छु गर्दछु मेरो मामिलामा कोही हस्तक्षेप गर्नेवाला छैन। (इब्ने कसीर) अभिप्राय यो हो कि अब मामिला वैद्यहरूका हातमा रहेन। मेरो अन्तिम समय आइसकेछ अब अल्लाह नै मेरो वैद्य छ जसको चाहतलाई हटाउन कसैमा शक्ति छैन।

هَلۡ أَتَىٰكَ حَدِيثُ ٱلۡجُنُودِ ﴿١٧﴾
(१७) तिमीलाई सेनाहरूको सूचना पनि प्राप्त भएको छ ।[1]

فِرۡعَوۡنَ وَثَمُودَ ﴿١٨﴾
(१८ अर्थात् फिर्औन तथा समूदको ।

بَلِ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ فِي تَكۡذِيبٖ ﴿١٩﴾
(१९) (केही होइन) बरु काफि़र त झुठ्लाउनमा लागेका छन् ।

وَٱللَّهُ مِن وَرَآئِهِم مُّحِيطُۢ ﴿٢٠﴾
(२०) तथा अल्लाह (तआ़ला) ले पनि उनलाई प्रत्येक तिरबाट घेरेको छ ।[2]

بَلۡ هُوَ قُرۡءَانٞ مَّجِيدٞ ﴿٢١﴾
(२१) बरु यो कुर्आन हो अत्यन्त महिमा भएको ।

فِي لَوۡحٖ مَّحۡفُوظِۭ ﴿٢٢﴾
(२२) सुरक्षित पुस्तकमा लेखिएको छ ।[3]

सूरतुत्तारिक़ ८६
سُورَةُ الطَّارِقِ

सूरतुत्तारिक़ मक्कामा अवतरित भयो तथा १७ आयत छन् ।

---

[1]अर्थात् जब उनीमाथि मेरो प्रकोप आयो तथा मैले उनीहरूलाई आफ्नो पकडमा लिइहाले । जसलाई कसैले हटाउन सकेन ।

[2]यो ﴿إِنَّ بَطۡشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ﴾ को प्रमाण तथा त्यसैमा जोड हो ।

[3]अर्थात् लौहे महफ़ूज (सुरक्षित पट्टिका) मा लेखिएको छ जहाँ फरिश्ता त्यसको सुरक्षाका लागि नियुक्त छन् अल्लाह (तआ़ला) आवश्यकता तथा अभिपाचनका अनुसार उतार्दछ ।

सूरतुत्तारिक़: आदरणीय ख़ालिद उदवीले भने कि मैले रसूलुल्लाह (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) लाई सकीफ़का बजारमा धनुष अथवा लाठीका सहाराले देखें । उहाँ उनका पासमा उनीसित सहायता लिन आएका थिए । त्यहाँ मैले उहाँबाट म सूरतुत्तारिक़ सुने तथा मैले त्यसलाई कण्ठ गरिहाले । जबकि अझै मुसलमान भएको थिइन अनि मलाई अल्लाहले इस्लामबाट सम्मानित गऱ्यो तथा इस्लामको अवस्थामा मैले पढे, (मुस्नद अहमद ४/३३५ मजमऊज़ जवायेद ७/१३६) माननीय मुआज़ (रज़ी अल्लाहु अन्हु) एकपटक नमाज़मा सूरतुल बक़र: तथा अननिसा पढें । नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) लाई खवर प्राप्त भयो त भन्नुभयो तिमी मानिसहरूलाई उपद्रवमा पार्दछौ, तिमीलाई त यही धेरै थियो कि وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ, तथा وَالشَّمْسِ, जस्ता सूरतहरू पढ्थे (नसाई किताबुल इफतेताह, बाबुल किराअते फिल मग़रिब)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

अल्लाहको नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ ।

وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ ①

(१) सौगन्ध छ आकाशको तथा अन्धकारमा प्रकाश प्रदान गर्नेवालाको

وَمَا أَدْرَاكَ مَا الطَّارِقُ ②

(२) तिमीलाई ज्ञात पनि छ कि त्यो रात्रिमा प्रकट हुने वस्तु के हो ।

النَّجْمُ الثَّاقِبُ ③

(३) त्यो प्रकाश भएको तारा हो ।[1]

إِنْ كُلُّ نَفْسٍ لَمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ ④

(४) कोही यस्तो छैन जसमाथि रक्षक (फरिश्ताहरू) नहोऊन् ।[2]

فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ ⑤

(५) मनुष्यले हेर्नुपर्छ कि त्यो कुन वस्तुले बनाइएको छ ।

خُلِقَ مِنْ مَاءٍ دَافِقٍ ⑥

(६) त्यो एउटा उफ्रने पानीबाट पैदा गरिएको छ ।[3]

[1]तारिक़सित के अभिप्राय छ । कुर्आनले स्वयं स्पष्ट गरिदियो प्रकाशमान तारा । طُرُوق बनेको छ طَارِقٌ बाट जसको अर्थ ढग्ढगाउनु हो । किन्तु طَارِق रातका आगन्तुकका लागि उपर्युक्त हुन्छ । ताराहरूलाई पनि तारिक यसैकारण भनिन्छ कि त्यो दिनमा अदृश्य हुन्छन् र रातमा निस्कन्छन् ।

[2]अर्थात् प्रत्येक प्राणीमाथि अल्लाहको तर्फबाट फरिश्ता नियुक्त छन् जो त्यसका राम्रा-नराम्रा सबै कर्म लेख्दछन् । केही विदहरू भन्छन् कि यी मानिसहरूको सुरक्षा गर्ने फरिश्ताहरू हुन् जस्तो कि सुरतुर रअदको आयत ११ बाट पनि पारित हुन्छ कि मानिसको रक्षाका लागि तथा कथन लेख्नेहरू हुन्छन् ।

[3]अर्थात् वीर्यबाट जो सहवासका अन्तमा तीव्र गतिले निस्कन्छ यही पानीको थोपा (वीर्य) स्त्रीका गर्भाशयमा जान्छ र गएर यदि अल्लाहको आदेश हुन्छ भने गर्भको कारण बन्दछ ।

(७) जो पिठ्यूँ तथा छातिका मध्येबाट निस्कन्छ ।[1] يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ ۝٧

(८) निःसन्देह त्यो त्यसलाई फर्काइ ल्याउनुमा अवश्य सामर्थ्य राख्नेवाला छ ।[2] إِنَّهُ عَلَىٰ رَجْعِهِ لَقَادِرٌ ۝٨

(९) जुन दिन गुप्त भेदीहरूको जाँच-पड्ताल हुनेछ ।[3] يَوْمَ تُبْلَى السَّرَائِرُ ۝٩

(१०) त न कुनै शक्ति काम लाग्नेछ त्यसको तथा न कोही सहायक हुनेछ ।[4] فَمَا لَهُ مِنْ قُوَّةٍ وَلَا نَاصِرٍ ۝١٠

(११) वर्षा भएको अवकाशको सौगन्ध ।[5] وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الرَّجْعِ ۝١١

---

[1]भनिन्छ कि पिठ्यूँ पुरुषको तथा वक्ष स्त्रीको, यी दुबैका पानीबाट मनुष्यको उत्पत्ति हुन्छ, परन्तु त्यसलाई एउटै पानी यसकारण भनिन्छ कि यी दुवै मिलेर एउटै हुनजान्छ । تَرَائِبُ बहुवचन हो تَرِيبَةٌ को छातिको त्यो भाग जो हार लगाउनुको ठाउँ हो ।

[2]अर्थात् मानिस मर्नुका पश्चात त्यो त्यसलाई पुनः जीवित गर्नुको सामर्थ्य राख्दछ केहीका विचारमा यसको अभिप्राय यो हो कि त्यसले त्यस पानीको थोपा पुनः अङ्गमा फर्कनुमा सामर्थ्य राख्दछ जहाँबाट त्यो निस्केको थियो । पहिला भावार्थलाई इमाम शौकानी तथा इमाम इब्ने जरीर तबरीले अधिक सही मानेका छन् ।

[3]अर्थात् प्रकट हुनेछन् । किनकि तिनमा पुण्य तथा दण्ड पाइनेछ । बरु हदीसमा वर्णन छ प्रत्येक विश्वासघातीका कुल्लाहका पास (नितम्बनिर) झण्डा गाडिदिनेछ तथा यो घोषणा गरिदिनेछ कि अमुक पुत्र अमुकका साथ विश्वासघात गरेको छ (सहीह बुख़ारी किताबुल जिजिया बाबु इसमिल गादिर लिल बर्रे वल फ़ाजिर, मुस्लिम किताबुल जिहाद बाबु तहरीमिल गदरे) अभिप्राय यो हो कि त्यहाँ कसैको कुनै कर्म गुप्त रहनेछैन ।

[4]अर्थात् न स्वयं मानिसका पास त्यति शक्ति हुनेछ कि त्यो अल्लाहको यातनाबाट बच्न सकोस् न अन्य कुनैतिरबाट त्यसलाई कुनै सहायता प्राप्त हुनसक्नेछ जुन कि उसलाई अल्लाहको यातनाबाट बचाउन सकोस् ।

[5] رَجْعٌ को शाब्दिक अर्थ हो, फर्कनु तथा पल्टनु । वर्षा पनि पटक-पटक फर्केर हुन्छ । यसकारण वर्षालाई رَجْعٌ का शब्दले व्यञ्जित गरिएको छ । केही भन्दछन् कि बादल समुद्रहरूबाट पानी लिन्छ अनि त्यही पानी समुद्रलाई फर्काइदिन्छ अतः वर्षालाई رَجْعٌ भनिन्छ ।

وَالْأَرْضِ ذَاتِ الصَّدْعِ ﴿١٢﴾

(१२) तथा फाट्ने धर्तीको सौगन्ध ।[1]

إِنَّهُ لَقَوْلٌ فَصْلٌ ﴿١٣﴾

(१३) निःसन्देह यो (कुरआन) अवश्य स्पष्ट निर्णय गर्ने भाषा हो ।[2]

وَمَا هُوَ بِالْهَزْلِ ﴿١٤﴾

(१४) तथा यो हाँसोको (तथा व्यर्थको) कुरा होइन ।[3]

إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا ﴿١٥﴾

(१५) परन्तु ती (काफिर) दाउ-घातमा छन् ।[4]

وَأَكِيدُ كَيْدًا ﴿١٦﴾

(१६) तथा म पनि एउटा दाउ चलाइराखेको छु ।[5]

केही विदहरू भन्छन् कि शुभ शगुनका लागि अरब वर्षालाई رَجْع भन्दथे ताकि त्यो पटक-पटक भइरहोस् । (फ़तहुल कदीर)

[1]अर्थात् धर्ती फाट्छ तब त्यसबाट बिरुवा बाहिर निस्कन्छ। धर्ती फाट्छ तब स्रोत प्रवाहित हुनजान्छ। यसैप्रकार एक दिन आउनेछ कि धर्ती फाट्नेछ तथा मुर्दाहरू जीवित भई बाहिर निस्कि आउनेछन् । यसकारण धर्तीलाई फाट्नेवाली भनिएको छ ।

[2]यो सौगन्धको उत्तर हो अर्थात् प्रष्ट वर्णन गर्नेवाला । जसबाट त्यो सत्यमा विवेक हुनजान्छ ।

[3]अर्थात् आमोद-प्रमोद अथवा उपहासको कुरा होइन هَزْل विलोम हो को جِدّ, अर्थात् एउटा स्पष्ट लक्ष्यको पुस्तक हो खेलकूदका समान व्यर्थ होइन ।

[4]अर्थात् नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) जुन धर्म लिएर आउनु भएको छ, त्यसलाई विफल गर्नुको षडयन्त्र रच्दछन् । अथवा नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) लाई धोका दिन्छन् तथा मुख अगाडि यस्ता कुरा गर्दछन् कि हृदयमा त्यसका विपरीत हुन्छ ।

[5]अर्थात् उनका चाल तथा षड्यन्त्रहरूबाट अचेत छैन । म पनि उनका विरुद्ध उपाय गरिराखेको छु । अथवा उनका चालहरूलाई विफल तुल्याइरहेको छु । كَيْد गुप्त योजनालाई भन्दछन् जो नराम्रा उद्देश्यका लागि हुन्छ भने नराम्रो छ तथा लक्ष्य राम्रो छ भने नराम्रो होइन ।

فَمَهِّلِ الْكٰفِرِيْنَ اَمْهِلْهُمْ رُوَيْدًا ﴿١٧﴾

(१७) तिमी काफ़िरहरूलाई अवसर देउ[1] उनीहरूलाई केही दिनका लागि छाडिदेउ।

سُوْرَةُ الْاَعْلٰى

सूरतुल आला-८७

सूरतुल आला मक्कामा अवतरित भएको तथा यसमा उन्नाइस आयतहरु छन्।

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

अल्लाहका नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ।

سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْاَعْلَى ﴿١﴾

(१) आफ्ना सर्वोच्च प्रभुका नामको पवित्रताको वर्णन गर।[2]

---

[1]अर्थात् उनका लागि तुरुन्त प्रकोपको माँग नगर अपितु उनलाई केही अवसर देऊ رُوَيْدًا: قَلِيْلًا अथवा قَرِيْبًا यो अवसर तथा समय दिनु पनि काफ़िरहरूका लागि अल्लाहको तर्फबाट एउटा उपाय स्वरुप हो। जस्तै (अल-आराफ़-१८२, १८३) मा भनेको छ :

﴿سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِّنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُوْنَ ۝ وَاُمْلِيْ لَهُمْ اِنَّ كَيْدِيْ مَتِيْنٌ﴾

सूरतुल आला: रसूलुल्लाह (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) यो सूरत तथा सूरतुल गाशिया ईदैन एवं जुमआमा पढ्नु हुन्थ्यो। यसैप्रकार वित्रको प्रथम रक्आतमा सूरतुल आला, दोस्रोमा अलकाफिरुन तथा तेस्रोमा सूरतुल इख़लास पढ्नुहुन्थ्यो।

माननीय मुआज़लाई जुन सूरतहरू पढ्नुको निर्देश दिइएको थियो तिनीहरूमध्ये एउटा यो पनि थियो (सिहाह मा यो सबै विवरण मौजुद छ)

[2]अर्थात् यस्ता कुराहरूबाट अल्लाहको पवित्रता जो त्यसका योग्य छैन। हदीसमा वर्णित छ कि नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) यसका उत्तरमा पढ्ने गर्नुहुन्थ्यो سُبْحَانَ رَبِّيَ الْاَعْلٰى (मुसनद अहमद १/२३२) अबू-दाऊद किताबुस्सलात, बाबुद दुआ फिस सलाते, अल्बानीले सहीह भनेका छन्) (विस्तृत जानकारीका लागि हेर्नुस् अल्कौलुल् मक्बूल (पृष्ठ : ३८६-८७)

الَّذِي خَلَقَ فَسَوَّىٰ ۝٢

(२) जसले पैदा गऱ्यो तथा सही एवं स्वस्थ बनायो ।[1]

وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَىٰ ۝٣

(३) तथा जसले अनुमान लगाएर निर्धारित गऱ्यो अनि मार्ग देखायो ।[2]

وَالَّذِي أَخْرَجَ الْمَرْعَىٰ ۝٤

(४) तथा जसले ताजा घाँस उमाऱ्यो ।[3]

فَجَعَلَهُ غُثَاءً أَحْوَىٰ ۝٥

(५) अनि उसले त्यसलाई सुकाएर कालो कडा गरिदियो ।[4]

سَنُقْرِئُكَ فَلَا تَنسَىٰ ۝٦

(६) हामीले तिमीलाई पढाउनेछौं, अनि तिमीले बिर्सने छैनौ ।[5]

إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ ۚ إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَمَا يَخْفَىٰ ۝٧

(७) परन्तु जे-जति अल्लाह चाहन्छ त्यो प्रकट एवं गुप्तलाई जान्दछ ।[6]

[1]हेर्नुस् सूरतुल इंफितारको भाष्य नं. ७।

[2]अर्थात् पुण्य तथा पापको । यसैप्रकार जीवन हेतुको । यो मार्गदर्शन सबै जीवहरूलाई प्रदान गऱ्यो । قَدَّرَ को अर्थ हो कुराहरूका प्रकार तथा विशेषताको अनुमान लगाएर मानिसलाई पनि त्यसको मार्ग दर्शायो । ताकि मानिस त्यसवाट लाभ प्राप्त गर्नसकोस् ।

[3]जसलाई जनावर चर्दछन् ।

[4]घाँस सुकेपछि, त्यसलाई غُثَاءً भन्दछन् । أَحْوَىٰ कालो गरिदियो । अर्थात् हरियो घाँसलाई सुकाएर हामी काला कडा गरिदिन्छौं ।

[5](जिब्रील अलैहिस्सलाम) प्रकाशना लिएर आउँदा उहाँ छिटो-छिटो पढ्न थाल्नुहुन्थ्यो ताकि नबिर्सियोस् । अल्लाह (तआला)ले भन्नुभयो: यस्तो शीघ्रता नगर्नुस् अवतरित प्रकाशना हामीले तपाईंलाई पढ्न लगाउनेछौं । अर्थात् तपाईंको जिब्रोमा चालु गरिदिनेछौं । अनि तपाईंले त्यसलाई बिर्सनु हुन्न परन्तु अल्लाहले जसलाई चाहनेछ । किन्तु अल्लाहले यस्तो चाहने यसकारण तपाईंलाई सबैथोक याद नै रह्यो । केही विदहरूले भने कि यसको भावार्थ यो कि जसलाई अल्लाहले निरस्त गर्न चाहनेछ, त्यसलाई तपाईंलाई बिर्सन लगाइदिन्छ । (फ़तहुल क़दीर)

[6]यो साधारण हो جَهْر कुरआनको यो भाग पनि हो जसलाई रसूलुल्लाह (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) कण्ठ गरुन् । तथा जुन तपाईंका छातिबाट मेटाइदिएको छ त्यो गुप्त छ । यसप्रकार جَهْر उच्च स्वरले पढोस् लुकेर काम गरोस् तथा खुलेर यी सबैलाई अल्लाह जान्दछ ।

وَنُيَسِّرُكَ لِلْيُسْرَىٰ ﴿٨﴾

(८) हामीले तपाईंका लागि सरलता उत्पन्न गरिदिनेछौं ।[1]

فَذَكِّرْ إِن نَّفَعَتِ الذِّكْرَىٰ ﴿٩﴾

(९) तसर्थ तपाईं शिक्षा दिँदै रहनुस् यदि शिक्षाले केही लाभ दिन्छ ।[2]

سَيَذَّكَّرُ مَن يَخْشَىٰ ﴿١٠﴾

(१०) तर्सनेवालाले त शिक्षा ग्रहण गरिहाल्नेछ ।[3]

وَيَتَجَنَّبُهَا الْأَشْقَى ﴿١١﴾

(११) (परन्तु) दुर्भाग्यपूर्ण यसभन्दा टाढा रहिहाल्नेछन् ।[4]

الَّذِي يَصْلَى النَّارَ الْكُبْرَىٰ ﴿١٢﴾

(१२) जो ठूलो आगोमा जानेछ ।

---

[1]यो पनि साधारण छ उदाहरणार्थ हामीले तपाईमाथि प्रकाशना (वह्य) सहज गरिदिनेछौं ताकि त्यसलाई कण्ठ गर्नु तथा तदानुसार कर्म गर्न सरल हुनजाओस् । हामीले तपाईंलाई त्यस विधिको मार्ग दर्शाउनेछौं जो सरल हुनेछ । हामीले स्वर्गका कार्य तपाईंका लागि सहज गरिदिनेछौं । हामीले तपाईंका लागि यस्ता कार्य कर्म तथा कथन सरल गरिदिनेछौं जसमा भलाई होस् तथा हामीले तपाईंका लागि यस्तो धर्मविधान नियुक्त गर्नेछौं जो सरल, सोझो तथा सन्तुलित हुनेछ जसमा कुनै बाङ्गोपना संकुचन तथा कमी हुनेछैन ।

[2]अर्थात् शिक्षा तथा सदुपदेश त्यहाँ दिनुस् जहाँ प्रतीत होस् कि लाभदायक हुनेछ यो शिक्षा-दीक्षा तथा सदुपदेशको एउटा नियम एवं रीति भनिएको छ (इब्ने कसीर) इमाम शौकानीका विचारमा भावार्थ यो हो कि तपाईं सदुपदेश दिँदै रहनुस् । किनकि सावधान गर्न तथा धर्मको प्रचार दुवै अवस्थामा तपाईंका लागि आवश्यक थियो अर्थात् أَوْلَمْ تَنْفَعْ यहाँ लुप्त छ ।

[3]अर्थात् तपाईंको शिक्षाबाट उनी अवश्य शिक्षा ग्रहण गर्नेछन् जसका हृदयमा अल्लाहको भय हुनेछ । तिनीहरूमा अल्लाहका भय तथा आफ्ना सुधारका भावना अधिक शक्तिशाली हुनजानेछ ।

[4]अर्थात् यस शिक्षामा लाभ प्राप्त गर्नसक्ने छैनन् किनकि उनको कुफ्रमा दुराग्रह तथा अल्लाहको अवज्ञामा तत्परता प्रचलित रहन्छ ।

ثُمَّ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَىٰ ﴿١٣﴾

(१३) जहाँ त्यो न मर्नसक्ने छ न जीउने छ[1] (बरु प्राण निस्कनुको अवस्थामा रहिरहनेछ ।

قَدْ أَفْلَحَ مَن تَزَكَّىٰ ﴿١٤﴾

(१४) निःसन्देह उसले सफलता प्राप्त गर्‍यो, जो पवित्र भयो ।[2]

وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّىٰ ﴿١٥﴾

(१५) तथा जसले आफ्ना प्रभुका नाम याद राख्यो नमाज़ पढ्दै रह्यो ।

بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿١٦﴾

(१६) र तिमी त सांसारिक जीवनलाई श्रेष्ठता दिन्छौ ।

وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ ﴿١٧﴾

(१७) तथा परलोक अत्यन्त सुखद एवं स्थायी छ ।[3]

[1]यसका विपरीत जो मात्र आफ्ना पापहरूको दण्ड भोग्नका लागि सामयिक रुपले नरक्मा रहिहालेका हुनेछन् उनीहरूलाई अल्लाह (तआला) ले एक प्रकार मृत्यु दिनेछ, यहाँसम्मकि उनी आगोमा जलेर कोइला हुनेछन् । अनि अल्लाह अम्बिया आदिको सिफारिशबाट उनलाई समूहहरूका रुपमा नरक्बाट निकाल्नेछ उनलाई स्वर्गको नहरमा हालिनेछ । स्वर्गीय पनि उनीमाथि पानी हाल्नेछन् । जसबाट उनी यसप्रकार जीवित हुनेछन् जस्तै बाढीका कुडामा अन्य उम्रन्छ । (सहीह मुस्लिम कितावुल ईमान)

[2]जसले आफूलाई नैतिक पतनबाट तथा हृदयलाई शिर्क तथा अवज्ञाको मलिनताबाट पवित्र गरिहाल्यो ।

[3]किनकि संसार तथा त्यसको प्रत्येक वस्तु नश्वर छ जबकि परलोकको जीवन स्थायी तथा नित्य छ यसकारण चतुर व्यक्तिले नश्वर वस्तुलाई शेष रहने कुरोमाथि प्रधानता दिंदैन ।

إِنَّ هَٰذَا لَفِي الصُّحُفِ الْأُولَىٰ ﴿١٨﴾

(१८) यी कुरा पूर्वका पुस्तकहरूमा पनि छन् ।

صُحُفِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ ﴿١٩﴾

(१९) (अर्थात्) इब्राहीम तथा मूसाका किताबहरूमा ।

سُورَةُ الْغَاشِيَةِ

सूरतुल ग़ाशिया-८८

सूरतुल ग़ाशिया मक्कामा अवतरित भयो तथा यसमा छब्बीस आयतहरु छन् ।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

अल्लाहका नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ ।

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ ﴿١﴾

(१) के तिमीलाई पनि लुकाउनेवाली (प्रलय) क़यामत को सूचना पुगेको छ ?[1]

وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ خَاشِعَةٌ ﴿٢﴾

(२) त्यस दिन धेरै अनुहार अपमानित हुनेछन् ।[2]

عَامِلَةٌ نَّاصِبَةٌ ﴿٣﴾

(३) (तथा) दुःखहरूबाट पीडित कष्टहरूमा हुनेछन् ।

सूरतुल ग़ाशिया: केही रिवायतमा छ कि रसूलुल्लाह (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) जुमअःको नमाज़मा सूरतुल जुमअका साथ सूरतुल ग़ाशिया पढ्ने गर्नुहुन्थ्यो (मुअत्ता इमाम मालिक, बाबुल किराअते फी सलातिल जुमुअः)

[1] هَـل अर्थमा छ قد का غَاشِيَة ग़ाशिया, सित प्रलय छ । किनकि त्यसको भयानकताले पुरा सृष्टिलाई ढाक्नेछ ।

[2] अर्थात् काफ़िरहरूका अनुहार خَاشِعَة निहुरेका तथा अपमानित हुनेछन् जस्तो नमाजी नमाज़को अवस्थामा अल्लाहको सामु विनम्रता तथा विनयका साथ निहुरेका हुन्छन् ।

[3] نَاصِبَة को अर्थ हो थाकेर लखतरान हुनु अर्थात् उनीहरूलाई यति कडा यातना हुनेछ कि उनको नराम्रो दशा हुनेछ । यसको एउटा अर्को भावार्थ यो हो कि संसारमा कर्म गरेर थाकेका हुनेछन् । अर्थात् धेरै कर्म गरिराखेका हुनेछन् । किन्तु ती कर्म असत्य धर्मानुसार अथवा विद्अतमा आधारित हुनेछन् यसकारण उपासना तथा कडा कर्महरूका उपरान्त पनि नरकमा जानेछन् । जस्तो कि यस भावार्थका कारण माननीय इब्ने अब्बासले ﴿عَامِلَةٌ نَّاصِبَةٌ﴾ सित अभिप्राय इसाई लिएका छन् । (सहीह बुख़ारी तफ़सीर सुरतिल ग़ाशिया)

تَصْلَىٰ نَارًا حَامِيَةً ﴿٤﴾

(४) उनी दन्केको अग्निमा जानेछन् ।

تُسْقَىٰ مِنْ عَيْنٍ آنِيَةٍ ﴿٥﴾

(५) तथा अत्यन्त गरम (उम्लिराखेको) स्रोतको पानी उनलाई पिलाइनेछ ।

لَّيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ إِلَّا مِن ضَرِيعٍ ﴿٦﴾

(६) उनका लागि मात्र काँडादार वृक्षहरूका अन्यका अतिरिक्त केही खानेकुरो हुनेछैन ।[२]

لَّا يُسْمِنُ وَلَا يُغْنِي مِن جُوعٍ ﴿٧﴾

(७) जो न शरीरमा वृद्धि गर्नेछ तथा न भोक मेटाउनेछ ।

وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاعِمَةٌ ﴿٨﴾

(८) धेरै अनुहार त्यस दिन प्रसन्न एवं प्रफुल्लित हुनेछन् ।

لِّسَعْيِهَا رَاضِيَةٌ ﴿٩﴾

(९) आफ्ना कर्महरूका कारण प्रसन्न हुनेछन् ।

فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ﴿١٠﴾

(१०) उच्च स्वर्गमा हुनेछन् ।

لَّا تَسْمَعُ فِيهَا لَاغِيَةً ﴿١١﴾

(११) जहाँ कुनै अश्लील कुरा कानमा पर्नेछैन ।

فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ ﴿١٢﴾

(१२) जहाँ (शीतल) जलस्रोत प्रवाहित हुनेछन् ।

فِيهَا سُرُرٌ مَّرْفُوعَةٌ ﴿١٣﴾

(१३) (तथा) त्यसमा अग्ला-अग्ला सिंहासन हुनेछन् ।

وَأَكْوَابٌ مَّوْضُوعَةٌ ﴿١٤﴾

(१४) तथा प्यालाहरू राखिएका हुनेछन् ।

وَنَمَارِقُ مَصْفُوفَةٌ ﴿١٥﴾

(१५) एक पंक्तिमा राखिएका तकियाहरू हुनेछन् ।

[१]यहाँ त्यो अति उम्लिराखेको अभिप्राय छ जसको गर्मी चरम सीमालाई पुगेको होस् (फ़तहुल क़दीर)

[२]यो एउटा काँडादार झाडी हो जुन सुकेपछि जनावर त्यसलाई खान रुचाउँदैनन् । जे पनि होस् यो पनि ज़क़्क़ूमको जस्तो एउटा अत्यन्त टर्रो दुर्गन्धित, स्वादहीन, अपवित्र खाना हुनेछ जो न शरीरको अङ्ग बन्नेछ न क्षुदा नै जानेछ ।

وَزَرَابِيُّ مَبْثُوثَةٌ ﴿١٦﴾
(१६) तथा कोमल कालीनहरू ओछ्याइएका हुनेछन् ।[1]

أَفَلَا يَنظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ ﴿١٧﴾
(१७) के यिनी ऊटहरूलाई हेर्दैनन् कि उनी कुन प्रकार पैदा गरिएका छन् ।[2]

وَإِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ رُفِعَتْ ﴿١٨﴾
(१८) तथा आकाशहरूलाई कसरी उच्च गरियो ।[3]

وَإِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ ﴿١٩﴾
(१९) तथा पर्वतहरूतिर कि कुन प्रकार गाडिइएका छन् ।[4]

[1]यो स्वर्गवासीहरूको चर्चा हो जो नरकवासीहरूका विपरीत अति सुखी तथा प्रत्येक प्रकारका सुविधाहरूका भागी हुनेछन् । عَيْنٌ साधारण संज्ञा स्वरुप छ । अर्थात् अनेक जलस्रोत हुनेछन् نَمَارِقُ (तकियाहरू) का अर्थमा छन् । زَرَابِيُّ मुसनदहरू (कालीन, गद्दा, ओछ्यान مَبْثُوثَةٌ फैलिएको । अर्थात् यी मसनदहरू ठाउँ-ठाउँमा ओछ्याइएका हुनेछन् । स्वर्गवासी जहाँ आराम गर्नेछन् ।

[2]ऊट अरबमा साधारणतः थिए तथा यी अरबहरूको अधिकता सवारी यही थियो । त्यसकारण अल्लाहले उनैको चर्चा गरेर भन्नुभयो कि यिनका रचनामा विचार गर । अल्लाहले त्यसलाई कति ठूलो अस्तित्व प्रदान गरेको छ तथा कति शक्ति एवं बल त्यसमा राखेको छ यसका उपरान्त पनि तिनीहरू तिम्रा लागि वशीभूत छन् । तिमी त्यसमाथि जति चाहन्छौ भारी बोकाउ त्यसले इन्कार गर्नेछैन । तिम्रो अधीन भएर रहनेछ । यसका अतिरिक्त यसको मासु तिमीलाई खानका लागि तथा त्यसको दूध तिमीलाई पिउनका लागि एवं त्यसको ऊन गर्मी प्राप्त गर्ने काममा आउँछ ।

[3]अर्थात् कति उचाईमा आकाश छ । पाँच सय वर्षको यात्राको दूरीमा तैपनि स्तम्भ बिना उभेको छ । त्यसमा कुनै कटाव तथा बाङ्गोपना छैन । साथै हामीले त्यसलाई ताराहरूबाट अलंकृत गरेका छौं ।

[4]अर्थात् कुन प्रकार धर्ती माथिका समान गाडिदिएको छ ताकि धर्ती नहल्लोस् । साथै त्यसमा खनिज तथा अन्य लाभ छन् जो यसका अतिरिक्त छन् ।

وَإِلَى الْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ ﴿٢٠﴾

(२०) तथा धर्तीतिर, कि कुन प्रकार ओछ्याइएको छ ।[1]

فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنتَ مُذَكِّرٌ ﴿٢١﴾

(२१) त तपाईंले शिक्षा दिँदै गर्नुस् किनकि तपाईं केवल शिक्षा दिनेवाला हुनुहुन्छ ।[2]

لَّسْتَ عَلَيْهِم بِمُصَيْطِرٍ ﴿٢٢﴾

(२२) तपाई उनीमाथि कुनै दारोगा त हुनुहुन्न ।[3]

إِلَّا مَن تَوَلَّىٰ وَكَفَرَ ﴿٢٣﴾

(२३) परन्तु जो व्यक्ति विमुख हुन्छ तथा कुफ्र गर्दछ ।

فَيُعَذِّبُهُ اللَّهُ الْعَذَابَ الْأَكْبَرَ ﴿٢٤﴾

(२४) त्यसलाई अल्लाह (तआला) ले अत्यन्त कठोर यातना दिनेछ ।[4]

---

[1]अर्थात् कुन प्रकार उसलाई बराबर गरेर मनुष्यका लागि बस्ने योग्य बनाएको छ । त्यो त्यसमाथि हिंड्डुल गर्छ, व्यापार गर्दछ तथा उच्च भवन निर्माण गर्दछ ।

[2]अर्थात् तपाईंको कर्तव्य केवल शिक्षा दिनु एवं धर्मको प्रचार तथा आमन्त्रण हो । यसका अतिरिक्त अथवा यसभन्दा अधिक होइन ।

[3]कि उनीहरूलाई ईमान स्वीकार गर्नमा बाध्य गर्नुस् । केही विदहरू भन्छन् कि यो हिज्रतभन्दा पहिलेको आदेश हो । जो सैफ़को आयतबाट निरस्त छ । किनकि त्यसका पश्चात नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) ले भन्नुभयो :

«أُمِرتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا : (لَا إِلٰهَ إِلَّا الله) فَإِذَا قَالُوهَا، عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ إِلَّا بِحَقِّهَا، وَحِسَابُهُمْ عَلَى الله» .

"मलाई आदेश दिइएको छ कि म मानिसहरूसित लड्रूँ यहाँसम्मकि उनीहरू लाइलाहा इल्लल्लाहलाई स्वीकार गरिहालून् । जब उनीहरूले यो मानिलिनेछन् त उनीहरूले मबाट आफ्ना रक्त तथा मालहरूलाई बचाइहाले इस्लामका अधिकारका अतिरिक्त (जो यदि हाम्रो ज्ञानमा आएन भने) त्यसको हिसाब अल्लाहमाथि छ ।" (सहीह अलबुख़ारी, बाबु बजुबिज जक़ात, मुस्लिम किताबुल ईमान, बाबुल अम्रे बि कितालिन्तासे हत्ता यकूल ....)

[4]अर्थात् नरकको स्थाई यातना ।

اِنَّ اِلَيْنَآ اِيَابَهُمْ ﴿٢٥﴾

(२५) निःसन्देह हामीतिर फर्कनुपर्नेछ ।

ثُمَّ اِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ ﴿٢٦﴾

(२६) अनि निःसन्देह उनीसित हिसाब लिनु हाम्रो दायित्व हो ।[1]

سُوْرَةُ الْفَجْرِ

सूरतुल फ़ज्र-८९

सूरतुल फज़्र मक्कामा अवतरित भयो यसमा तीस आयतहरु छन् ।

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

अल्लाहका नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ ।

وَالْفَجْرِ ﴿١﴾

(१) सौगन्ध छ फज़्रको ।[2]

وَلَيَالٍ عَشْرٍ ﴿٢﴾

(२) तथा दस रातहरूको ।[3]

وَّالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ ﴿٣﴾

(३) तथा सम एवं विषयमको ।[4]

---

[1]प्रसिद्ध छ कि यसका उत्तरमा اَللّٰهُمَّ حَاسِبْنَا حِسَابًا يَّسِيْرًا पढियो । यो दुआ नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) बाट सिद्ध छ जुन उहाँ आफ्ना केही नमाज़हरूमा पढ्नु हुन्थ्यो जस्तो कि सूरतुल इंशिक़ाक़मा गुज्रयो किन्तु यस आयतका उत्तरमा यो पढ्नु उहाँबाट सिद्ध छैन ।

[2]**सुरतुल फ़ज्र:** यसबाट अभिप्राय साधारण फज़्र छ कुनै विशेष दिनको फज़्र होइन ।

[3]यसबाट अधिकांश व्याख्याकारहरूका विचारमा "जिल हिज़्जा" का आरम्भिक दस रातहरू अभिप्राय छन् । जसको प्रधानता हदीसहरूमा प्रमाणित छ । नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) ले भन्नुभयो 'जिलहिज़्जा' का दस दिनहरूमा गरिएका सत्कर्म अल्लाहलाई सर्वाधिक प्रिय छन् यहाँसम्मकि अल्लाहका मार्गमा ज़िहाद पनि त्यति प्रिय छैन अतिरिक्त त्यस ज़िहादका जसमा मानिस शहीद (बलिदान) नै हुनजाओस् । (अल बुख़ारी किताबुल ईदैन बाबु फज़लिल अमले फी अय्यामित तशरीक)

[4]यसबाट अभिप्राय सम तथा विषम संख्या हो अथवा ती वस्तुहरू जो सम तथा विषम हुन्छन् । केही विदहरू भन्छन् कि वास्तवमा यो सृष्टिको शपथ हो किनकि सृष्टि सम (जोडा) अथवा विषम (एक्लो) छ । यसमा अतिरिक्त छैन । (ऐसरुत्तफ़ासीर)

(४) तथा रात्रि त्यो हिंड्न थाल्छ ।[1] وَالَّيْلِ اِذَا يَسْرِ ۝

(५) के उनमा बुद्धिमानीहरूका लागि पर्याप्त सौगन्ध छ ?[2] هَلْ فِيْ ذٰلِكَ قَسَمٌ لِّذِيْ حِجْرٍ ۝

(६) के तपाईंले देख्नुभएन कि तपाईंका प्रभुले आदहरूका साथ के गऱ्यो ?[3] اَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ ۝

(७) स्तम्भहरूवाला इरमका साथ ।[4] اِرَمَ ذَاتِ الْعِمَادِ ۝

[1] अर्थात् जब आउँछ तथा जब जान्छ किनकि سير (चल्नु) दुवै अवस्थामा हुन्छ । आउनुमा पनि तथा जानुमा पनि ।

[2] ذٰلِكَ सित जुन कुराहरूको सौगन्ध खाइएको छ उनीतिर संकेत छ । अर्थात् के यिनको सौगन्ध बुद्धिमानीहरूका लागि पर्याप्त छैन ? حِجْر को अर्थ हुन्छ रोक्नु, मना गर्नु । मानवीय बुद्धि पनि त्यसलाई गलत कर्महरूबाट रोक्दछ । यसकारण बुद्धिलाई पनि حِجْر हिज्र भनिन्छ । जस्तो यसै अर्थका आधारमा त्यसलाई نُهْيَة पनि भन्दछन् । सौगन्धको उत्तर لَيُعَذَّبُنَّ हो, किनकि मक्की सूरतहरूमा आस्थाका आधारमा सुधारमा अधिक जोड दिइएको छ । केही ज्ञाताहरूका विचारले सौगन्धको उत्तर अगाडिका शब्द ﴿إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ﴾ हुन् । अगाडि प्रमाण स्वरुप केही ती जातिहरूको चर्चा गरिदैछ जो झूठलाउनु तथा विरोध गर्नका कारण नाश तथा ध्वस्त गरिएका थिए । उद्देश्य मक्कावासीहरूलाई सावधान गर्नु हो कि यदि तिमीले हाम्रा रसूललाई झुठ्लायौ भने तिमीलाई पनि यसैप्रकार समाप्त सकिन्छ जस्तो विगत जातिहरूलाई समातियो ।

[3] उनीतिर माननीय हूद ईशदूत बनाइएर पठाइएका थिए । उनले झुठ्लाए अन्ततः अल्लाहले तीब्र हावाको प्रकोप उनीमाथि उताऱ्यो जो निरन्तर सात रात तथा आठ दिन जारी रह्यो र उनीहरूलाई ध्वस्त गरिदयो । (अल-हाक्क़:,७-१०)

[4] إِرَم यो عَاد को वर्णन हो अथवा त्यसबाट साटो छ । यो आद जातिका दादाको नाम हो । उनको वंशक्रम हो, आदपुत्र औस पुत्र एरम पुत्र साम पुत्र नूह (फ़तहुल क़दीर) यसको उद्देश्य यो बताउनु हो कि यो प्रथम आद हो ذات العماد स्तम्भहरूवालाबाट संकेत, उनको शक्ति बल तथा अतिकाय हुनुतिर छ ।

यसका अतिरिक्त उनी भवन निर्माणमा पनि दक्ष थिए । तथा अति दृढ मूलमा भव्य भवन निर्माण गर्दथे । ذات العماد मा दुबै भावार्थ सम्मिलित हुनसक्छन् ।

الَّتِي لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي الْبِلَادِ ⑧

(८) जसका जस्ता मानिस (अन्य कुनै नगर तथा) देशहरूमा पैदा गरिएनन् ।[1]

وَثَمُودَ الَّذِينَ جَابُوا الصَّخْرَ بِالْوَادِ ⑨

(९) तथा समुदायहरूका साथ जसले घाटीहरूमा ठूला-ठूला पत्थर काटेका थिए ।[2]

وَفِرْعَوْنَ ذِي الْأَوْتَادِ ⑩

(१०) तथा फिरऔनका साथ जो खूँटहरूवाला थियो ।[3]

الَّذِينَ طَغَوْا فِي الْبِلَادِ ⑪

(११) ती सबैले नगरहरूमा टाउको उठाएका थिए ।

فَأَكْثَرُوا فِيهَا الْفَسَادَ ⑫

(१२) तथा निकै उपद्रव मच्चाएका थिए ।

فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ عَذَابٍ ⑬

(१३) अन्तमा तिम्रा प्रभुले ती सबैमाथि प्रकोपको कोर्रा वर्षायो ।[4]

إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ ⑭

(१४) नि:सन्देह तिम्रो प्रभु घातमा छ ।[5]

[1]तिमीहरू जस्तो अतिकाय तथा शक्तिशाली जाति कोही पैदा भएन । यिनीहरू भन्ने गर्दथे ﴿مَنْ أَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً﴾ (हामीम.सजदा-१५) हामीभन्दा अधिक शक्तिशाली को छ ?

[2]यो माननीय सालेहको जाति थियो । अल्लाहले त्यसलाई पत्थर तास्नुको विशेष कला तथा शक्ति प्रदान गरेको थियो । यहाँसम्मकि यिनी पर्वतहरूलाई तासेर तिनमा आफ्ना आवास बनाउँथे जस्तो कि कुर्आनले (अश्शूअरा-१४९) मा भनेको छ । ﴿وَتَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا فَارِهِينَ﴾

[3]यसको अभिप्राय यो हो कि ठूलो सेनाहरू भएको थियो । जससित खेमाहरूको अधिकता थियो जसलाई खूँटा (किल्ला) गाडेर खडा गरिन्थ्यो । अथवा त्यसको क्रुरता एवं अत्याचारतिर संकेत छ कि खुँटाहरूद्वारा उनलाई यातनारू दिन्थ्यो । (फ़तहुल क़दीर)

[4]अर्थात् उनीमाथि आकाशबाट आफ्नो प्रकोप उतारेर उनीहरूलाई नष्ट तथा बर्बाद गरिदियो अथवा उनीहरूलाई शिक्षाप्रद परिणामसित मिलाइदियो ।

[5]अर्थात् सबै सृष्टिका कर्म हेरिराखेको छ तथा तदानुसार त्यो संसारमा राम्रो-नराम्रो प्रतिफल दिन्छ ।

فَأَمَّا الْإِنسَانُ إِذَا مَا ابْتَلَاهُ رَبُّهُ فَأَكْرَمَهُ وَنَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَكْرَمَنِ ﴿١٥﴾

(१५) मनुष्य (को यो हाल छ) कि जब त्यसको प्रभु त्यसको परीक्षा लिन्छ तथा मान तथा उपहार दिन्छ, त त्यो भन्नथाल्छ कि मेरो प्रभुले मेरो सम्मान गऱ्यो ।[१]

وَأَمَّا إِذَا مَا ابْتَلَاهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَهَانَنِ ﴿١٦﴾

(१६) तथा जब त्यसले त्यसको परीक्षा लिंदै त्यसको जीविकालाई कम गरिदिन्छ, त त्यो भन्नथाल्छ कि मेरो प्रभुले मेरो अपमन गऱ्यो ।[२]

كَلَّا ۖ بَل لَّا تُكْرِمُونَ الْيَتِيمَ ﴿١٧﴾

(१७) यस्तो कदापि छैन बरु (कुरो यो हो कि) तिमीहरू (नै) अनाथहरूको आदर गर्दैनौ ।[४]

[१]अर्थात् जब अल्लाह कसैलाई आजीविका तथा धन प्राचुर्य प्रदान गर्दछ त त्यो आउनो विषयमा यस भ्रममा पर्नजान्छ कि अल्लाह त्यसमाथि बडो दयालु छ जबकि यो प्राचुर्य परीक्षा तथा परखका लागि हुन्छ ।

[२]अर्थात् त्यसले अभावमा पारिदिन्छ तथा परीक्षा लिन्छ त अल्लाहका बारेमा मिथ्या सन्देह गर्नथाल्छ ।

[३]अर्थात् कुरा यस्तो छैन जस्तो मानिस बुझ्दछन् । अल्लाह धन आफ्ना प्रिय भक्तहरूलाई पनि दिन्छ तथा अप्रिय मानिसहरूलाई पनि । अभावमा पनि आफ्ना निकटका तथा अन्य दुवैलाई ग्रस्त गर्दछ । जब अल्लाह धन दिन्छ त त्यसको कृतज्ञता देखाओस्, दरिद्रता आउँछ भने धैर्यधारण गरोस् ।

[४]अर्थात् त्यससँग राम्रो व्यवहार गर्दैनन् जसका तिनी पात्र छन् । नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) को कथन छ । "त्यो घर सबभन्दा उत्तम छ जसमा अनाथका साथ राम्रो व्यवहार गरिन्छ तथा त्यो घर सबभन्दा नराम्रो छ जसमा अनाथसित दुर्व्यवहार गरिन्छ ।" अनि आफ्नो औंलातिर संकेत गरी भन्नुभयो म तथा अनाथको पोषक स्वर्गमा यसप्रकार सँगसँगै हुनेछन् जस्तै यी दुई औंला साथ मिलेका छन् । (अबू दाऊद, किताबुल अदब, बाबुन फी जम्मिल यतीमें)

وَلَا تَحٰٓضُّوْنَ عَلٰى طَعَامِ الْمِسْكِيْنِ ﴿١٨﴾

(१८) तथा निर्धनहरूलाई खुवाउन एक-अर्कालाई प्रेरणा दिँदैनन् ।

وَتَاْكُلُوْنَ التُّرَاثَ اَكْلًا لَّمًّا ﴿١٩﴾

(१९) तथा (मृतकहरूको) उत्तराधिकार समेटेर खान्छन् ।[1]

وَّتُحِبُّوْنَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا ﴿٢٠﴾

(२०) तथा धनसित अत्याधिक प्रेम गर्दछौ ।[2]

كَلَّآ اِذَا دُكَّتِ الْاَرْضُ دَكًّا دَكًّا ﴿٢١﴾

(२१) निःसन्देह जुन समय[3] धर्ती कुटी-कुटी बिल्कुलै (बराबर) समतल पारिदिइनेछ ।

وَّجَآءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا ﴿٢٢﴾

(२२) तथा तिम्रो प्रभु (स्वयं) आउनेछ तथा फरिश्ताहरू पंक्तिवद्ध भएर आउनेछन् ।[4]

وَجِايْٓءَ يَوْمَىِٕذٍۢ بِجَهَنَّمَ ۙ يَوْمَىِٕذٍ

(२३) तथा जुन दिन नरक पनि ल्याइनेछ[5] त्यसदिन मनुष्यले शिक्षा ग्रहण

[1]अर्थात् जसरी प्राप्त होस् वैधानिक रुपले अथवा अवैधानिक لَمًّا को अर्थ جَمْعًا हो ।

[2] جَمًّا को अर्थ हो अत्याधिक ।

[3]अथवा तिम्रो कर्म यस्तो हुनुपर्छ जसको चर्चा भयो, किनकि एक समय आउनेवाला छ जब..........

[4]भनिन्छ कि जब फरिश्ताहरू केयामतका दिन त प्रत्येक आकाशका फरिश्ताहरूको एउटा पंक्ति हुनेछ । यसप्रकार सात-सात पंक्ति हुनेछन्, जो धर्तीलाई घेरिहाल्नेछन् ।

[5]सत्तरी हजार लगामहरूका साथ नरक जकडिएको हुनेछ तथा प्रत्येक लगामका साथ सत्तरी हजार फरिश्ता हुनेछन् । जो त्यसलाई तानिरहेका हुनेछन् । (सहीह मुस्लिम, किताबुल जन्नः, बाबुन् फी शिद्दते हर्रे नारे जहन्नम व बुअदे कअरिहा, तिर्मिजी, अबवाबु सिफ्ते जहन्नम, बाबु मा जाअ फी सिफातिन नार, त्यसलाई अर्श (सिंहासन) को बायाँ दिशामा उभ्याइनेछ, जसलाई देखेर सबै समीपवर्ती फरिश्ता तथा घूँडा टेकी नत्मस्तक हुनेछन् तथा يَا رَبِّ ! نَفْسِي نَفْسِي पुकार्नेछन् (फ़तुहुल क़दीर)

يَتَذَكَّرُ الْإِنسَانُ وَأَنَّىٰ لَهُ الذِّكْرَىٰ ﴿٢٣﴾

गर्नेछ, परन्तु आज शिक्षा ग्रहणको लाभ कहाँ ?[1]

يَقُولُ يَا لَيْتَنِي قَدَّمْتُ لِحَيَاتِي ﴿٢٤﴾

(२४) त्यसैले भन्नेछ कि काश, कि मैले यस जीवनका लागि केही (पुण्यका कार्य) पहिलादेखि नै गरेको भए ।[2]

فَيَوْمَئِذٍ لَّا يُعَذِّبُ عَذَابَهُ أَحَدٌ ﴿٢٥﴾

(२५) त आज (अल्लाह) का यातनाहरू जस्तो यातना कसैको हुनेछैन ।

وَلَا يُوثِقُ وَثَاقَهُ أَحَدٌ ﴿٢٦﴾

(२६) न त्यसका बन्धनका जस्तो कसैको बन्धन हुनेछ ।[3]

يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ﴿٢٧﴾

(२७) हे सान्त्वना भएका आत्मा ।

ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً ﴿٢٨﴾

(२८) तिमी आफ्ना प्रभुतिर[4] फर्केर हिंड, यसप्रकार कि तिमी त्यससँग प्रसन्न त्यो तिमीसँग प्रसन्न ।

[1] अर्थात् यो भयावह दृश्य देखेर मनुष्यका आँखा खुल्नेछन् तथा आफ्ना कुफ्र एवं अवज्ञामा लज्जित हुनेछ, किन्तु त्यसदिन यस लज्जा तथा शिक्षा ग्रहणको कुनै लाभ हुनेछैन ।

[2] अर्थात् यो पश्चाताप तथा खेदको प्रदर्शन यसै लज्जाको अंश हो जो त्यसदिन लाभप्रद हुनेछैन ।

[3] त्यसदिन सबै अधिकार केवल एक अल्लाहका हातमा हुनेछन् । अरु कसैलाई त्यसका सामु साँफ लिनुको साहस हुनेछैन । यहाँसम्मकि त्यसको आज्ञा बिना कसैले कसैको सिफारिश पनि गर्नसक्ने छैन । यस्तो दशामा काफ़िरहरूलाई जुन यातना हुनेछ तथा जुनप्रकार उनी अल्लाहका बन्धनमा जकडिएका हुनेछन्, त्यसलाई यहाँ सोच्न पनि सकिन्न कि त्यसको केही अनुमान लगाउन सकियोस् । यो त अपराधी तथा अत्याचारीहरूको दशा हुनेछ । किन्तु ईमानवाला तथा आज्ञापालकहरूको स्थिति यसभन्दा सर्वथा भिन्न हुनेछ जस्तो कि आगामी आयतहरूमा छ ।

[4] अर्थात् उनका प्रतिफल तथा ती उपहारहरूतिर जो उसले स्वर्गमा आफ्ना भक्तहरूका लागि तयार गरेको छ । केही भन्दछन् कि क़ेयामतका दिन भनिनेछ । केही भन्दछन् कि मृत्युका साथ पनि फरिश्ताहरू शुभ-सूचना दिन्छन् । यसैप्रकार केयामतका दिन पनि त्यससित भनिनेछ जो यहाँ चर्चित छ ।

فَادْخُلِي فِي عِبَادِي ﴿٢٩﴾

(२९) मेरो विशेष भक्तहरूमा सम्मिलित भइहाल ।

وَادْخُلِي جَنَّتِي ﴿٣٠﴾

(३०) तथा मेरो स्वर्गमा गइहाल ।

سُورَةُ الْبَلَدِ

सूरतुल बलद-९०

सूरतुल बलद मक्कामा अवतरित भएको तथा यसमा बीस आयत छन् ।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

अल्लाहका नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ ।

لَا أُقْسِمُ بِهَٰذَا الْبَلَدِ ﴿١﴾

(१) म यस नगरको सौगन्ध खान्छु ।[1]

وَأَنتَ حِلٌّ بِهَٰذَا الْبَلَدِ ﴿٢﴾

(२) तिम्रा लागि यस नगरमा युद्ध मान्य हुनेवाला छ ।[2]

हाफ़िज़ इब्ने क़सीरले इब्ने असाकिरका सन्दर्भबाट भनेका छन् कि नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) ले एउटा व्यक्तिलाई यो दुआ पढ्नुको आदेश दिनुभयो ।

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ نَفْسًا، بِكَ مُطْمَئِنَّةً، تُؤْمِنُ بِلِقَائِكَ، وَتَرْضَى بِقَضَائِكَ وَتَقْنَعُ بِعَطَائِكَ» (इब्ने कसीर)

[1] **सूरतुल बलदः** यसबाट अभिप्राय मक्का नगर हो जसमा यस सूरतका अवतरणका समय माननीय नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) को निवास थियो । उहाँको जन्मभूमि पनि यही नगर थियो । अर्थात् अल्लाहले उहाँको जन्मभूमि तथा निवासस्थानको शपथ लिएको छ जसबाट त्यसको प्रतिष्ठाको अधिक स्पष्टीकरण हुन्छ ।

[2] यो संकेत हो त्यस समयतिर जब मक्का विजय भयो । त्यस समय यस पवित्र नगरीमा अल्लाहले लडाईलाई वैध गरिदिएको थियो, जबकि त्यसमा लडाईंको अनुमति छैन । जस्तो हदीसमा छ नबी *(सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम)* ले भन्नुभयो यस नगरलाई अल्लाहले त्यस समयदेखि आदरणीय बनाएको छ, जबदेखि आकाश तथा धर्ती बनायो । अनि यो अल्लाहको निर्धारित सम्मानका कारण प्रलयसम्म आदरणीय छ, न यसको वृक्ष काटियोस् न त्यसका काँडा उखेलिऊन् । मेरो लागि यसलाई केवल एक पलका लागि वैध (हलाल) गरिएको थियो । आज त्यसको आदर पुनः त्यसैप्रकार फर्क्यो जस्तो हिजो थियो----- यदि यहाँ कुनै लडाईंका लागि प्रमाण स्वरुप मेरो लडाईं पेश गर्दछ भने त्यससित भन कि

(३) तथा सौगन्ध छ मानवीय पिता तथा सन्तानको ।[१]

وَوَالِدٍ وَّمَا وَلَدَ ۝

(४) निःसन्देह हामीले मनुष्यलाई (अत्यन्त) परिश्रममा पैदा गरेका छौं ।[२]

لَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ فِيْ كَبَدٍ ۝

(५) के त्यो विचार गर्दछ कि त्यो कसैका वंशमा नै छैन ?[३]

اَيَحْسَبُ اَنْ لَّنْ يَّقْدِرَ عَلَيْهِ اَحَدٌ ۝

(६) भन्दै (हिंड्छ) कि मैले त अत्याधिक माल खर्च गरिहालें ।[४]

يَقُوْلُ اَهْلَكْتُ مَالًا لُّبَدًا ۝

अल्लाहका रसूललाई यसको अनुमति अल्लाहले दिएको थियो । जबकि उसले तिमीलाई यो अनुमति दिएन । (सहीह अल बुखारी, किताबुल इल्म, बाबु लियो बल्लिगिश शाहिदु मिनकुम अल गाइबा, मुस्लिम किताबुल हज्ज)

यस आधारमा अर्थ हुनेछ कि وَأَنْتَ حِلٌّ بِهٰذَا الْبَلَدِ فِي الْمُسْتَقْبَل केही विदले यसको अर्थ यो लगाएका छन् कि तिमी यस नगरको निवासी हौ । किन्तु इमाम शौकानी भन्नुहुन्छ यो अर्थ त्यसैसमय सही हुनेछ जब अरबको भाषाबाट यो सिद्ध हुन्छ कि حل हिल्लुन (उत्रनु तथा रहनु) का अर्थमा हुन्छ । यो मध्यवर्ती वाक्य हो ।

[१]केही ज्ञाताहरूले यसको अर्थ आदरणीय आदम तथा उनको सन्तान लिएका छन् तथा केहीका विचारले यो साधारण हो प्रत्येक पिता तथा सन्तान यसमा सम्मिलित छन् ।

[२]अर्थात् यसको जीवन कष्ट, आपित्त तथा दुःखहरूले भरिएको छ । इमाम तबरीले यही अर्थ लिएका छन् । यो सौगन्धको उत्तर हो ।

[३]अर्थात् कोही त्यसको पकड गर्नुमा सामर्थ्य छैन ?

[४]لُبَدًا अत्याधिक अर्थात् संसारका विषयमा तथा बेकार वस्तुका लागि निकै पैसा उडाउँछ अनि ग़र्वका साथ मानिसहरूसित भन्दै हिंड्दछ ।

أَيَحْسَبُ أَن لَّمْ يَرَهُۥٓ أَحَدٌ ۝٧
(७) के (यसप्रकार) ठान्दछ कि कसैले उसलाई देखेकै छैन ?[१]

أَلَمْ نَجْعَل لَّهُۥ عَيْنَيْنِ ۝٨
(८) के हामीले त्यसका दुई आँखा बनाएनौं ?[२]

وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ ۝٩
(९) तथा एउटा जिब्रो एवं दुईटा ओठ (बनाएनौं) ?[३]

وَهَدَيْنَٰهُ ٱلنَّجْدَيْنِ ۝١٠
(१०) तथा उसलाई दुबै मार्ग देखाइदियौं ।[४]

فَلَا ٱقْتَحَمَ ٱلْعَقَبَةَ ۝١١
(११) त त्यसबाट हुनसकेन कि घाटीमा प्रवेश गर्दथ्यो ।[५]

[१]यसप्रकार अल्लाहको अवज्ञामा धन खर्च गर्दछ तथा ठान्दछ कि कसैले देखिराखेको छैन ? जबकि अल्लाह सबै देखिराखेको छ । जसका लागि त्यसले प्रतिफल दिनेछ । अगाडि अल्लाह आफ्ना केही पुरस्काहरूको चर्चा गरिराखेको छ ताकि यस्ता मानिसले शिक्षा प्राप्त गरुन् ।

[२]जसबाट त्यो देख्दछ ।

[३]त्यो आफ्ना मुख (जिब्रो)ले बोल्दछ तथा आफ्नो मनको कुरा व्यक्त गर्दछ । ओठहरूबाट बोल्न तथा खानमा सहायता लिन्छ । यसका अतिरिक्त त्यो त्यसका अनुहार र मुखका लागि शोभाको पनि कारण छ ।

[४]अर्थात् पुण्यको पनि तथा पापको पनि, कुफ्रको पनि ईमानको पनि, सौभाग्यको पनि दुर्भाग्यको पनि, जस्तै (सूरः अद्दहर-३) मा भन्यो :

﴿إِنَّا هَدَيْنَٰهُ ٱلسَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا﴾

نَجْدٌ को अर्थ उच्च स्थान हो । यसकारण केही विदहरूले यो अनुवाद गरेका छन् हामीले मनुष्यलाई (माताको) दुई छातीहरू बताइदियौं कि त्यसले स्तनबाट बाल्यकालमा आफ्नो खाद्य प्राप्त गरोस् किन्तु प्रथम भावार्थ अधिक सही छ ।

[५]عَقَبَةٌ घाटीलाई भन्दछन् । अर्थात् त्यो माग जो पर्वतमा हुन्छ त्यो साधारणतया दुर्गम हुन्छ । यो वाक्य नकारात्मक प्रश्नका भावमा छ अर्थात् के त्यसले घाटीमा प्रवेश गरेन ? अर्थ हो, गरेन । यो एउटा उदाहरण हो त्यस परिश्रम तथा प्रयासको जो पुण्यका कर्मको लागि एउटा मानिसलाई शैतानी सन्देह तथा मनोकामनाहरूका विरुद्ध गर्नुपर्दछ ।

وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا ٱلْعَقَبَةُ ⑫
(१२) तथा तिमीले के बुझ्यौ कि घाटी हो के ?

فَكُّ رَقَبَةٍ ⑬
(१३) कुनै गर्दन (दास-दासी) लाई स्वतन्त्र गर्नु ।

أَوْ إِطْعَٰمٌ فِى يَوْمٍ ذِى مَسْغَبَةٍ ⑭
(१४) अथवा भोकवाला दिनमा खाना खुवाउनु ।

يَتِيمًا ذَا مَقْرَبَةٍ ⑮
(१५) कुनै निकट सम्बन्धी अनाथलाई ।

أَوْ مِسْكِينًا ذَا مَتْرَبَةٍ ⑯
(१६) अथवा भूमिमा परेको दरिद्रलाई ।[1]

ثُمَّ كَانَ مِنَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَتَوَاصَوْا۟ بِٱلصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا۟ بِٱلْمَرْحَمَةِ ⑰
(१७) अनि ती मानिसहरूमध्ये हुन्थ्यो जसले ईमान स्वीकार गरे[2] तथा एक अर्कालाई धैर्यको एवं दया गर्नुको वसीयत (निर्देश) गर्दछन् ।[3]

أُو۟لَٰٓئِكَ أَصْحَٰبُ ٱلْمَيْمَنَةِ ⑱
(१८) यिनै मानिस हुन् दायाँ हातवाला ।

पर्दछ । जस्तै घाटीमा उक्लिनका लागि कडा परिश्रमको आवश्यकता हुन्छ । (फ़तहुल क़दीर)

[1] مَسْغَبَةٍ، مَجَاعَةٍ भोक يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ भोकको दिन ذَا مَتْرَبَةٍ (धूलोवाला) अर्थात् जो दरिद्रता तथा गरीबीका कारण धूलो (धर्ती) मा परेको हुन्छ । त्यसको घरबार पनि नहोस् । अभिप्राय यो हो कि कुनै दास-दासीलाई मुक्त गराइदिनु, कुनै भोकालाई, सम्बन्धी अनाथ तथा गरीबलाई खाना खुवाइदिनु । यो दुष्पार घाटीमा प्रवेश गर्नु हो । जसद्वारा मानिस नरकबाट बाँचेर स्वर्गमा पुग्नेछ । अनाथको पोषण त्यसै ठूलो पुण्यको कार्य हो किन्तु यदि सम्बन्धी पनि छ भने त्यसका पालन पोषणको दुई गुना पुण्य छ । एउटा दानको दोस्रो सम्बन्ध जोड्नुको । यसैप्रकार दासमुक्त गर्नुको पनि वडो प्रधानता हदीसहरूमा आएको छ । वर्तमान युगमा कुनै ऋणिलाई ऋणबाट मुक्त गरिदिनु त्यसको एउटा रुप हुनसक्दछ । यो पनि एकप्रकार فَكُّ رَقَبَةٍ हो ।

[2] यसबाट विदित भयो कि उपरोक्त कर्म त्यसै समय लाभप्रद तथा परलौकिक सौभाग्यको कारण हुनेछन् जब उनलाई गर्नेवाला ईमान भएको हुनेछ ।

[3] ईमान भएकाहरूको विशेषता हो कि उनी एक-अर्कालाई धैर्य तथा दयाको निर्देश दिन्छन् ।

وَالَّذِيْنَ كَفَرُوْا بِاٰيٰتِنَا هُمْ اَصْحٰبُ الْمَشْـَٔمَةِ ﴿١٩﴾

(१९) तथा जसले हाम्रा आयतहरूका साथ कुफ्र गरे, तिनै मानिस हुन् बायाँ हातवाला।

عَلَيْهِمْ نَارٌ مُّؤْصَدَةٌ ﴿٢٠﴾

(२०) तिनैका लागि अग्नि हुनेछ जो चारैतिरबाट घेरेको हुनेछ।[1]

سُوْرَةُ الشَّمْسِ

सूरतुश शम्स-९१

सूरतुश शम्स मक्कामा अवतरित भएको तथा यसमा पन्ध्र आयत छन्।

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

अल्लाहका नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ।

وَالشَّمْسِ وَضُحٰىهَا ﴿١﴾

(१) सौगन्ध छ सूर्यको एवं त्यसको घामको।[2]

وَالْقَمَرِ اِذَا تَلٰىهَا ﴿٢﴾

(२) सौगन्ध छ चन्द्रमाको जब त्यसको पछाडि आउँछ।[3]

وَالنَّهَارِ اِذَا جَلّٰىهَا ﴿٣﴾

(३) सौगन्ध छ दिनको जब सूर्यलाई प्रकट गर्दछ।[4]

---

[1] مُؤْصَدَةٌ को अर्थ مُغْلَقَةٌ हो (बन्द) अर्थात् उनलाई आगोमा हालेर चारैतिरबाट बन्द गरिदिइनेछ। ताकि एक त आगोको पूरा तपन उनलाई पुगोस्, अर्को उनी कहीं भागेर जान नसकून्।

[2] सूरतुश शम्स अथवा त्यसका प्रकाशको अथवा ضُحٰى सित अभिप्राय दिन हो अर्थात् सूर्य एवं दिनको सम्बन्ध।

[3] अर्थात् जब सूर्यास्तका पश्चात त्यो उदय हुन्छ। जस्तो पहिला आधा महिनामा यस्तो हुन्छ।

[4] अथवा अँध्यारोलाई धपाओस्। अँध्यारोको चर्चा यद्यपि छैन। परन्तु पूर्व वाक्य यसतिर संकेत गर्दछ। (फ़तहुल क़दीर)

وَالَّيْلِ إِذَا يَغْشَىٰهَا ﴿٤﴾

(४) सौगन्ध छ रात्रिको जब त्यसलाई ढाक्दछ ।[१]

وَالسَّمَآءِ وَمَا بَنَىٰهَا ﴿٥﴾

(५) सौगन्ध छ आकाशको तथा त्यसलाई बनाउनुको ।[२]

وَالْأَرْضِ وَمَا طَحَىٰهَا ﴿٦﴾

(६) सौगन्ध छ धर्तीको तथा त्यसलाई समतल पार्नुको ।[३]

وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّىٰهَا ﴿٧﴾

(७) सौगन्ध छ धर्तीको तथा त्यसलाई सुधार गर्नुको ।[४]

فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَىٰهَا ﴿٨﴾

(८) अनि सुझ-बुद्धि दियो उसले पापको तथा त्यसबाट बच्नुको ।[५]

قَدْ أَفْلَحَ مَن زَكَّىٰهَا ﴿٩﴾

(९) जसले त्यसलाई पवित्र गऱ्यो त्यो सफल भइहाल्यो ।[६]

---

[१]अर्थात् सूर्यलाई ढाकोस् तथा प्रत्येक दिशामा अँध्यारो छाओस् ।

[२]अथवा त्यस सत्ताको जसले त्यसलाई बनायो । प्रथम अर्थका आधारमा مَا धातुका अर्थका लागि छ तथा दोस्रो अर्थका आधारमा مَا को अर्थ مَنْ हो ।

[३]अथवा जसले त्यसलाई समतल बनायो ।

[४]अथवा जसले त्यसलाई सुधाऱ्यो । सुधार्नुको अभिप्राय हो त्यसका अङ्गहरूलाई सन्तुलित बनायो । बेढङ्गको बनाएन ।

[५]إِلْهَام को अभिप्राय यो हो कि उनीहरूलाई राम्ररी सम्झाइदियो नबी एवं आकाशीय ग्रन्थहरूद्वारा पुण्य-पापबाट परिचित गराइदियो । अर्थात् अर्थ यो हो कि उनको प्रकृति तथा समझमा राम्रो नराम्रो तथा पुण्य एवं पापको बोध राखिदियो ताकि उनी पुण्यलाई अपनाऊन् तथा पापबाट बचून् ।

[६]शिर्कबाट पापबाट तथा नैतिक पतनबाट पवित्र गऱ्यो । त्यो पारलौकिक सौभाग्य तथा सफलताबाट अलंकृत हुनेछ ।

وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسّٰهَا ﴿١٠﴾

(१०) तथा जसले त्यसलाई माटोमा मिलाइदियो त्यो असफल भइहाल्यो ।[1]

كَذَّبَتْ ثَمُوْدُ بِطَغْوٰىهَا ﴿١١﴾

(११) समूदीहरूले आफ्ना उद्दण्डताका कारण झुठ्लाए ।[2]

اِذِ انْۢبَعَثَ اَشْقٰىهَا ﴿١٢﴾

(१२) जब उनीहरूमध्येको ठूलो दूर्भाग्यशाली उभियो ।[3]

فَقَالَ لَهُمْ رَسُوْلُ اللّٰهِ نَاقَةَ اللّٰهِ وَ سُقْيٰهَا ﴿١٣﴾

(१३) उनीहरूलाई अल्लाहका सन्देष्टाले भनिदिएका थिए कि अल्लाह (तआला) को ऊटनी तथा त्यसले पिउने पालोको (सुरक्षा गर) ।[4]

فَكَذَّبُوْهُ فَعَقَرُوْهَا ۙ فَدَمْدَمَ

(१४) तिनीहरूले आफ्ना सन्देष्टालाई झूठा ठानेर त्यस ऊटनीलाई मारिहाले[5] त

[1]अर्थात् जसले उसलाई विचलित गऱ्यो, त्यो हानिमा रह्यो । دَسَّ यो تَدْسِيس बाट बनेको हो । जसको अर्थ हो, एउटा कुरालाई अर्को कुराले छुपाइदिनु । دَسَّاهَا को अर्थ हुन्छ जसले आफ्नो आत्मालाई लुकायो त्यसले त्यसलाई बेकार छाडिदियो तथा त्यसलाई अल्लाहको आज्ञाकारिता तथा पुण्यका कर्महरूका साथ प्रसिद्ध गरेन ।

[2] طُغْيَانٌ त्यो उद्दण्डता जसले सीमा उल्लंघन गर्दछ, यसै उद्दण्डताले उनलाई झुठ्लाउनमा उत्साहित गऱ्यो ।

[3]जसको नाम व्याख्याकारहरूले केदार बिन सालिफ़ बताएका छन् त्यसले यस्ता कुकर्म गऱ्यो कि हतभागाहरूको प्रमुख बन्न गयो । सबभन्दा ठूलो हत भागा ।

[4]अर्थात् त्यस ऊटनीलाई हानि पुऱ्याउँछ । यसैप्रकार जो त्यसले पानी पिउनुको दिन छ, त्यसमा गडबड नगरियोस् । ऊटनी तथा समूद जाति दुबैका लागि पानीको एउटा-एउटा दिन निर्धारित गरिएको थियो । त्यसको रक्षामाथि बल दिइएको थियो । किन्तु यी अत्याचारीहरूले चिन्ता गरेनन् ।

[5]यो कुकर्म एउटै व्यक्ति केदारले गरेको थियो । किन्तु यसका कुकर्ममा सम्पूर्ण जाति पनि त्यसका साथ थियो यसकारण यी सबैलाई बराबरको दोषी मानियो तथा झुठ्लाउनु एवं ऊटनी मार्नुलाई पूरा जातिसित सम्बन्धित गरियो जसबाट यो नियम विदित भयो कि एउटा कुकर्म यदि व्यक्ति गरोस् किन्तु पूरा समुदायले त्यस कुकर्मको इन्कार नगरोस् ।

عَلَيْهِمْ رَبُّهُمْ بِذَنْۢبِهِمْ فَسَوّٰىهَا ﴿١٤﴾

उनका प्रभुले उनका पापका कारण[1] उनीमाथि विनाश पारिदियो तथा पछि विनाशलाई जनसामान्यका लागि गरिदियो तथा त्यस बस्तीलाई बराबर पारिदियो ।[2]

وَلَا يَخَافُ عُقْبٰهَا ﴿١٥﴾

(१५) त्यो यस प्रकोपका परिणामबाट निर्भय छ ।[3]

سُوْرَةُ اللَّيْلِ

सूरतुल लैल-९२

सूरतुल लैल मक्कामा अवतरित भएको तथा यसमा एक्काईस आयतहरु छन् ।

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

अल्लाहका नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ ।

وَالَّيْلِ اِذَا يَغْشٰى ﴿١﴾

(१) सौगन्ध छ रात्रिको जब छाइहाल्छ ।[4]

अपितु त्यसलाई प्रिय ठान्दछ भने सम्पूर्ण जाति यस कुकर्मको दोषी मानिनेछ तथा यस अपराध अथवा कुकर्ममा बराबरको भागी ठानिनेछ ।

[1] دَمْدَمَ عَلَيْهِمْ उनलाई विनष्ट गरिदियो तथा उनीमाथि घोर प्रकोप उतार्‍यो ।

[2] सार्वजनिक गरिदियो । अर्थात् यस यातनामा सबैलाई समान गरिदियो कसैलाई छाडेन । साना, ठूला सबैलाई नष्ट ध्वस्त गरिदियो अथवा धर्तीलाई उनीमाथि बराबर गरिदियो अर्थात् सबैलाई धर्तीभित्र गरिदियो ।

[3] अर्थात् अल्लाहलाई यो भय छैन कि उसले उनीहरूलाई दण्ड दिएको छ कुनै ठूलो शक्तिले त्यससँग बदला लिनेछ । त्यो परिणामबाट निर्भीक छ किनकि कुनै त्यस्तो शक्ति छैन जो त्यसभन्दा बढी अथवा त्यसका बराबर नै हो जो त्यससित प्रतिकार लिनुको सामर्थ्य राखेको होस् ।

[4] ***सूरतुल लैल:*** अर्थात् क्षितिजमा छाइहालोस्, जसबाट दिनको प्रकाश समाप्त तथा अन्धकार हुनजाओस् ।

وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّىٰ ﴿٢﴾
(२) तथा सौगन्ध छ दिनको जब प्रकाशित हुनजाओस् ।[1]

وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ ﴿٣﴾
(३) तथा सौगन्ध छ त्यस (अस्तित्व) को जसले भाले-पोथीलाई पैदा गऱ्यो ।[2]

إِنَّ سَعْيَكُمْ لَشَتَّىٰ ﴿٤﴾
(४) निःसन्देह तिम्रो प्रयत्न विभिन्न प्रकारको छ ।[3]

فَأَمَّا مَنْ أَعْطَىٰ وَاتَّقَىٰ ﴿٥﴾
(५) तसर्थ जुन व्यक्तिले दिँदैरह्यो तथा तर्सिरह्यो ।[4]

وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَىٰ ﴿٦﴾
(६) तथा उत्तम कुराहरूको पुष्टि गरिरह्यो ।[5]

فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرَىٰ ﴿٧﴾
(७) त हामीले पनि त्यसका लागि सरलता उत्पन्न गरिदिनेछौं[6]

---

[1]अर्थात् रातको अन्धकार समाप्त तथा दिनको उज्यालो फैलन्छ ।

[2]यो अल्लाहले आफनो सौगन्ध खाएको छ किनकि नर नारी दुबैको रचयिता अल्लाह नै हुनुहुन्छ । यहाँ مَا-الَّذِى का अर्थमा छ ।

[3]अर्थात् कुनै राम्रो कर्म गर्दछ, जसको प्रतिफल स्वर्ग तथा कोही नराम्रो कर्म गर्दछ जसको प्रतिफल नरक छ । यो सौगन्धको उत्तर हो شَتَّى बहुवचन हो شَتِيتٌ को जस्तै مَرِيضٌ को مَرْضَى ।

[4]अर्थात् भलाईका कामहरूमा खर्च गर्नेछ तथा अवैधबाट बच्नेछ ।

[5]अथवा राम्रो प्रतिकारको पुष्टि गर्नेछ । अर्थात् यस कुराप्रति विश्वास राख्नेछ कि दान तथा संयमको अल्लाहको तर्फबाट उत्तम प्रतिफल हुनेछ ।

[6]يُسْرَى को अभिप्राय नेकी तथा الْخَصْلَةُ الْحُسْنَى हो अर्थात् हामी पुण्य तथा आज्ञा पालनको त्यसलाई योग्यता दिन्छौं तथा उनलाई त्यसका लागि सहज गरिदिन्छौं । व्याख्याकार भन्दछन् कि यो आयत आदरणीय अबूबक्र सिद्दीकका बारेमा उतरेको छ । जसले ६ दास मुक्त गरे जसलाई मुसलमान हुनुका कारण मक्कावासीहरुले कडा यातनाहरू दिन्थे । (फ़तहुल क़दीर)

وَاَمَّا مَنْۢ بَخِلَ وَاسْتَغْنٰى ۙ﴿٨﴾

(८) परन्तु जसले कन्जुसी गऱ्यो तथा निश्चिन्तता व्यक्त गऱ्यो ।[1]

وَكَذَّبَ بِالْحُسْنٰى ۙ﴿٩﴾

(९) तथा पुण्यकारी कुराहरूलाई झुठ्लायो ।[2]

فَسَنُيَسِّرُهٗ لِلْعُسْرٰى ؕ﴿١٠﴾

(१०) त हामीले पनि त्यसमाथि संकीर्णता तथा कठिनाईको साधन उपलब्ध गराइदिनेछौं ।[3]

وَمَا يُغْنِيْ عَنْهُ مَالُهٗۤ اِذَا تَرَدّٰى ؕ﴿١١﴾

(११) तथा त्यसको माल त्यसका (मुखका बल) खस्दाखेरि कोही काम आउनेछैन ।[4]

اِنَّ عَلَيْنَا لَلْهُدٰى ۖ﴿١٢﴾

(१२) निःसन्देह मार्ग देखाइदिने हाम्रो दायित्व ।[5]

[1]अर्थात् अल्लाहको मार्गमा व्यय गर्नेछैन न अल्लाहको आज्ञाको वास्ता नै गर्नेछ ।

[2]अथवा परलोकका प्रतिफल तथा हिसाब-किताबको इन्कार गर्नेछ ।

[3] عُسْرٰى (अभाव) सित अभिप्राय कुफ्र, अवज्ञा तथा दुराचार हो, अर्थात् हामीले त्यसका लागि अवज्ञाको मार्ग सरल गरिदिनेछौं । जसबाट त्यसका लागि भलाई तथा सौभाग्यका मार्ग कठिन हुन जानेछन् । पवित्र कुरआनमा यो विषय कैयन स्थानमा वर्णित भएको छ कि जो भलाई तथा सत्यको मार्ग अपनाउँछ अल्लाह त्यसका लागि भलाईको मार्ग सहज गरिदिन्छ तथा जो उपद्रव एवं पापलाई अपनाउँछ अल्लाहले त्यसलाई त्यसको दशामा छाडिदिन्छ । तथा यो त्यस भाग्यका अनुकूल नै हुनजान्छ जो अल्लाह आफ्ना ज्ञानमा लेखेर राखेको छ । (इब्ने कसीर) यो विषय हदीसमा पनि वर्णन गरिएको छ नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) ले भन्नुभयो तिमी कर्म गर प्रत्येक व्यक्ति जुन कर्मका लागि पैदा गरिएको छ, त्यो त्यसका लागि सहज गरिदिन्छ । जो भाग्यशाली छ त्यसलाई सौभाग्यका कर्मको सुविधा दिइन्छ । तथा जो हतभागा हुन्छ त्यसका लागि हतभागाहरूका कर्म सहज गरिदिइन्छन् । (सहीह अल-बुखारी सुरतुल लैल)

[4]अर्थात् जब नरकमा खस्नेछन् त यो धन जसलाई त्यसले खर्च गर्दथ्यो कुनै काम आउने छैन ।

[5]अर्थात् वैध-अवैध, राम्रो-नराम्रो मार्गदर्शन-पथभ्रष्टतालाई स्पष्ट तथा वर्णित गर्नु हाम्रो दायित्व हो (जो कि हामीले गरिदिएका छौं) ।

وَإِنَّ لَنَا لَلْآخِرَةَ وَالْأُولَىٰ ⑬
(१३) तथा हाम्रै हातमा परलोक एवं यो लोक छ ।[1]

فَأَنذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّىٰ ⑭
(१४) मैले त तिमीलाई प्रज्वलित दन्किने आगोबाट तर्साइदिएको छु ।

لَا يَصْلَاهَا إِلَّا الْأَشْقَى ⑮
(१५) जसमा केवल त्यो दूर्भाग्यशाली नै प्रवेश गर्नेछ ।

الَّذِي كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ⑯
(१६) जसले झुठ्लायो तथा (त्यसका अनुकरणबाट) मुख फकाईहाल्यो ।[2]

وَسَيُجَنَّبُهَا الْأَتْقَى ⑰
(१७) तथा त्यसबाट यस्तो व्यक्ति टाढा राखिनेछ जो सदाचारी हुनेछ ।[3]

[1]अर्थात् दुबैका स्वामी हामी हौं । यिनमा जस्तो चाहन्छौं जे चाहन्छौं गरून् अर्थात् यी दुबैका अथवा यिनीमध्ये कुनै एकका अभिलाषी हामीसित नै माँगोस् किनकि प्रत्येक इच्छुकलाई आफ्नो इच्छा अनुसार हामी नै दिन्छौं ।

[2]यस आयतबाट मुर्जिआ सम्प्रदायले जो एउटा गलत सम्प्रदाय गुज्रेको छ यो तर्क निकालेको छ कि नरकमा केवल काफ़िर नै जानेछन् कुनै मुसलमान चाहे, जति पापी होस् नरकमा जानेछैन किन्तु यो आस्था ती स्पष्ट सूत्रहरूका प्रतिकूल छ जसबाट प्रतिपादित हुन्छ कि धेरै मुसलमानहरू पनि जसलाई अल्लाहले दण्ड दिन चाहनेछ केही समयका लागि नरकमा जानेछन् अनि नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) फरिश्ता तथा अन्य पवित्र आत्माहरूको सिफ़ारिशबाट निकालिनेछन् । यहाँ सीमित गर्नुको शैलीमा जो भनिएको छ त्यसबाट अभिप्राय यो हो कि जो पक्का काफ़िर तथा अत्यन्त अभागी छन् नरक वास्तवमा तिनैका लागि बनाइएको छ जसमा उनी अवश्य तथा नित्यका लागि प्रवेश गर्नेछन् । यदि केही अवज्ञाकारी मुसलमान नरकमा जानेछन् भने उनी आवश्यक रुपले सधैंका लागि जाने छैनन् । बरु दण्ड स्वरुप उनको यो प्रवेश सामयिक हुनेछ । (फ़तहुल क़दीर)

[3]अर्थात् नरकबाट टाढा रहनेछ तथा स्वर्गमा प्रवेश गर्नेछ ।

ٱلَّذِى يُؤْتِى مَالَهُۥ يَتَزَكَّىٰ ﴿١٨﴾

(१८) जो शुद्धता प्राप्त गर्नको लागि आफ्नो माल दिन्छ ।[1]

وَمَا لِأَحَدٍ عِندَهُۥ مِن نِّعْمَةٍ تُجْزَىٰٓ ﴿١٩﴾

(१९) कसैको त्यसमाथि उपकार छैन कि जसको प्रतिफल दिइराखिएको होस् ।[2]

إِلَّا ٱبْتِغَآءَ وَجْهِ رَبِّهِ ٱلْأَعْلَىٰ ﴿٢٠﴾

(२०) अपितु केवल आफ्ना महान् सर्वोच्च प्रभुको प्रसन्नता प्राप्त गर्नुहुन्छ ।[3]

وَلَسَوْفَ يَرْضَىٰ ﴿٢١﴾

(२१) निःसन्देह त्यो (अल्लाह पनि) शीघ्र नै प्रसन्न हुनेछ ।[4]

---

[1]अर्थात् जो आफ्नो धन अल्लाहको आज्ञा अनुसार खर्च गर्नेछ ताकि त्यसको मन तथा धन पवित्र हुन जाओस् ।

[2]अर्थात् प्रतिफल उतार्नका लागि खर्च नगरेको होस् ।

[3]अपितु शुद्ध मनले अल्लाहको प्रसन्नता तथा स्वर्गमा त्यसका दर्शनका लागि खर्च गर्दछ ।

[4]अथवा त्यो प्रसन्न हुनेछ । अर्थात् जो यी विशेषताहरूले युक्त हुनेछ । अल्लाह (तआ़ला) ले त्यसलाई स्वर्गको अनुकम्पाहरू तथा आदर-भाव प्रदान गर्नेछ जसबाट त्यो प्रसन्न हुनजानेछ । अधिकांश व्याख्याकारहरूले भनेका छन् बरु केहीले सम्पूर्ण सहमतिसम्म उल्लेख गरेका छन् कि यी आयतहरू माननीय अबूबक्र सिद्दीकको शानमा उतरेका छन् तैपनि अर्थ तथा भावार्थका आधारमा साधारण छन् । जो पनि यी उच्च गुणहरूबाट युक्त हुनेछ, त्यो अल्लाहका सदनमा यसको चरितार्थ हुनेछ ।

سُورَةُ الضُّحَىٰ

सूरतुज्जुहा-९३

सूरतुज्जुहा मक्कामा अवतरित भयो तथा यसमा एघार आयतहरु छन् ।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

अल्लाहको नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ ।

وَالضُّحَىٰ ①

(१) सौगन्ध छ चाश्तं (सूर्यमाथि भई जानुका) समयको ।[1]

وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَىٰ ②

(२) तथा सौगन्ध छ रात्रीको जब छाउँछ ।[2]

مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَىٰ ③

(३) न त तिम्रा प्रभुले तिमीलाई छाडेको छ, न विमुख भएको छ ।[3]

وَلَلْآخِرَةُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْأُولَىٰ ④

(४) नि:सन्देह तिम्रा लागि परलोक लोकभन्दा उत्तम छ ।

सूरतुज्जुहा: एकपटक नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) रोगग्रस्त हुनुभयो । दुई तीन रात उहाँले तहज्जुदको नमाज पढ्नु भएन । एक स्त्री उहाँका निकट आई तथा भन्नथाली: हे मुहम्मद (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) लाग्दछ तिम्रो शैतानले तिमीलाई छाडिदिएको छ । दुई-तीन रातिदेखि देखिराखेको छु कि तिम्रो निकट आएन । जसपश्चात अल्लाहले यो आयत अवतरित गऱ्यो । (सहीह अल-बुख़ारी, तफ़सीर वज्जुहा) यो स्त्री अबूलहबकी पत्नी उम्मे जमील थिई । (फ़तहुल बारी)

[1]चाश्त (जुहा) त्यस समयलाई भन्दछन् जब सूर्य उच्च हुन्छ । यहाँ अभिप्राय पूरा दिन छ ।

[2]سَجَىٰ को अर्थ سَكَنَ हो जब शान्त हुनजान्छ अर्थात् जब अन्धकार पूर्णत: छाउँछ किनकि त्यस समय प्रत्येक वस्तु शान्त हुनजान्छ ।

[3]जस्तो कि काफ़िर सम्झिराखेका छन् ।

[4]अथवा परलोक (आख़िरत) संसारभन्दा उत्तम छ दुबै भावार्थ अर्थ अनुसार उचित छ ।

وَلَسَوۡفَ يُعۡطِيكَ رَبُّكَ فَتَرۡضَىٰٓ ٥

(५) तिमीलाई तिम्रो प्रभुले अतिशीघ्र (पुरस्कार) दिनेछ तथा तिमी प्रसन्न हुनेछौ ।

أَلَمۡ يَجِدۡكَ يَتِيمٗا فَـَٔاوَىٰ ٦

(६) के उसले तिमीलाई अनाथ पाएर स्थान दिएन ?[२]

وَوَجَدَكَ ضَآلّٗا فَهَدَىٰ ٧

(७) तथा तिमीलाई पथ गुमिएको पाएर मार्गदर्शन दिएन ?[३]

وَوَجَدَكَ عَآئِلٗا فَأَغۡنَىٰ ٨

(८) तथा तिमीलाई निर्धन पाएर धनी बनाइदिएन ?[४]

فَأَمَّا ٱلۡيَتِيمَ فَلَا تَقۡهَرۡ ٩

(९) तसर्थ अनाथमाथि तिमीले पनि कठोरता नगर्ने गर ।[५]

وَأَمَّا ٱلسَّآئِلَ فَلَا تَنۡهَرۡ ١٠

(१०) तथा माँग्नेवालालाई न हप्काउ ।[६]

---

[१]यसबाट सांसारिक विजय तथा परलोकको सफलता अभिप्राय छ । यसमा त्यो सिफारिशको अधिकार पनि सम्मिलित छ जो तपाईंलाई आफ्नो समूहका पापीहरूका लागि प्राप्ति हुनेछ ।

[२]अर्थात् पिताका सहाराबाट पनि बञ्चित थियो । हामीले तिम्रो सहायता गर्‍यौं तथा उपचार गर्‍यौं ।

[३]अर्थात् तिमीलाई धर्म तथा धर्मविधान एवं ईमानबारे थाहा थिएन । हामीले तिमीलाई मार्गदर्शन दियौं । नबूअत (दूतत्व) प्रदान गर्‍यौं तथा शास्त्र अवतरित गर्‍यौं । अन्यथा तिमी यसभन्दा पूर्व त मार्गदर्शनका लागि प्रयत्नशील थियौ ।

[४]धनीको अभिप्राय हो आफू अतिरिक्त सबैबाट निस्पृह गरिदियो । अनि तिमी भोखमा धैर्यवान तथा धनमा कृतज्ञ रह्यौ । जस्तो स्वयं नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) को कथन छ कि "धनी हुनु संसाधनको अधिकताको नाम होइन । वास्तविक धन सम्पन्नता हृदयको सम्पन्नता हो ।" (सहीह मुस्लिम किताबुज़ ज़कात बाबुन लैसल गिना अन कसरतिल अर्ज़)

[५]अपितु त्यसका साथ कोमलता तथा उपकारको मामिला गर ।

[६]अर्थात् त्यससित कडाई तथा घमण्ड नगर । न खस्रो-तीतो कुरा गर बरु उत्तर पनि दिनु छ भने प्रेम तथा प्यारसित देऊ ।

وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ ﴿١١﴾

(११) तथा आफ्ना प्रभुका उपकारहरूको वर्णन गर्दैरह ।[1]

سُورَةُ الشَّرْحِ

सूरत अलम नशरह-९४

सूरः अलम नशरह मक्कामा अवतरित भयो तथा यसमा आठ आयत छन् ।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

अल्लाहका नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ ।

أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ ﴿١﴾

(१) के हामीले तिम्रा लागि तिम्रा छाती खोल्दिएनौं ?[2]

---

[1]अर्थात् अल्लाहले तिमीमाथि जुन उपकार गरेको छ । जस्तै मार्गदर्शन तथा रिसालत एवं नबूअतले सम्मान गऱ्यो । अनाथ हुनुका उपरान्त तिम्रा पालन पोषण तथा संरक्षणको व्यवस्था गऱ्यो तिमीलाई धैर्य तथा धन प्रदान गऱ्यो । तिनलाई कृतज्ञता तथा अनुगृहिताको भावनाका साथ वर्णन गर । यसबाट विदित भयो कि अल्लाहका अनुकम्पाहरूका चर्चा तथा तिनको प्रदर्शन अल्लाहलाई प्रिय छ । किन्तु घमण्ड तथा गर्वस्वरूप होइन अपितु अल्लाहको दयालुता एवं अनुग्रहको आभारी हुँदै त्यसको शक्ति तथा सामर्थ्यबाट तर्सदै कि त्यसले कही हामीलाई यी अनुकम्पाहरूबाट बञ्चित नगरिदेओस् ।

[2]विगत सूरतमा तीन पुरस्कारहरूको वर्णन थियो । यस सूरतमा अधिक तीन अनुग्रहको चर्चा छ । प्रथम छाती खोल्दिनु, यसबाट अभिप्राय छ वक्ष प्रकाशित तथा विस्तृत हुनजानु । ताकि सत्य पनि स्पष्ट हुन जाओस् तथा हृदयमा बसोस् । यस भावार्थमा कुरआन (सूरतुल अन्आम-१२५) को यो आयत हो ।

﴿فَمَن يُرِدِ اللَّهُ أَن يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ﴾

“जसलाई अल्लाह मार्ग दर्शाउन चाहन्छ, त्यसको वक्ष (छाती) इस्लामका लागि खोल्दिन्छ ।” अर्थात् त्यसले इस्लामलाई सत्य धर्मका रुपमा चिन्दछ तथा त्यसलाई स्वीकार गरिहाल्छ । यस छाती फैलाउनुमा त्यो वक्ष चिर्नु पनि आउँछ जो विश्वसनीय रिवायतहरूबाट दुईपटक रसूलुल्लाह (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) को गरियो । एकपटक बाल्यवस्थामा जब उहाँको आयु चार वर्ष थियो जिब्रील (फरिश्ता) आउनुभयो तथा उहाँका हृदय चिरे तथा त्यसबाट त्यो शैतानी भाग निकाल्दिनुभयो जो प्रत्येक व्यक्तिको हृदयमा छ । अनि त्यसलाई धोएर

وَوَضَعْنَا عَنكَ وِزْرَكَ ﴿٢﴾

(२) तथा तिमी माथिबाट तिम्रो बोध उतारिदियौं ।[1]

الَّذِي أَنقَضَ ظَهْرَكَ ﴿٣﴾

(३) जसले तिम्रो पिठ्यूँ भाँचिदिएको थियो ।

وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ﴿٤﴾

(४) तथा हामीले तिम्रो चर्चा उच्च गरिदियौ ।[2]

فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ﴿٥﴾

(५) त अवश्य कठिनाईका साथ सरलता छ ।

إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ﴿٦﴾

(६) निःसन्देह कठिनाईका साथ सरलता छ ।[3]

बन्द गरिदिनु भयो । (सहीह मुस्लिम, किताबुल ईमान, बाबुल इस्रा) दोस्रो पटक मेराजका अवसरमा उहाँको हृदय निकालियो । त्यसलाई ज़मज़मका जलले धोएर आफ्नो स्थानमा राखियो । तथा त्यसलाई ईमान तथा तत्वदर्शीताले भरिदियो । (सहीहैन अबवाबुल मेराज तथा किताबुस्सलात)

[1]यो बोझ चालीस वर्षीय नबूअतभन्दा पूर्वको बोझ हो । यस युगमा उहाँलाई अल्लाहले पापहरूबाट सुरक्षित राख्यो । कुनै मूर्तिलाई उहाँले सजदा गर्नुभएन कहिल्यै मदिरापान गर्नुभएन तथा अन्य पापहरूबाट पनि अलग रहनुभयो । तैपनि अल्लाहको उपासना न उहाँ जान्नुहुन्थ्यो न कि, यसकारण यस चालीस वर्ष उपासना एवं आज्ञापालन नगर्नुको बोझ उहाँमाथि थियो जो वास्तवमा त थिएन किन्तु उहाँका संवेदन तथा प्रबोधले त्यसलाई बनाएर राखेको थियो । अल्लाहले त्यसलाई उतारिदिनुको घोषणा गरेर उहाँमाथि अनुग्रह गऱ्यो । यो मानौं त्यही अर्थ हो ﴿لِيَغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِن ذَنبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ﴾ (अल-फ़तह) को छ । केही विदहरू भन्छन् कि यो नबूअत (दूतत्व) को बोझ थियो जसलाई अल्लाहले हल्का गरिदियो । अर्थात् त्यसका मार्गका कठिनाईहरू सहन गर्नुको साहस तथा धर्मका प्रचार एवं आमन्त्रणमा सुविधाहरू पैदा गरिदियो ।

[2]अर्थात् जहाँ अल्लाहको नाम आउँछ, जस्तै नमाज, अन्जान तथा अन्य धेरै स्थानहरूमा उहाँको नाम पनि आउँछ । आदि ग्रन्थहरूमा उहाँको चर्चा तथा गुणहरूको विवरण छ । फरिश्ताहरूमा उहाँको शुभ चर्चा छ । उहाँका आज्ञापालनले अल्लाहले आफ्नो आज्ञापालन भनेको छ तथा आफ्नो आज्ञाकारिताका साथ उहाँको आज्ञाकारिताको पनि आदेश दिएको छ । इत्यादि

[3]यो उहाँ तथा सहाबाका लागि शुभसूचना छ कि तिमी इस्लामको मार्गमा जुन कठिनाइहरू सहन गर्नेछौ । आत्तिनुको आवश्यकता छैन त्यसका पश्चात नै अल्लाहले तिमीलाई सुख सुविधा प्रदान गर्नेछ । तथा यस्तै नै भयो जसलाई समस्त संसार जान्दछ ।

فَإِذَا فَرَغْتَ فَانْصَبْ ⑦
(७) त जब तिमी खाली हुन्छौ त (इबादतमा) परिश्रम गर ।[१]

وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَبْ ⑧
(८) तथा आफ्‌ना प्रभुतिर मन लगाउ ।[२]

सूरतुत्तीन-९५

سُورَةُ التِّينِ

सूरतुत्तीन मक्कामा अवतरित भएको तथा यसमा आठ आयत छन् ।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
अल्लाहका नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त तथा अपार कृपालु छ ।

وَالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ ①
(१) सौगन्ध छ इंजीरको तथा जैतूनको ।

وَطُورِ سِينِينَ ②
(२) तथा सनायीका तूर (पर्वत) को ।[३]

وَهَٰذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ ③
(३) तथा यस शान्ति भएको नगरको ।[४]

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ④
(४) निःसन्देह हामीले मनुष्यलाई अति उत्तम रुपमा पैदा गर्‍यौं ।[५]

---

[१]अर्थात् नमाज़बाट वा धर्मप्रचारबाट तथा जिहादबाट, तिमी दुआमा परिश्रम गर कि तिमी थकित होऊ ।

[२]अर्थात् उसैबाट स्वर्गको आशा राख । उसैबाट आफ्ना आवश्यकताहरू माग तथा सबै विषयमा उसैमाथि विश्वास तथा भरोसा गर ।

[३]यो त्यही तूर पर्वत हो जहाँ अल्लाहले मूसा (अलैहिस्सलाम) सित कुरा गरेको थिया ।

[४]यसबाट अभिप्राय पवित्र नगर मक्का छ जसमा लडाईं अवैध छ । यसका अतिरिक्त जो यसमा प्रवेश गर्दछ, त्यसलाई शान्ति प्राप्त हुन्छ । केही व्याख्याकारहरूको भनाई छ कि वास्तवमा तीन स्थानहरुको सौगन्ध छ । जसमध्ये प्रत्येकमा मर्यादा धर्मविधान वाहक ईशदूत पठाइए । इन्जिर तथा जैतूनसित अभिप्राय त्यो क्षेत्र हो जहाँ यसको उपज छ । तथा त्यो बैतुल मुकद्दस हो जहाँ माननीय ईसा पैगम्वर (ईशदूत) बनेर आए । सिना पर्वत अथवा सीनीनमाथि आदरणीय मूसालाई नबूवत (दूतत्व) प्रदान गरियो । तथा मक्कामा ईशदूतहरूका प्रमुख आदरणीय मुहम्मद रसूलुल्लाह (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) लाई पठाइयो । (इब्ने कसीर)

[५]यो शपथको उत्तम हो । अल्लाहले प्रत्येक सृष्टिलाई यस्तो रचेको छ कि तिनका मुख तल झुकेको छ केवल मनुष्यलाई लामो तथा सोझो आकार दिएको छ जो आफ्ना हातहरूबाट खान्छ तथा पिउँछ अनि उसका अङ्गहरूलाई सन्तुलित बनाएको छ । त्यसमा जनावरहरूका समान बेढगापना छैन, प्रत्येक महत्वपूर्ण अङ्ग दुई-दुईवटा बनायो तथा तिनमा अति उचित दूरी राख्यो ।

ثُمَّ رَدَدْنَٰهُ أَسْفَلَ سَٰفِلِينَ ٥

(५) अनि त्यसलाई नीचहरूभन्दा नीच गरिदियौं ।[1]

إِلَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ٦

(६) परन्तु जसले ईमान स्वीकार गरे तथा त्यस पश्चात पुण्यका काम गरे, त उनका लागि यस्तो पुरस्कार छ जो कहिल्यै समाप्त हुनेछैन ।[2]

فَمَا يُكَذِّبُكَ بَعْدُ بِٱلدِّينِ ٧

(७) त तिमीलाई अब प्रतिफलका दिनलाई झुठ्लाउन कुन कुरो उत्साहित गर्दछ ।[3]

أَلَيْسَ ٱللَّهُ بِأَحْكَمِ ٱلْحَٰكِمِينَ ٨

(८) के अल्लाह (तआला) समस्त हाकिमहरूको हाकिम होइन ?[4]

अनि त्यसमा बोध, विचार, समझ तथा कान राखिदियो जो वास्तवमा अल्लाहका गुण हुन् । मानौं यी गुणहरूका आधारमा मानिस अल्लाहका गुणहरू द्योतक कथा त्यसको प्रतिविम्ब हो । केही विद्वानहरूले यस हदीसलाई पनि यसै अर्थ तथा भावार्थमा लिएका छन् ।

«إِنَّ اللهَ خَلَقَ آدَمَ عَلَىٰ صُورَتِهِ»

(मुस्लिम किताबुल बिर्रे वससिला वल आदाब) "अल्लाहले आदमलाई आफ्ना रुपमा पैदा गऱ्यो ।" मानिसको रचनामा यी सब कुराहरूको व्यवस्था नै أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ (उत्तम रचना) छ जसको वर्णन अल्लाहले तीन सौगन्धहरूका पश्चात गरेको छ । (फ़तहुल क़दीर)

[1]यो संकेत मनुष्यको अर्जल आयु (निकै अधिक आयुतिर), जसमा जवानी तथा यौवनका पश्चात बुढेस तथा क्षीणता आउँछ तथा मानिसको बुद्धि बालकका समान हुनजान्छ । केही विदहरूले यसबाट कर्मको त्यो पतन लिए जसमा लीन भएर मानिस अति पतित तथा सर्प, बिच्छीभन्दा पनि अधिक नीच बन्नजान्छ तथा यसबाट केहीले त्यो अपमानित तथा हीनताको यातना लिएका छन् जो नरकमा काफ़िरहरूका लागि मानौं मनुष्य अल्लाह तथा रसूलको आज्ञाकारिताबाट हटेर आफूलाई उत्तम रचनाका समानबाट गिराएर नरकको सबभन्दा तल्लो श्रेणीमा हाल्दछ ।

[2]पूर्वको आयतका प्रथम भावार्थका आधारमा यो वाक्य वर्णनका लागि छ जो मोमिनहरूको स्थितिको वर्णन गरिराखेको छ । तथा दोस्रो, देस्रो भावार्थका आधारमा पूर्वमाथि बल दिनका लागि छ कि यस परिणामबाट उसले मोमीनहरूलाई अलग गरिदियो । (फ़तहुल क़दीर)

[3]यो मानिससित सम्बोधन छ हकारका लागि कि अल्लाहले तिमीलाई उत्तम रुपमा बनायो तथा यसका विपरीत त्यो अपमानका खाडलमा पनि गिराउन सक्छ । उसको अभिप्राय हो कि पुनर्जीवन प्रदान गर्न कठिन होइन यसका पश्चात पनि तिमी प्रलय तथा प्रतिकारको इन्कार गर्दछौ ।

[4]जो कसैमाथि अत्याचार गर्दैन त्यसका न्यायकै माँग हो कि प्रलयको स्थापना गरोस् तथा त्यसबाट न्याय गरोस् जसमाथि अत्याचार भएको छ । पहिला गुज़्रिसकेछ कि एउटा जीर्ण हदीसमा यसको उत्तर «بَلَىٰ وَأَنَا عَلَىٰ ذَٰلِكَ مِنَ الشَّاهِدِينَ» आएको छ (तिर्मिज़ी)

سُوْرَةُ الْعَلَقِ

सूरतुल अलक़ ९६

सूरतुल अलक मक्कामा अवतरित भयो तथा यसमा उन्नाइस आयत छन् ।

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

अल्लाहको नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ ।

اِقْرَاْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِيْ خَلَقَ ۝١

(१) आफ्ना प्रभुको नाम लिएर पढ जसले पैदा गऱ्यो ।[1]

خَلَقَ الْاِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ۝٢

(२) जसले मनुष्यलाई रगतका डल्लोबाट पैदा गऱ्यो ।[2]

اِقْرَاْ وَرَبُّكَ الْاَكْرَمُ ۝٣

(३) तिमी पढिराख तिम्रो प्रभु बडो उदार छ ।[3]

الَّذِيْ عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ۝٤

(४) जसले कलमद्वारा (ज्ञान) सिकायो ।[4]

---

[1] ***सूरतुल अलक:*** यो सर्वप्रथम प्रकाशना हो जो नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) माथि त्यस समय आयो जब उहाँ हिरा पर्वतको गुफामा उपासनामा लीन हुनुहुन्थ्यो । फरिश्ताले आएर भन्यो पढ उहाँले भन्नुभयो म त पढेको छैन । फरिश्ताले उहाँलाई जोडले अँगालोमा तान्यो तथा भन्यो पढ उहाँले पुन: त्यही उत्तर दिनुभयो यसप्रकार तीन पटक उहाँले अँगालोमा कस्यो (विवरणका लागि हेर्नुहोस् सहीह अल बुख़ारी बाब बदउल वह्यी र मुस्लिम अल ईमान बाबु बदइल वह्यी) जो तिमीतिर प्रकाशना गरिन्छ, त्यो पढ خَلَقَ जसले समस्त सृष्टिलाई रच्यो ।

[2] सृष्टिमा विशेषत: मनुष्यको उत्पत्तिको चर्चा गऱ्यो जसबाट उसको श्रेष्ठता स्पष्ट छ ।

[3] यो बल दिनुको स्वरुप हो तथा यसमा बडो प्रभावित ढङ्गले त्यस विवशताको निवारण भनिदियो जो उहाँले प्रस्तुत त गर्नुभयो कि म त पढेकै छैन, अल्लाहले भन्नुभयो अल्लाह बडो दयालु छ पढ । अर्थात् मनुष्यका त्रुटिहरूलाई क्षमा गर्नु त्यसको विशेष गुण हो ।

[4] قَلَمٌ को अर्थ हो काट्नु, तास्नु । क़लम (लेखनी) पनि प्राचीन युगमा तासेर नै बनाइन्थ्यो । यसकारण लेख्ने यन्त्रलाई कलमबाट व्यञ्जित गऱ्यो । केही ज्ञान त मनुष्यको बुद्धिमा हुन्छ । केही मुखले व्यक्त गर्दछ । यही कलमले कागजमा लेख्दछ । जो बुद्धि तथा स्मरण शक्तिमा हुन्छ त्यो मनुष्यका साथमा नै गइहाल्छ । हो कलमले

(५) जसले मनुष्यलाई त्यो सिकायो जसलाई त्यो जान्दैनथ्यो । عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ⑤

(६) वास्तवमा मनुष्य त अट्टेरीपना गर्दछ । كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَيَطْغَى ⑥

(७) यसकारण कि त्यो आफूलाई निश्चित (अथवा धनवान) ठान्दछ । أَنْ رَآهُ اسْتَغْنَى ⑦

(८) निःसन्देह फर्कनुपर्ने तिम्रो प्रभुतिर छ । إِنَّ إِلَى رَبِّكَ الرُّجْعَى ⑧

(९) के त्यसलाई पनि तिमीले देख्यौ, जो (एक भक्तलाई) रोक्दछ । أَرَأَيْتَ الَّذِي يَنْهَى ⑨

(१०) जबकि त्यो भक्त नमाज पढ्दछ ।[1] عَبْدًا إِذَا صَلَّى ⑩

(११) बताउ त यदि त्यो सोझो मार्गमा छ ।[2] أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ عَلَى الْهُدَى ⑪

लेख्यो यदि कुनै कारणले बर्बाद हुँदैन भने सधैं सुरक्षित रहन्छ । यसै कलमद्वारा विगत मानिसहरूका इतिहास तथा पूर्वजहरूका ज्ञानको कोष सुरक्षित छ । यहाँसम्मकि आकाशीय धर्मशास्त्रहरूको सुरक्षाको साधन पनि यही हो । यसबाट कलमको महत्व स्पष्ट गर्नुको आवश्यकता रहँदैन । यसकारण अल्लाहले सबभन्दा पहिला कलमलाई पैदा गऱ्यो तथा त्यसलाई सम्पूर्ण सृष्टिको भाग्य लेख्ने आदेश दियो ।

[1]व्याख्याकार भन्दछन् कि राक्नेवालासित अभिप्राय अबूजहल हो जो इस्लामको कडा विरोधी थियो । عَبْدًا (एउटा भक्त) सित अभिप्राय नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) हुनुहुन्छ ।

[2]अर्थात् त्यसले जसलाई नमाज पढ्नुबाट रोकिराखेको छ, त्यो संमार्गमा छ ।

(१२) अथवा परहेज़गारीको अनुदेश दिइराखेको हुन्छ ।[1]

أَوْ أَمَرَ بِالتَّقْوَىٰ ⑫

(१३) हेर त, यदि त्यो झुठ्लाइरहेको छ तथा मुख फर्काइराखेको हुन्छ भने ।[2]

أَرَأَيْتَ إِن كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ⑬

(१४) के यो जान्दैन कि अल्लाह (तआला) त्यसलाई राम्ररी देखिराखेको छ ।[3]

أَلَمْ يَعْلَم بِأَنَّ اللَّهَ يَرَىٰ ⑭

(१५) निःसन्देह यदि यो रोकिएन भने हामीले त्यसका निधार तल पारी समातेर घिसार्नेछौं ।[4]

كَلَّا لَئِن لَّمْ يَنتَهِ لَنَسْفَعًا بِالنَّاصِيَةِ ⑮

(१६) यस्तो निधार जो झूठा तथा पापी छ ।[5]

نَاصِيَةٍ كَاذِبَةٍ خَاطِئَةٍ ⑯

(१७) त्यसले आफ्ना सभावालाहरूलाई बोलाओस् ।

فَلْيَدْعُ نَادِيَهُ ⑰

[1]अर्थात् शुद्धता, तौहीद (एकेश्वरवाद) तथा पुण्यका कर्महरूका शिक्षा जो नरकको अग्निबाट मनुष्य बच्न सक्छ । त के यी कुराहरू नमाज़ पढ्न तथा संयमको शिक्षा दिन) यस्ता कुराहरू हुन् कि उसको विरोध गरियोस् तथा त्यसमाथि त्यसलाई धम्कीहरू दिइयोस् ?

[2]अर्थात् यो अबु जहल अल्लाहका पैग़म्बरलाई झुठ्लाइरहेको हुन्छ था ईमानबाट मुख फर्काइराखेको हुन्छ । أَرَأَيْتَ यो أَخْبِرْنِي का अर्थमा छ (मलाई बताऊ) ।

[3]अभिप्राय यो हो कि जो उपरोक्त गतिविधिहरू गरिराखेको छ, के जान्दैन कि अल्लाह (तआला) सबै कुरा देखिराखेको छ । त्यसले यसको उसलाई प्रतिफल दिनेछ । अर्थात् أَلَمْ يَعْلَمْ उपरोक्त शर्तहरू ﴿إِن كَانَ عَلَى الْهُدَىٰ * أَوْ أَمَرَ بِالتَّقْوَىٰ﴾ ، ﴿إِن كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ﴾ को जज़ा (पुरस्कार) हो ।

[4]अर्थात् नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) का विरोध तथा शत्रुताबाट एवं उहाँलाई नमाज पढ्नुबाट रोक्दछ । यसबाट रोकिएन । نَسْفَعًا को अर्थ हो لَنَأْخُذَنَّ हामीले त्यसको ललाट (निधार) समातेर घिसार्नेछौं । हदीसमा आउँछ कि अबू जहलले भनेको थियो, यदि मुहम्मद (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) काबाका पास नमाज़ पढ्नबाट रोकिएन भने त्यसको गर्दनमा खुट्टा राखिदिनेछु । (अर्थात् त्यसलाई कुल्चिदिनेछु । तथा यसप्रकार अपमानित गर्नेछु) नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) लाई यो सूचना प्राप्त भयो त उहाँले भन्नुभयो यदि त्यो यस्तो गर्दथ्यो भने फरिश्ताहरूले त्यसलाई समातिहाल्थ्यो । (सहीह अल बुख़ारी तफ़सीर सूरतिल अलक़)

[5]ललाट (निधार) यो गुणको अर्थ हो कि त्यो झूठा छ आफ्नो कुरामा, पापी छ आफ्ना कर्ममा ।

(१८) हामीले पनि नरकका रक्षकहरूलाई बोलाइहाल्नेछौं ।[1]

سَنَدْعُ الزَّبَانِيَةَ ﴿١٨﴾

(१९) सावधान ! त्यसको भनाई कदापि नमान्नु तथा सज्दा गर एवं समीप भइहाल ।

كَلَّا ۖ لَا تُطِعْهُ وَاسْجُدْ وَاقْتَرِب ۩ ﴿١٩﴾

सूरतुल क़्द्र-९७

سُورَةُ الْقَدْرِ

सूरतुल क़्द्र मक़्कामा अवतरित भयो तथा

[1]हदीसमा वर्णित छ कि नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) अल्लाहका घर काअबाका समीप नमाज पढिराख्नु भएको थियो । अबू जहल गुज्रयो त भन्यो हे मुहम्मद ! मैले तिमीलाई नमाज पढ्नुबाट रोकेको थिइन ? तथा उहाँसित धम्कीले भरिएको कुरा गऱ्यो, उहाँले पनि कडा उत्तर दिनुभयो । त भन्नथाल्यो हे मुहम्मद ! तिमीले कुन कुरोबाट तर्साउँछौ ? अल्लाहको सौगन्ध, यस वादीमा सबभन्दा अधिक मेरो समर्थक छन् जस पश्चात यो आयत अवतरित भयो । माननीय इब्ने अब्बास भन्नुहुन्छ । यदि त्यसले आफ्ना समर्थकहरूलाई बोलाएको भए त तत्क्षण यातनाका फरिश्ता उनीहरूलाई समातिहाल्थे । (तिर्मिजी तफ़सीर सूरते इकरा, मुसनद अहमद १/३२९, तफ़सीर इब्ने ज़रीर) तथा सहीह मुस्लिमको शब्द छन् कि त्यसले अगाडि बढेर उहाँको गर्दनमाथि खुट्टा राख्नुको इरादा गरे कि तत्क्षण पछाडि हट्यो, तथा आफ्ना हातहरूबाट आफ्नो बचाव गर्नथाल्यो, उससित भनियो कि के कुरो छ ? उसले भन्यो, मेरो तथा मुहम्मदका बीच आगोको (खाल्डो) भयावह दृश्य तथा धेरै पखेटाहरू छन् । रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लमले भन्नुभयो । यदि त्यो मेरो समीप भएको भए फरिश्ताहरू त्यसको चोकटा-चोकटा लुछिहाल्थे, (किताबु सिफातिल कयामः, बाबु इन्नल इन्साना लैतगा) الزَّبَانِيَة अधिकारी पुलिस, अर्थात् शक्तिशाली सेना जसको कोही मुकाबिला गर्न सक्दैन ।

सूरतुल क़द्र : यस सूरतका मक्की तथा मदनी हुने कुरोमा मतभेद छ यसको नाम राख्नुका कारणमा विभेद छ । क़द्रको अर्थ आदर-मान पनि हो । यसैकारण कद्रको रात भन्छन् । यसको अर्थ अनुमान लगाउनु तथा निर्णय गर्नु पनि हो । यसमा पुरै वर्षको निर्णय गरिन्छ । त्यसैकारण यसलाई لَيْلَةُ الْحُكْم पनि भन्दछन्। यसको अर्थ संकीर्णता पनि हो । यस राती यति अधिकताले फरिश्ताहरू उत्रन्छन् कि धर्ती साँगुरो हुनजान्छ । क़द्रको अर्थात् संकीर्ण रात । अथवा यसकारण यो नाम राखियो कि यस राति जो उपासना गरिन्छ अल्लाहकहाँ त्यसको बडो आदर छ । तथा यसमा निकै पुण्य छन् । यसका निर्धारणमा पनि निकै मतभेद छ । (फ़तुहुल क़दीर) तैपनि हदीस तथा सहाबाका कथनहरूबाट यो सिद्ध छ कि त्यो रमजान महिनाको अन्तिम दस विषम रातहरूमध्ये कुनै एउटा रात हुन्छ । त्यसलाई स्पष्ट नगर्नुमा यही मतभेद छ कि मानिस पाँचवटा रातहरूमा यसको शुभ प्राप्त गर्नका लोभमा अल्लाहको अत्याधिक इबादत गरून् ।

यसमा पाँच आयत छन् ।

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

अल्लाहका नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ ।

إِنَّآ أَنزَلْنَٰهُ فِى لَيْلَةِ ٱلْقَدْرِ ①

(१) नि:सन्देह हामीले यसलाई क़द्र (शुभ) को रात्रिमा अवतरित गऱ्यौं ।[1]

وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا لَيْلَةُ ٱلْقَدْرِ ②

(२) तिमीले के बुझ्यौ कि क़द्र (शुभ) को रात्रि के हो ?[2]

لَيْلَةُ ٱلْقَدْرِ خَيْرٌ مِّنْ أَلْفِ شَهْرٍ ③

(३) क़द्रको राति एक हजार महिनाभन्दा श्रेष्ठ छ ।[3]

تَنَزَّلُ ٱلْمَلَٰٓئِكَةُ وَٱلرُّوحُ

(४) यसमा (प्रत्येक कार्यलाई पूर्ण गर्नका लागि) आफ्ना प्रभुका आदेशले फरिश्ता एंव

[1]अर्थात् उतार्नु आरम्भ गऱ्यो अथवा लौहे महफ़ूजबाट बैतुल इज़्जतमा जो पहिला आकाशमा छ उताऱ्यौं । तथा त्यहाँबाट आवश्यकता अनुसार नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) माथि अवतरित गरिरह्यौं । यहाँसम्मकि लगभग २३ वर्षमा पूरा भयो, तथा लैलतुलक़द्र रमज़ानमै हुन्छ । जस्तो कि क़ुरआनको आयत ﴿شَهْرُ رَمَضَانَ ٱلَّذِىٓ أُنزِلَ فِيهِ ٱلْقُرْءَانُ﴾ बाट स्पष्ट छ ।

[2]यस प्रश्नवाट यस रात्रिको श्रेष्ठता तथा महत्व स्पष्ट गर्नुछ । मानौं मानिस त्यसका गूढता (कठिनाई) सम्म पूर्णरुपले पुग्न सक्दैनन् । यो केवल अल्लाह नै हो जो त्यसलाई जान्दछ ।

[3]अर्थात् यस एक रातिको उपासना हजार महीनाभन्दा उत्तम छ । तथा हजार महिना ८३ वर्ष चार महिनाको हुन्छ । यो मुहम्मद (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) का अनुयायीहरूमाथि अल्लाहको कति महान अनुग्रह छ कि लघु आयुमा अधिकभन्दा अधिक पुण्य प्राप्त गर्नका लागि कस्तो सरलता प्रदान गरिदिएको छ ।

فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِم مِّن كُلِّ أَمْرٍ ۝

रुह (जिब्रील) अवतरित हुन्छन् ।[1]

سَلَٰمٌ هِيَ حَتَّىٰ مَطْلَعِ ٱلْفَجْرِ ۝

(५) यो रात्रि साक्षात शान्तिको हुन्छ[2], तथा फज्रका उदय हुनेसम्म हुन्छ ।

سُورَةُ الْبَيِّنَةِ

सूरतुल बय्येन:-९८

सूरतुल वय्येन: मदीनामा अवतरित भयो तथा यसमा आठ आयत छन् ।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

अल्लाहका नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं कृपालु छ ।

لَمْ يَكُنِ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ مِنْ أَهْلِ ٱلْكِتَٰبِ

(१) अहले किताबका काफ़िर[3] तथा

---

[1]रुहसित अभिप्राय आदरणीय जिब्रील हुन् । अर्थात् फरिश्ता आदरणीय जिब्रील सहित यस रात्रि धर्तीमा ओर्लन्छन् तथा ती कामहरूलाई पूरा गर्दछन् जसको निर्णय त्यस वर्षमा अल्लाह (तआला) भन्दछ ।

[2]अर्थात् यसमा पाप होइन अथवा यस अर्थमा शान्तिको रात्रि हो कि मोमिन् यस रात शैतानका उपद्रवबाट सुरक्षित रहन्छन् । अथवा फरिश्ताहरू ईमान भएकाहरूलाई सलाम गर्दछन् । अथवा फरिश्ताहरू परस्पर सलाम गर्दछन् । क़दको रातिका लागि रसूलुल्लाह (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) ले विशेषरुपले यो दुआ भन्नुभएको छ اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَفُوٌّ تُحِبُّ العفو فاعْفُ عَنِّي (तिर्मिजी, अबवाबुद दावात, इब्ने माजा किताबुददुआ)

सूरतुल बय्येन: यसको दोस्रो नाम सूरत لَمْ يَكُن हो । हदीसमा छ, नबी (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) ले आदरणीय उबै बिन काब सित भन्नुभयो अल्लाहले मलाई आज्ञा दिएको छ कि, म सूरत ﴿لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ तिमीलाई पढेर सुनाऊँ । उबैले सोधे के अल्लाहले तपाईंका सामु मेरो नाम लिएको छ । उहाँले भन्नुभयो हो । जसपश्चात (अपार हर्षले) उबैइयको आँखामा अश्रु आइहाले । (सहीह बुख़ारी, तफ़सीर सूरत लम यकुन)

[3]त्यसबाट अभिप्राय यहूद तथा इसाई हुन् ।

وَالْمُشْرِكِينَ مُنفَكِّينَ حَتَّىٰ تَأْتِيَهُمُ الْبَيِّنَةُ ①

मूर्तिपूजकहरू[1], जबसम्मकि उनका पास स्पष्ट निशानी आउँदैन रुक्नेवाला थिएनन् (त्यो निशानी यो थियो, कि)

رَسُولٌ مِّنَ اللَّهِ يَتْلُو صُحُفًا مُّطَهَّرَةً ②

(२) अल्लाह (तआ़लाको एउटा[2] सन्देष्टा, जो पवित्र पुस्तक पढ्दछ ।[3]

فِيهَا كُتُبٌ قَيِّمَةٌ ③

(३) जसमाथि ठीक एवं उचित आदेश होऊन ।[4]

وَمَا تَفَرَّقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِن بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَةُ ④

(४) अहले किताब आफ्ना पासमा स्पष्ट निशानी आइहाल्नुका पश्चात नै (मतभेदमा परेर) विभाजित भइहाले ।[5]

---

[1]मुशिरकसित अभिप्राय अरब तथा अन्य देशहरूका ती मानिस हुन् जो मूर्तिहरू तथा अग्निका पूजारी थिए । مُنفَكِّين रोकिनेहरू بَيِّنَة (प्रमाण) सित अभिप्राय आदरणीय नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) हुन् । अर्थात् यहूद, ईसाई तथा अरब एवं अन्य देशहरूका बहुईश्वरवादीहरुले मान्ने छैनन् यहाँसम्मकि उनका पासमा मुहम्मद (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) कुरआन ल्याउन तथा उनको मूर्खता एवं कुमार्गलाई बताउन तथा उनलाई ईमानको आमन्त्रण देऊन् ।

[2]अर्थात् माननीय मुहम्मद (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) ।

[3]अर्थात् कुरआन मजीद जो लौहे महफ़ूज़मा पाक (पवित्र) पृष्ठहरूमा अंकित छ ।

[4]यहाँ كُتُب पुस्तकहरूबाट अभिप्राय धर्मविधान तथा قَيِّمَة सन्तुलित एवं सीधा ।

[5]अर्थात् ग्रन्थधारी यहूदी एवं ईसाई माननीय नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) को आगमनभन्दा पहिला एकमत थिए । यहाँसम्मकि उहाँ (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) नबी बनेर आइहाल्नुभयो । तत्पश्चात यिनी विभक्त हुन गए । तिनीहरूमध्ये केही मोमिन् भए किन्तु अधिकांश ईमानबाट वञ्चित नै रहे । नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) को (नबूअत) तथा पैग़म्बरीलाई प्रमाण भन्नुभयो बिन्दु कि उहाँको सत्यता स्पष्ट थियो जसबाट इन्कार असम्भव थियो । किन्तु यिनीहरूले उहाँलाई केवल ईर्ष्या तथा शत्रुताका कारण झुठ्लाए । यही कारण हो कि यहाँ विभेद गर्नेहरूमा मात्र अहले किताबको नाम लिइएको छ जबकि अरुहरूले पनि यो काम गरेका थिए । किनकि यिनीहरू जान्दथे तथा उहाँ (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) का आगमनका चर्चा उनका किताबहरूमा विद्यमान थिए ।

وَمَآ أُمِرُوٓا۟ إِلَّا لِيَعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ حُنَفَآءَ وَيُقِيمُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَيُؤْتُوا۟ ٱلزَّكَوٰةَ وَذَٰلِكَ دِينُ ٱلْقَيِّمَةِ ۝٥

(५) उनीहरूलाई यसका अतिरिक्त कुनै आदेश दिइएन[1] कि केवल अल्लाहको इबादत गरुन् उसैका लागि धर्मलाई शुद्ध गरेर राखून् । इब्राहीम एकेश्वरवादी[2] का धर्ममा तथा नमाज़लाई स्थापित राखून् तथा ज़कात दिँदैरहून् । यही धर्म सत्य तथा शाश्वतको हो ।[3]

إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ مِنْ أَهْلِ ٱلْكِتَٰبِ وَٱلْمُشْرِكِينَ فِى نَارِ جَهَنَّمَ خَٰلِدِينَ فِيهَآ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمْ شَرُّ ٱلْبَرِيَّةِ ۝٦

(६) नि:सन्देह जुन मानिसहरू अहले किताबहरू मध्ये काफ़िर भए तथा मूर्तिपूजक, उनी नरकको अग्निमा (जानेछन्) जहाँ उनी सधैं रहनेछन्, यी मानिसहरू निम्न श्रेणीका सृष्टि हुन् ।[4]

إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمْ خَيْرُ ٱلْبَرِيَّةِ ۝٧

(७) नि:सन्देह जसले ईमान स्वीकार गरे तथा पुण्यका कार्य गरे, यी मानिसहरू सर्वोच्च श्रेणीका सृष्टि हुन् ।[5]

---

[1]अर्थात् उनका किताबहरूमा यो आदेश त उनीहरूलाई दिइएको थियो ।

[2] حَنِيفٌ को अर्थ हो झुक्नु, एकाग्र हुनु, حُنَفَاء बहुवचन हो अर्थात् बहुईश्वरवादबाट एकेश्वरवादतिर तथा सबै मतहरूबाट हटेर इस्लाम धर्मतिर झुक्दै तथा एकाग्र हुँदै । जस्तै माननीय इब्राहीमले गरे ।

[3]الْقَيِّمَة विशेष्य लुप्तको विशेषण हो | دِيْنُ الْمِلَّةِ الْقَيِّمَةِ यही यस मिल्लत एवं उम्मत (समुदाय) को धर्म हो जो सोझो सन्तुलित छ । अधिकांश विद्वानहरूले यस आयतबाट यो भाव निकालेका छन् कि कर्म ईमानमा प्रविष्ट छ । (इब्ने कसीर)

[4]यो अल्लाहका रसूल तथा त्यसका शास्त्रहरूको इन्कार गर्नेहरूको परिणाम हो तथा उनलाई पुरै सृष्टिबाट अवान्छिनीय भनिएको छ ।

[5]जो हृदयदेखि ईमान स्वीकार गरे तथा अङ्गहरूबाट कर्म गरे उनी पूरा सृष्टिबाट उत्तम तथा प्रधान छन् । जुन विद्वान् यो मान्दछन् कि मोमिन भक्तहरू फरिश्ताभन्दा उत्तम तथा प्रतिष्ठित छन् उनको तर्क यो आयत पनि हो । الْبَرِيَّة यो بَرَأَ (خَلَقَ) बाट छ जसको अर्थ पैदा गर्नु हो । यसबाट

جَزَآؤُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنّٰتُ عَدْنٍ تَجْرِيْ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ خٰلِدِيْنَ فِيْهَآ اَبَدًا ۭ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ وَرَضُوْا عَنْهُ ۭ ذٰلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهٗ ⑧

(८) उनको पुरस्कार उनका प्रभुका पास स्थाई रहने स्वर्ग छन् जसका मुनि (शीतल जलका) सरिताहरू प्रवाहित छन् जसमा उनी सधैं रहनेछन् । अल्लाह (तआला) उनीसित प्रसन्न भयो[1] तथा यिनीहरू त्यससित ।[2] यो हो त्यसका लागि जो आफ्ना प्रभुसित तर्सन्छ ।[3]

सुरतुज़ ज़िल्ज़ाल-९९

سُوْرَةُ الزَّلْزَالِ

सूरतुज़ ज़िल्ज़ाल मदीनामा अवतरित भएको तथा यसमा आठ आयत छन् ।

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

अल्लाहका नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ ।

अल्लाहको विशेषण البَارِي हो । यसकारण بَرِيَّة वास्तवमा بَرِيئَة हो हम्ज़ालाई 'या' मा बदलियो अनि 'या' लाई 'या' मा सन्धि गरिदियो ।

[1]उनका ईमान, पुण्यका कर्म तथा अनुज्ञाका कारण तथा अल्लाहको प्रसन्नता सबैभन्दा महान छ । ﴿وَرِضْوَانٌ مِّنَ اللّٰهِ أَكْبَرُ﴾ (अत्तौबः-७२)

[2]यसकारण कि अल्लाहले उनलाई त्यस्ता उपहारबाट सम्मानित गरिदियो जसमा उनको आत्मा तथा शरीर दुवैको सौभाग्य छ ।

[3]अर्थात् यो पुरस्कार तथा प्रसन्नता ती मानिसहरूका लागि छ जो संसारमा अल्लाहसित तर्सिरहन्छन् तथा यस भयका कारण अल्लाहको अवज्ञाबाट बच्दछन् । यदि कुनै समय मानवीय अभियाचनाका कारण अवज्ञा भइहालेको छ भने क्षमा याचना गरे । तथा भविष्यका लागि आफ्नो सुधार गरिहाले यहाँसम्मकि उनको मृत्यु यसै आज्ञापालनमा भयो न कि अवज्ञामा । यसको अर्थ यो हो कि जो अल्लाहको भय राख्दछ त्यो अवज्ञामा दुराग्रह गर्दैन न त्यसमा स्थिर रहन्छ । तथा जो यस्तो गर्दछ वास्तवमा त्यसको हृदय अल्लाहका भयबाट शून्य हुन्छ ।

सूरतुज ज़िल्ज़ाल: यसको मक्की अथवा मदनी हुने कुरोमा मतभेद छ । यसको प्रधानतामा कैयन् रिवायतहरू छन् किन्तु (उनमा) उनीमध्ये कुनै पनि सही छैन

(१) जब धर्ती पूर्णरुपले कम्पित गरिदिनेछ ।[1]	إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا ۝١
(२) तथा आफ्ना बोझ बाहिर निकाली बाहिर फ्याँक्नेछ ।[2]	وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا ۝٢
(३) तथा मनुष्य भन्नथाल्नेछ कि त्यसलाई के भयो ?[3]	وَقَالَ الْإِنسَانُ مَا لَهَا ۝٣
(४) त्यसदिन धर्ती आफ्नो सबै सूचनाहरू वर्णन गरिदिनेछ ।[4]	يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا ۝٤
(५) यसकारण कि तिम्रो प्रभुले त्यसलाई आदेश दिएको हुनेछ ।[5]	بِأَنَّ رَبَّكَ أَوْحَىٰ لَهَا ۝٥

[1]यसको अभिप्राय यो हो कि प्रचण्ड भूइँचालोले धर्ती काम्नेछ । तथा प्रत्येक कुरो क्षत-विक्षत हुनेछ । यो समय हुनेछ जब पहिलो नफ़ख़ (फूँक) हुनेछ ।

[2]अर्थात् धर्तीमा जति मानिस गाडिएका छन् उनी धर्तीका बोझ हुन् जसलाई धर्तीले क़ेयामतका दिन निकाली फ्याँक्नेछ । अर्थात् अल्लाहका आदेशले सबै जीवित भई बाहिर निस्कनेछन् यो दोस्रो नफ़ख़ (फूँक) मा हुनेछ । यसप्रकार धर्तीका कोष पनि बाहिर निस्कि आउनेछ ।

[3]अर्थात् भयभीत भई भन्नेछ यसलाई के भएको छ ? यो किन यसप्रकार हल्लिरहेको छ तथा आफ्ना कोष ओकलिरहेको छ ।

[4]यो शर्तको उत्तर हो । हदीसमा छ नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) ले यो आयत पढ्नभयो तथा प्रश्न गर्नुभयो, थाहा छ धर्तीका सूचनाहरू के हुन् ? सहाबाले उत्तर दिए अल्लाह तथा उहाँ रसूल उचित प्रकारले जान्दछन् । उहाँले भन्नुभयो: त्यसका सूचनाहरू यो हुन् कि जुन दास अथवा दासीनीले धर्तीमाथि जे-जति गरेका हुनेछन् त्यसको साक्ष्य दिनेछ । भन्नेछ अमुक-अमुक व्यक्तिले अमुक-अमुक कर्म अमुक-अमुक दिन गरेका थिए । (तिर्मिज़ी अबवाबु सिफ़ातिल क़ियाम: तथा तफ़सीर इजा जुलज़िलत, मुसनद अहमद २/३७४)

[5]अर्थात् धर्तीलाई यो भन्नुको शक्ति अल्लाहले प्रदान गर्नेछ । यसकारण यसमा आश्चर्यको कुरो छैन । (जस्तो मानवीय अंगहरूमा यो शक्ति पैदा गरिदिनेछ) धर्तीलाई पनि अल्लाह (तआला) भन्नेवाली बनाइदिनेछ तथा त्यसले त्यसको आज्ञाले बोल्नेछ ।

يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا لِّيُرَوْا أَعْمَالَهُمْ ۝٦

(६) त्यस दिन मानिस विभिन्न समूहहरूमा भई फर्कनेछन्[1] ताकि उनीहरूलाई कर्म देखाइयून् ।[2]

فَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ۝٧

(७) त जसले कणका समतुल्य पनि पुण्य गरेको हुनेछ त्यसले त्यसलाई देखिहाल्नेछ ।[3]

وَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ۝٨

(८) तथा जसले कणका समतुल्य पनि पाप गरेको हुनेछ त्यसले त्यसलाई देखिहाल्नेछ ।[4]

---

[1] يَصْدُرُ (फर्कनेछन्) यो وُرُود को विलोम हो । अर्थात् चिहानहरूबाट निस्केर हिसाबका स्थानतिर अथवा हिसाबको पश्चात स्वर्ग तथा नरकतिर फर्कनेछन् । أَشْتَاتًا अलग-अलग समूहहरूमा केही भयभीत हुनेछन् केही निर्भय । केहीका रङ्ग सेता हुनेछन् जस्तो स्वर्गवासीहरूका हुनेछन् । केहीका काला जो उनका नरकीय हुने कुराको चिन्ह हुनेछ । केहीका मुख दायाँतिर हुनेछ केहीको बायाँतिर अथवा उनी विभिन्न समूह धर्म तथा मत एवं कर्महरूको आधारमा हुनेछन् ।

[2] यसको सम्बन्ध يَصْدُرُ सित छ अथवा أَوْحَىٰ لَهَا सित छ । अथवा धर्ती आफ्ना सूचनाहरू यसकारण दिनेछ ताकि मनुष्यहरूलाई उनका कर्म देखाइयोस् ।

[3] तथा त्यो त्यसबाट प्रसन्न हुनेछ ।

[4] त्यो यसमाथि अति लज्जित तथा व्याकुल हुनेछ । ذَرَّةٍ केहीका विचारमा कमिलाभन्दा पनि सानो कुरो केहीका विचारले धर्तीमा हात बजार्नाले जुन धूलो हातहरूमा लाग्दछ, त्यो ذَرَّة हो । केहीका निकट छिद्रबाट जो सूर्यको किरण आउँछ त्यसमा जुन धूलोका कण देखिन्छन् त्यो ذَرَّة हो । परन्तु इमाम शौकानीले प्रथम अर्थलाई उत्तम मानेका छन् । इमाम मुकातिल भन्दछन् कि यो आयत ती दुई व्यक्तिहरूको विषयमा उतरेको छ जसमध्ये एउटा भिखारीलाई अलिकति दान दिनुमा संकोच गर्दछ तथा दोस्रो सानो पाप गर्नुमा कुनै भय गर्दैनथ्यो । (फ़तहुल क़दीर)

सूरतुल आदियात १००

سُوْرَةُ الْعٰدِيٰتِ

सूरतुल आदियात मक्कामा अवतरित भएको तथा यसमा एघार आयत छन्।

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

अल्लाहका नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ।

وَالْعٰدِيٰتِ ضَبْحًا ۙ﴿1﴾

(१) स्वाँ-स्वाँ गर्दै दगुर्ने घोडाहरूको सौगन्ध।[1]

فَالْمُوْرِيٰتِ قَدْحًا ۙ﴿2﴾

(२) अनि (खुट्टाको) टाप बजारेर फिलिङ्गो निकाल्नेहरूको सौगन्ध।[2]

فَالْمُغِيْرٰتِ صُبْحًا ۙ﴿3﴾

(३) अनि प्रातः कालमा धावा बोल्नेहरूको कसम।[3]

فَاَثَرْنَ بِهٖ نَقْعًا ۙ﴿4﴾

(४) त त्यस समय धूलो उडाउँछन्।[4]

---

[1] ***सूरतुल आदियात:*** عَادِيَات यो عَادِيَة को बहुवचन हो। यो عَدْوٌ बाट छ जस्तै غَزْوٌ हो غَازِيَات का समान त्यसको 'वाव' लाई पनि 'यी' सित बदलिदियो। वेगगामी घोडाहरू ضَبْحٌ को अर्थ केहीले स्याँ-स्याँ गर्नु लिएका छन् तथा केहीले हिनहिनाउनु। तात्पर्य ती घोडा हुन् जो स्याँ-स्याँ अथवा हिन्हिनाउँदै धर्मयुद्धमा शत्रुतिर दगुछन्।

[2] مُوْرِيَات बनेको छ إِيْرَاء बाट आगो निकाल्नेवाला قَدْحٌ को अर्थ صَكٌّ हो। हिंडदा घुँडा अथवा कुरकुच्चाको ठक्कर मार्नु अथवा टाप मार्नु। यसैबाट قَدْحٌ بِالزِّنَاد छ। पत्थर (चकमा) बाट आगो निस्कनु अर्थात् ती घोडाहरूको सौगन्ध छ जसका टापहरूको घर्षनले पत्थरहरूबाट आगो निस्कन्छ। जस्तो चक्मातबाट निस्कन्छ।

[3] مُغِيْرَات लिएको छ أَغَارَ يُغِيْرُ बाट रातमा आक्रमण गर्नु अथवा धावा बोल्नेहरू صُبْحًا बिहानीको समय अरबमा साधारणतः आक्रमण यसै समय गरिन्थ्यो। निशाक्रमण त उनी गर्दछन् जो सैनिक घोडाहरूमा सवार हुन्छन्। परन्तु यसलाई घोडाहरुसँग सम्बन्धित यसकारण गरिएको छ कि धावा बोल्नुमा यिनी सैनिकहरुका धेरै काम आउँछन्।

[4] أَثَار (उडाउनु) نَقْعٌ धूलो। अर्थात् जुन समय यी घोडा तीव्र गतिले दगुरछन् अथवा धावा बोल्दछन् त त्यस स्थानमा धूलो छाउँछ।

فَوَسَطْنَ بِهِ جَمْعًا ⑤
(५) अनि त्यसैका साथ सेनाहरूका माझ छिर्दछन् ।[1]

إِنَّ الْإِنسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ ⑥
(६) निःसन्देह मनुष्य आफ्ना प्रभुको अति कृतघ्न छ ।[2]

وَإِنَّهُ عَلَىٰ ذَٰلِكَ لَشَهِيدٌ ⑦
(७) तथा निश्चित रुपले त्यो स्वयं पनि त्यसमाथि साक्षी छ ।[3]

وَإِنَّهُ لِحُبِّ الْخَيْرِ لَشَدِيدٌ ⑧
(८) तथा यी मालका प्रेममा अति कठोर छ ।[4]

أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعْثِرَ مَا فِي الْقُبُورِ ⑨
(९) के त्यसलाई त्यो समय ज्ञात छैन, जब कब्रहरूमा जे-जति छ निकालदिइनेछ ।[5]

وَحُصِّلَ مَا فِي الصُّدُورِ ⑩
(१०) तथा छातिमा लुकेका कुरालाई प्रकट गरिदिइनेछ ।[6]

[1] فَوَسَطْنَ मध्यमा छिर्छन्, त्यस समय अथवा धूलको अवस्थामा جَمْعًا शत्रुको सेना अभिप्राय छ कि त्यस समय अथवा जब वातावरण धूल-कणले भरिएको हुन्छ । यी घोडा शत्रुको सेनामा पस्दछन् तथा घमासानको युद्ध लड्छन् ।

[2] यो सौगन्धको उत्तर हो । मानिससित अभिप्राय काफ़िर, अर्थात् केही मानिस हुन् । كَفُور को अर्थ كَفُور (कृतघ्न) छ ।

[3] अर्थात् मानिस स्वयं आफ्नो कृतघ्नताको साक्षी छ । केही विद्वान لَشَهِيدٌ को कर्ता अल्लाहलाई मान्दछन् । परन्तु इमाम शौकानीले प्रथम अर्थलाई प्रधानता दिएका छन् । किनकि पछिका आयतहरूमा सर्वनाम मानिसतिरै फर्कन्छ यसकारण यहाँ पनि मानिस हुनु अधिक सही छ ।

[4] خَيْر सित तात्पर्य धन हो । जस्तै ﴿إِن تَرَكَ خَيْرًا الْوَصِيَّةُ﴾ (सूर: अल-बकर: १८०) मा छ, अर्थ स्पष्ट छ । एक अन्य भावार्थ यो हो कि अति कृपण तथा लोभी छ जो धनका प्रेमको अनिवार्य परिणाम हो ।

[5] بُعْثِرَ نُثِرَ و بُعِثَ अर्थात् चिहानहरूका मूर्दाहरूलाई जीवित गरी उभ्याइनेछ ।

[6] حُصِّلَ مُيِّزَ وَبُيِّنَ अन्तः करणका कुराहरूलाई खोलेर व्यक्त गरिदिइनेछ ।

إِنَّ رَبَّهُم بِهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّخَبِيرٌ ⑪

(११) नि:सन्देह उनको प्रभु त्यसदिन उनका अवस्थासित पूर्णरुपले परिचित हुनेछ ।[1]

سُورَةُ الْقَارِعَةِ

सूरतुल कारिअ: १०१

सूरतुल कारिअ: मक्कामा अवतरित भएको तथा यसमा एघार आयत छन् ।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

अल्लाहका नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु, तथा अत्यन्त कृपालु छ ।

الْقَارِعَةُ ①

(१) खडखड दिनेवाली (चर्को स्वर गर्ने) ?[2]

مَا الْقَارِعَةُ ②

(२) के हो त्यो चर्को स्वर दिनेवाली ?

وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْقَارِعَةُ ③

(३) तिमीलाई के थाहा कि त्यो चर्को स्वर दिनेवाली के हो ?

يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ ④

(४) जुन दिन मनुष्य छरिएका भुसुनाहरू जस्तो हुन जानेछन् ।[3]

---

[1]अर्थात् जुन प्रभुले उनीहरूलाई चिहानहरूबाट निकाल्नेछ उनका मनमा कुरा प्रकाशमा ल्याउनेछ । त्यो कति जानकार हुनसक्दछ । अनि त्यसैले प्रत्येकलाई त्यसका कर्मानुसार बदला दिनेछ । यो मानौं उनलाई चेतावनी हो जो प्रभुका उपकारहरूको कृतघ्नता गर्दछन् तथा मालका प्रेममा अरुहरूको अधिकार पूरा गर्दैनन् जो अल्लाहले अरुहरूका लागि राखेको छ ।

[2]***सूरतुल कारिअ:*** यो पनि प्रलयका नामहरूमध्ये एउटा नाम हो जस्तै यसभन्दा पूर्व यसका अनेक नाम गुज्रिसकेका छन् जस्तै الْحَاقَّةُ। अल हाक्क: الطَّامَّةُ अततामम: الصَّاخَّةُ अससाखः الْغَاشِيَةُ अलगाशियः, असुसाअः الْوَاقِعَةُ अलवाकियः आदि । अलकारिअ: यसलाई यसकारण भन्दछन् कि यो आफ्नो भयानकताका कारण हृदयहरूलाई भयभीत तथा अल्लाहका शत्रुहरूलाई यातनाबाट सूचित गर्नेछ जस्तै द्वार घच्घच्याउने गर्दछ ।

[3]فَرَاش दीपको पास भ्रमित भुसुनाहरू आदि مَبْثُوث फैलिएका तथा छरिएका । अर्थात् केयामतका दिन मनुष्य पनि भुसुनाहरू सरह फैलिएका तथा छरिएका हुन्छन् ।

وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنفُوشِ ۝٥

(५) तथा पर्वत धुनिएका रङ्गीन ऊन सरह हुनेछन् ।[1]

فَأَمَّا مَن ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ ۝٦

(६) अनि जसका पलरा भारी हुनेछ ।[2]

فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَّاضِيَةٍ ۝٧

(७) त्यो त अत्यन्त सुखदायी जीवनमा हुनेछ ।[3]

وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ ۝٨

(८) तथा जसका पलरा हलुङ्गो हुनेछन् ।[4]

فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ ۝٩

(९) त्यसको वासस्थान "हावीया" छ ।[5]

---

[1] عِهْن त्यस ऊनलाई भन्दछन् जो अनेकौं रङ्गमा रङ्गिएका हुन्छन् । مَنفُوش धुनिएका। यो पर्वतहरूको स्थिति भनिएको छ जो प्रलयका दिन तिनको हुनेछ । पवित्र कुर्‌आनमा पर्वतहरूको यो स्थिति अनेक रुपले वर्णन गरिएको छ जसको विवरण गुज्रिसकेको छ । अब अगाडि दुई समूहको संक्षिप्त वर्णन गरिंदैछ । जो प्रलयका दिन कर्मानुसार हुनेछन् ।

[2] مَوَازِين बहुवचन مِيزَان को हो तराजू (तुला) जसमा कर्मपत्र तौलने छन् । जस्तो कि यसको चर्चा सूरतुल आराफ़ (आयत-८) सूरतुल कहफ़ (१०५) तथा सूरतुल अम्बिया (४७) मा पनि गुज्रेको छ । केही विद्वान्‌हरू भन्छन् कि यो मीज़ान होइन मौजूनको बहुवचन हो अर्थात् यस्ता कर्म जसका अल्लाहकहाँ कुनै महत्व तथा विशेष वजन हुनेछ । (फ़तहुल क़दीर) किन्तु पहिलो अर्थ उचित तथा सही छ । अभिप्राय यो हो कि जसका पुण्य अधिक हुनेछन् तथा कर्महरूको जोखिनुको समय उनको पलरा भारी हुनेछ ।

[3] अर्थात् यस्तो जीवन जसलाई जीवित व्यक्तिले प्रिय मान्नेछ ।

[4] अर्थात् जसका पाप, पुण्यहरूभन्दा अधिक हुनेछ तथा पापहरूको पलरा भारी एवं पुण्यको हलुङ्गो हुनेछ ।

[5] هَاوِيَة नरकको नाम हो । त्यसलाई हावीया यसकारण भन्दछन् कि नरकवासीहरु त्यसको गहिराईमा खस्नेछ । तथा त्यसलाई أُم (आमा) यसकारण व्यञ्जित गरियो जुनप्रकार आमा बच्चाहरूका लागि शरणोगार हुन्छ यसैप्रकार नरकका पात्र हुनेहरूको शरणागर नरक हुनेछ । केही विद्वानहरू भन्छन् कि أُم को अर्थ दिमाग हुन्छ । नरकवासीहरु नरकमा टाउको तल पारी हालिनेछन् (इब्ने कसीर)

وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا هِيَهْ ⑩
(१०) तिमीलाई के थाहा कि त्यो के हो ?[1]

نَارٌ حَامِيَةٌ ⑪
(११) त्यो अति तीव्र प्रज्वलित अग्नि हो ।[2]

सूरतुत तकासुर-१०२

سُورَةُ التَّكَاثُرِ

सूरतुत तकासुर मक्कामा अवतरित भएको तथा यसमा आठ आयत छन् ।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
अल्लाहका नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ ।

أَلْهَىٰكُمُ التَّكَاثُرُ ①
(१) अधिकताका प्रेमले तिमीलाई अचेत गरिदियो ।[3]

[1]यो प्रश्न त्यसको गम्भीरता तथा भयानकता देखाउनका लागि छ, कि त्यो मानवीय विचार एवं कल्पनाभन्दा उच्च छ । मानव ज्ञान त्यसलाई घेर्न सक्दैन न त्यसको यथार्थता जान्न सक्दछन् ।

[2]जस्तो हदीसमा छ कि मनुष्य संसारमा जो आगो बाल्छ यो नरकको आगोको सत्तरीयौं भाग हो । नरकको आगो संसारको आगोभन्दा उनहत्तर गुना अधिक छ । (सहीह अलबुखारी, किताबु वदइल ख़ल्क़, बाबु सिफ़ातिन्नारे व अन्नहा मख़लूकह, मुस्लिम किताबुल जन्नते, बाबुन फी शिद्दती हर्रे नारे जहन्नम) एउटा अन्य हदीसमा छ कि आगोले आफ्ना प्रभुसित शिकायत गऱ्यो कि मेरो एक भाग अर्को भागलाई खाँदै गईराखेको छ अल्लाहले त्यसलाई दुई श्वास लिनुको अनुमति प्रदान गरिदिया । एउटा श्वास गर्मीमा अर्को श्वास जाडोमा । अत: जो कडी शीत हुनेछ, त्यो त्यसको शीतल साँस हो तथा जुन कडा गर्मी पर्दछ, त्यो त्यसको गरम साँस हो (बुखारी उपरोक्त अध्यय) एउटा अन्य हदीसमा नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) ले भन्नुभयो : जब गर्मी अधिक कडा हुन्छ त नमाज शीतल पारेर पढ । यसकारण कि कडा गर्मी नरक उम्लिनुको कारण पैदा हुन्छ । (उपरोक्त सन्दर्भ, मुस्लिम किताबुल मसाजिद)

[3]*सुरतुत तकासुर:* أَلْهَىٰ يُلْهِي को अर्थ हो निश्चित गरिदिनु । تَكَاثُر अधिकको अभिलाषा, यो सामान्य हो । धन, सन्तान, सहायक, समर्थक, परिवार, जाति सबैलाई सम्मिलित छ । प्रत्येक त्यो वस्तु जसको अधिकता मनुष्यलाई प्रिय छ । तथा अधिकताको प्राप्तिको ।

(२) यहाँसम्मकि तिमी कब्रस्तान पुग्यौ ।[1] حَتّٰى زُرۡتُمُ الۡمَقَابِرَ ؕ﴿۲﴾

(३) कदापि– होइन[2] तिमी शीघ्र नै ज्ञात गरिहाल्नेछौ । كَلَّا سَوۡفَ تَعۡلَمُوۡنَ ۙ﴿۳﴾

(४) पुन: कदापि होइन तिमीलाई शीघ्र नै ज्ञात भइहाल्नेछ ।[3] ثُمَّ كَلَّا سَوۡفَ تَعۡلَمُوۡنَ ؕ﴿۴﴾

(५) कदापि होइन यदि तिमी निश्चित रुपले जानिहाल्छौ ।[4] كَلَّا لَوۡ تَعۡلَمُوۡنَ عِلۡمَ الۡيَقِيۡنِ ؕ﴿۵﴾

(६) त नि:सन्देह तिमीले नरक देखिहाल्नेछौ ।[5] لَتَرَوُنَّ الۡجَحِيۡمَ ۙ﴿۶﴾

(७) तिमीले त्यसलाई विश्वासका नेत्रले देख्नेछौ ।[6] ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا عَيۡنَ الۡيَقِيۡنِ ۙ﴿۷﴾

प्रयास तथा आकांक्षाले त्यसलाई अल्लाहका आदेशहरू एवं परलोकबाट विमुख गरिदिन्छ । यहाँ अल्लाहले मनुष्यको कमजोरी बताइराखेको छ जसमा अधिकांश मनुष्य प्रत्येक युगमा ग्रस्त रहेका छन् ।

[1]यसको अर्थ यो प्राचुर्य प्राप्त गर्नका लागि परिश्रम गर्दागर्दै तिमीलाई मृत्यु आइहाल्यो तथा तिमी समाधि स्थलहरू (कब्रहरू) मा गइपुग्यो ।

[2]तिमी जुन अधिकताको आकांक्षा तथा परस्पर गर्वमा लीन छौ यो सही होइन ।

[3]यसको परिणाम तिमीले शीघ्र नै जानिहाल्नेछौ, यो जोड दिनका लागि दुईपटक भन्यो ।

[4]यसको उत्तर छिप्त छ । अभिप्राय यो हो कि तिमी यस विमुखताको परिणाम यसप्रकार निश्चित रुपले जानीहाल जुनप्रकार संसारको कुनै देखिएको कुराको तिमीलाई विश्वास हुन्छ । त तिमी यस अधिकताका प्रयास तथा परस्पर गर्वमा नपर ।

[5]यो लुप्त सौगन्धको उत्तर हो । अर्थात् अल्लाहको सौगन्ध तिमीले नरक अवश्य देख्नेछौ अर्थात् त्यसको यातना भोग्नेछौ ।

[6]पहिला हेराइ टाढाबाट हुनेछ । यो हेराइ समीपबाट हुनेछ यसकारण यसलाई عَيۡنَ الۡيَقِيۡنِ जसको विश्वास आँखाले हेरेर गरिएको छ । भनिएको छ ।

ثُمَّ لَتُسْـَٔلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ ﴿٨﴾

(८) अनि त्यस दिन तिमीसित अवश्य-अवश्य उपहारहरूको प्रश्न हुनेछ ।[1]

سُورَةُ العَصْرِ

सूरतुल अस्र-१०३

सूरतुल अस्र मक्कामा अवतरित भएको तथा यसमा तीन आयत छन् ।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

अल्लाहका नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त कृपालु तथा दयालु हुनुहुन्छ ।

وَالْعَصْرِ ﴿١﴾

(१) कालको सौगन्ध ।[2]

إِنَّ الْإِنسَانَ لَفِي خُسْرٍ ﴿٢﴾

(२) वास्तवमा समस्त मनुष्य सर्वथा घाटामा छ ।[3]

[1]यो प्रश्न ती नियमत (अनुकम्पाहरू) का बारेमा हुनेछ जो अल्लाहले संसारमा दिएको छ । जस्तै आँखा, कान, हृदय, शान्ति, स्वास्थ्य, धन, सम्पत्ति तथा सन्तान आदि केही ज्ञाताहरू भन्छन् कि प्रश्न केवल काफ़िरहरूसित हुनेछ । केही भन्दछन् कि प्रत्येकसितै हुनेछ किनकि केवल प्रश्न नै यातनाको कारण हुनेछैन । जसले अनुग्रहको प्रयोग अल्लाहको आदेशहरूका अधीन रहेर गरेको हुनेछ ती प्रश्नका उपरान्त पनि यातनाबाट सुरक्षित रहनेछन् तथा जसले कृतघ्नता गरेका हुनेछन् ती समातिइ हाल्नेछन् ।

[2]***सूरतुल अस्र:*** युगसित अभिप्राय रात-दिनको त्यो चक्र हो तथा फेर-बदल गरेर आउनु । रात आउँछ त अन्धकार हुनजान्छ तथा दिनबाट प्रत्येक वस्तु प्रकाशित हुनजान्छ । यसका अतिरिक्त कहिले रात लामो तथा दिन छोटो एवं कहिले दिन लामो तथा रात छोटो हुनजान्छ । यदि दिनहरूको यही चक्कर युग हो जो अल्लाहको पूर्ण शक्ति तथा सामर्थ्यको संकेत दिन्छ । अत: पालनकर्ताले त्यसको शपथ लिएको छ । यो पहिला भनिसकिएको छ कि अल्लाह त आफ्ना सृष्टिमध्ये जसको चाहन्छ शपथ ग्रहण गर्न सक्दछ । किन्तु मानिसका लागि अल्लाहका अतिरिक्त कसैको सौगन्ध खानु वैध छैन ।

[3]यो सौगन्धको उत्तर हो । मानिसको क्षति एवं विनाश स्पष्ट छ कि जबसम्म त्यो जीवित रहन्छ त्यसका दिन घोर परिश्रममा व्यतीत हुन्छ । अनि जब मरेर जान्छ त मृत्युका पश्चात पनि सुख पाउँदैन । बरु त्यो नरकको इन्धन बन्दछ ।

إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ ③

(३) उनका अतिरिक्त जसले ईमान स्वीकार गरे तथा पुण्यकारी कार्य गरे[1] तथा (जसले) आपसमा सत्यको वसीयत गरे[2] तथा एक-अर्कालाई धैर्य राख्नुको उपदेश दिए ।[3]

سُورَةُ الْهُمَزَةِ

सूरतुल हुमजः-१०४

सूरतुल हम्जः मक्कामा अवतरित भयो तथा यसमा नौ आयत छन् ।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

अल्लाहका नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ ।

وَيْلٌ لِكُلِّ هُمَزَةٍ لُمَزَةٍ ①

(१) ठूलो खराबी छ त्यस व्यक्तिको जो त्रुटि खोज्ने चुक्लि गर्नेछ ।[4]

[1]हो यस घाटाबाट ती मानिस सुरक्षित छन् जो ईमान तथा पुण्यका कर्मले युक्त छन् मृत्युका पश्चात वस्तुतः अनन्त प्रदानहरू तथा स्वर्गका सुखद जीवनबाट सफल हुनेछन् । अगाडि ईमान भएकाहरूका अन्य सद्‌गुणहरूको चर्चा छ ।

[2]अर्थात् अल्लाहका धर्म विधानहरूको पालन तथा अवैधानिक एवं अवज्ञाबाट बच्नुको सदुपदेश ।

[3]अर्थात् दुःख तथा अपवादहरूमाथि धैर्य धर्मका आदेश तथा विधानहरूको पालन गर्नुमा धैर्य । अवज्ञाबाट बच्नु, स्वार्थ तथा आकांक्षाहरूका त्यागमाथि धैर्य । धैर्यपनि यद्यपि सत्यका सदुपदेशमा सम्मिलित छ तैपनि विशेषरुपले त्यसको अलगबाट चर्चा गरिएको छ जसबाट त्यसको प्रधानता तथा प्रतिष्ठा स्पष्ट छ ।

[4]**सूरतुल हुमजः** هُمَزَة तथा لُمَزَة केही विद्वानहरूका विचारमा पर्यायवाची हुन्, केही त्यसमा केही अन्तर गर्दछन् । हुमजः त्यो व्यक्ति जो अगाडि त्रुटि निकाल्छ तथा लुमजः पिठ्यूँ पछाडि छिद्र अन्वेषण गर्दछ । केही यसभन्दा विपरीत अर्थ भन्दछन् । केही भन्दछन् हुमजः आँखा तथा हातहरूका संकेतले चुग्लि, त्रुटि गर्नु तथा लुमजः जिभ्रो (मुख) ले ।

الَّذِي جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ ﴿٢﴾

(२) जो माललाई एकत्रित गर्दैजान्छ तथा गन्दैजान्छ ।[1]

يَحْسَبُ أَنَّ مَالَهُ أَخْلَدَهُ ﴿٣﴾

(३) त्यो ठान्दछ कि त्यसको माल त्यसका पास सधैं रहनेछ ।[2]

كَلَّا ۖ لَيُنبَذَنَّ فِي الْحُطَمَةِ ﴿٤﴾

(४) कदापि होइन[3] यो त अवश्य तोडफोड दिनेवाली अग्निमा फ्याँकिदिइनेछ ।[4]

وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحُطَمَةُ ﴿٥﴾

(५) तथा तिमीलाई के थाहा कि यस्तो अग्नि के हुनेछ ?[5]

نَارُ اللَّهِ الْمُوقَدَةُ ﴿٦﴾

(६) त्यो अल्लाह (तआला) को सल्काइएको आगो हुनेछ ।

الَّتِي تَطَّلِعُ عَلَى الْأَفْئِدَةِ ﴿٧﴾

(७) जो हृदयमा चढ्दै अगाडि जानेछ ।[6]

---

[1]यसबाट अभिप्राय यही हो एकत्रित गर्नु तथा गनि-गनि राख्नु अर्थात् समेटी जम्मा गरी राख्नु तथा अल्लाहको बाटोमा खर्च नगर्नु । अन्यथा धन राख्नु निषेध छैन यो त्यसैबेला निहित छ जब ज़कात सदका (दान) तथा अल्लाहका मार्गमा व्यय गर्नुको प्रबन्ध नहोस् ।

[2] أَخْلَدَهُ को अधिक उचित अनुवाद यो हो कि त्यसलाई सधैं जीवित राख्नेछ अर्थात् यो धन जसलाई त्यो एकत्र गरेर राख्दछ त्यसको आयु बढाइदिनेछ तथा मर्न दिनेछैन ।

[3]अर्थात् मामिला यस्तो छैन जस्तो कि उनको विचार तथा अनुमान छ ।

[4]अर्थात् यस्तो कन्जुस व्यक्ति حُطَمَة मा फ्याँकिदिइनेछ । यो पनि नरकको एउटा नाम हो तोड-फोड दिनेवाली ।

[5]यो प्रश्न त्यसको भयानकता देखाउनका लागि छ कि तिमी त्यसको ज्ञान गर्न सक्दैनौ तथा तिम्रो बुद्धि त्यसको गहिराईसम्म पुग्न सक्दैन ।

[6]अर्थात् त्यसको ताप हृदयसम्म पुग्नेछ । त्यसो त संसारको आगोमा पनि यो विशेषता छ कि त्यसले प्रत्येक वस्तुलाई जलाइदिन्छ । परन्तु संसारमा यो आगो हृदयसम्म पुग्दैन कि मानिसको मृत्यु यसभन्दा पहिले हुनजान्छ । नरकमा यस्तो हुनेछैन,

إِنَّهَا عَلَيْهِم مُّؤْصَدَةٌ ﴿٨﴾

(८) तथा उनीमाथि ठूला-ठूला स्तम्भमा ।

فِي عَمَدٍ مُّمَدَّدَةٍ ﴿٩﴾

(९) हरेक तर्फबाट बन्द गरिएको हुनेछ ।[1]

سُورَةُ الْفِيلِ

सूरतुल फ़ील-१०५

सूरतुल फ़ील मक्कामा अवतरित भएको तथा यसमा पाँच आयत छन् ।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

अल्लाहका नामबाट प्रारम्भ गर्दछु यो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ ।

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ ﴿١﴾

(१) के तिमीले देखेनौ कि तिम्रा प्रभुले हाथी भएकाहरूसँग के गऱ्यो ।[2]

हुनेछ, त्यो आगो हृदयसम्म पनि पुग्नेछ किन्तु मृत्यु हुनेछैन अपितु कामनाका उपरान्त पनि मृत्यु आउने छैन ।

[1] مُؤْصَدَةٌ (बन्द) अर्थात् नरकका द्वार तथा मार्ग बन्द गरिदिइनेछन् ताकि कोही बाहिर निस्कन नसकोस् तथा उनीहरूलाई फलामको किलासित बाँधिदिनेछ जो लामा-लामा स्तम्भहरूका समान हुनेछ । केही ज्ञाताहरूका विचारमा عَمَد सित अभिप्राय नेल अथवा तौक हुन् । केहीका विचारमा स्तम्भ छन् । जसमा उनीहरूलाई यातना दिइनेछ (फ़तहुल क़दीर)

[2] ***सूरतुल फ़ील:*** जो यमनदेखि खानये काअबालाई ध्वस्त पार्न आएका थिए । أَلَمْ تَرَ को अर्थ हो أَلَمْ تَعْلَم के तिमीलाई ज्ञान छैन ? यो प्रश्न सकारात्मक छ । अर्थात् तिमी जान्दछौ वा ती सबै जान्दछन् जो तिम्रा समकालीन छन् । यो यसकारण भन्यो कि अरबमा यो घटना घटेको अहिले अधिक समय व्यतीत भएको थिएन । प्रचलित कथनानुसार यो घटना त्य समय घट्यो जुन वर्ष नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) को जन्म भएको थियो यसकारण अरबमा त्यसका समाचार प्रसिद्ध तथा निरन्तर थिए । यो वाक्य संक्षेपमा यसप्रकार छ ।

हात्तीवालाहरूको कथा: हब्शा (इथोपिया) का राजाको तर्फबाट यमनमा अबरहा अश्रम् गर्भरनर थियो । उसले सन्आमा एउटा ठूलो गिर्जा निर्माण गऱ्यो तथा यो प्रयत्न गऱ्यो कि मानिसहरू खानये काअबाका स्थानमा उपासना तथा हज्जका लागि यता आउने गरुन् । यो कुरा मक्कावासीहरू तथा अन्य अरब कबीलाहरूका लागि अति अप्रिय थियो । जस्तो कि उनीमध्ये एउटा व्यक्तिले अबराहाद्वारा बनाइएका उपासना गृहलाई मलले लीपदियो । जसबाट उसलाई सूचित गरियो कि कसैले यसप्रकार यस गिर्जालाई दूषित गरिदिएको छ । जसपश्चात

(२) के उसले उनको दुष्प्रयोजनलाई अकारथ गरिदिएन ?[1]

أَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ فِي تَضْلِيلٍ ﴿٢﴾

(३) तथा उनीमाथि पंक्षीहरुका समूह पठाइदिए ।[2]

وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ ﴿٣﴾

(४) जो उनीहरुलाई माटो तथा पत्थरका ढुङ्गाहरु हानिराखेका थिए ।[3]

تَرْمِيهِم بِحِجَارَةٍ مِّن سِجِّيلٍ ﴿٤﴾

(५) त उनलाई खाइएको भुसको जस्तो गरिदियो ।[4]

فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَّأْكُولٍ ﴿٥﴾

उसले खानये काअबालाई ध्वस्त गर्नुको प्रयत्न गऱ्यो तथा एउटा ठूलो सेना लिएर मक्कामाथि आक्रमणका लागि प्रस्थान गऱ्यो जसमा केही हात्ती पनि त्यसका साथमा थिए । जब यो सेना मुहस्सिर उपत्यकाका नजिक पुग्यो त अल्लाहले पंक्षीहरुका समूह पठायो जसका चुच्चो तथा पन्जाहरुमा ढुङ्गाका टुक्राहरु थिए जो चना अथवा मसूरोका बराबर थिए, जुन सैनिकलाई यो ढुङ्गाको टुक्रा लाग्दथ्यो त्यो पग्लन्थ्यो तथा त्यसको मासु झर्थ्यो तथा अन्ततः मरिहाल्थ्यो । स्वयं अबरहाको पनि सन्आ पुग्दा-पुग्दा यही परिणाम भयो । यसप्रकार अल्लाहले आफ्ना घरको रक्षा गऱ्यो । मक्काका निकट पुगेर अबरहाको सेनाले नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) का हजुरबाका, जो मक्काका मुख्य थियो ऊटहरुमाथि नियन्त्रण गरियो । जसपश्चात अब्दुल मुत्तलिबले आएर अबरहासित भन्यो कि तिमी मेरा ऊट फिर्ता गरिदेउ जो तिम्रा सैनिकहरुले समातेका छन् । शेष रहयो खानये काअबाको समस्या जसलाई ध्वस्त गर्नका लागि तिमी आएका छौ, त त्यो तिम्रो मामिला अल्लाहका साथ छ त्यही त्यसको रक्षक छ । त्यो उसैको घर हो तिमी जान तथा बैतुल्लाहको मालिक अल्लाह जानोस् । (ऐसरुत्तफ़ासीर)

[1]अर्थात् त्यो खानये काअ़बालाई ध्वस्त गर्नुको इरादाले आएको थियो । त्यसमा त्यसलाई विफल गरिदियो । यो सकारात्मक प्रश्न हो ।

[2] أَبَابِيل यो कुनै पंक्षीको नाम होइन यसको अर्थ हो समूह ।

[3] سِجِّيل माटोलाई आगोमा पकाइएर बनाइएका टुक्राहरु । यी साना-साना टुक्राहरुले तोपका गोला तथा बन्दुकका गोलीहरुभन्दा अधिक विनाशका काम गरे ।

[4]अर्थात् उनका शरीरका अंश यसप्रकार छरिए जस्तै खाइएको भुस जस्तो हुन्छ ।

सूरतु कुरैश-१०६

سُوۡرَةُ قُرَيۡشٍ

सूरतुल कुरैश मक्कामा अवतरित भएको तथा यसमा चार आयत छन् ।

بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ

अल्लाहका नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ ।

لِاِيۡلٰفِ قُرَيۡشٍ ۙ﴿۱﴾

(१) कुरैशलाई प्रेम दिलाउनका लागि ।

اٖلٰفِهِمۡ رِحۡلَةَ الشِّتَآءِ وَالصَّيۡفِ ۚ﴿۲﴾

(२) (अर्थात) उनीहरुलाई जाडो तथा गर्मीको यात्राको अनुसेवी बनाउनका लागि ?[1]

فَلۡيَعۡبُدُوۡا رَبَّ هٰذَا الۡبَيۡتِ ۙ﴿۳﴾

(३) तसर्थ (त्यस धन्यवादमा) उनलाई आवश्यक छ कि यसै घरका प्रभुको इबादत गर्दैरहून् ।[2]

सूरत कुरैश: यसलाई सुरतुल ईलाफ पनि भन्दछन् । यसको सम्बन्ध पनि विगत सूरतसित छ ।

[1] إِيـلاف को अर्थ हो घुलमिल तथा अनुसेवी हुनु । अर्थात् यस कामबाट दु:ख तथा घृणा हटेर जानु । कुरैशको जीविकाको साधन व्यापार थियो । वर्षमा दुईपटक उनको काफिला व्यापारका लागि विदेश जान्थे तथा त्यहाँबाट व्यापारको सामग्री ल्याउँथ्यो । जाडोमा यमन जो गरम क्षेत्र थियो तथा गर्मीहरूमा शामतिर जो शीतल थियो । खानये काअबाका सेवक हुनुका कारण सम्पूर्ण अरबवासी उनको आदर गर्दथे यसकारण उनका काफ़िला (समुह) बिना रोक-टोक यात्रा गर्दथे । अल्लाह (तआला) यस सूरतमा कुरैशलाई भनिराखेको छ कि तिमी गर्मी तथा जाडोमा जुन दुई यात्रा गर्दछौ त हाम्रा यस अनुग्रहका कारण कि हामीले तिमीलाई मक्कामा शान्ति प्रदान गऱ्यौं तथा अरबवासीहरूमा आदरणीय बनायौं । यदि यो कुरा नभएको भए त तिम्रो यात्रा सम्भव थिएन तथा हात्तीवालाहरूलाई पनि हामीले यसैकारण नाश गऱ्यौं कि तिम्रो सम्मान पनि रहोस् तथा तिम्रा यात्राहरूको क्रम (पनि जसका तिमी अनुसेवी हौ) स्थिति रहोस् यदि अबराहा आफ्ना लक्ष्यमा सफल भएको भए त तिम्रो आदरमान पनि समाप्त हुन जान्थ्यो तथा यात्राक्रम पनि, यसकारण तिमीलाई आवश्यक छ कि मात्र बैतुल्लाहका प्रभुको उपासना गर ।

[2] उपरोक्त व्यापार तथा यात्राद्वारा ।

الَّذِيْٓ اَطْعَمَهُمْ مِّنْ جُوْعٍ ۙ وَّاٰمَنَهُمْ مِّنْ خَوْفٍ ۝٤

(४) जसले उनलाई भोकमा भोजन दियो तथा डर (एंव भय) मा शान्ति प्रदान गऱ्यो ।[1]

سُوْرَةُ الْمَاعُوْنِ

सूरतुल माऊन-१०७

सूरतुल माऊन मक्कामा अवतरित भएको यसमा सात आयत छन् ।

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

अल्लाहका नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ ।

اَرَءَيْتَ الَّذِيْ يُكَذِّبُ بِالدِّيْنِ ۝١

(१) के तिमीले (त्यसलाई पनि) देख्यौ जो प्रतिफल (का दिन) लाई झुठ्लाउँछ ।[2]

فَذٰلِكَ الَّذِيْ يَدُعُّ الْيَتِيْمَ ۝٢

(२) यही त्यो हो जो अनाथलाई धक्का दिन्छ ।[3]

---

[1]अरबमा हत्या तथा लूटपाट सामान्य थियो किन्तु मक्काका कुरैशलाई हरमका कारण जुन आदर-मान प्राप्त थियो, त्यसका कारण उनी भय तथा डरबाट सुरक्षित थिए ।

सूरतुल माऊन : यस सूरतलाई सूरतद्दीन, सूरत अरऐत, तथा सूरतुल यतीम पनि भन्दछन् (फ़तहुल क़दीर)

[2]रसूलुल्लाह (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) लाई सम्बोधित गरिएको छ । तथा प्रश्नवाट अभिप्राय आश्चर्य व्यक्त गर्नु हो । رؤيت (हेर्नु) जान्नुका अर्थमा छ तथा دين सित तात्पर्य परलोकको हिसाब तथा प्रतिकार हो । केही विद्वानहरू भन्छन् कि वाक्यमा लोभ छ मूल वाक्य हो, के तिमीले त्यस व्यक्तिलाई चिन्यौ जो प्रतिफलका दिनलाई झुठ्लाउँछ । के त्यो आफ्नो यस कुरामा सही छ अथवा गलत ।

[3]यसकारण कि एक त कंजूस छ । दोस्रो प्रलयको इन्कार गर्नेवाला त यस्तो व्यक्तिले अनाथका साथ किन राम्रो व्यवहार गर्न सक्दछ ? जसका हृदयमा धनको ठाउँमा मानवीय मूल्य तथा नैतिक नियमहरूको महत्व एवं प्रेम हुनेछ त्यसैले अनाथका साथ राम्रो व्यवहार गर्नेछ, दोस्रो यो कि त्यसलाई यस कुराको विश्वास होस् कि त्यसका प्रतिफलस्वरुप मलाई क़ेयामत (प्रलय) का दिन प्रतिउपकार (राम्रो प्रतिफल) प्राप्त हुनेछ ।

وَلَا يَحُضُّ عَلٰى طَعَامِ الْمِسْكِيْنِ ﴿٣﴾

(३) तथा निर्धन (भोका) लाई भोजन गराउनुको प्रेरणा दिंदैन ।[1]

فَوَيْلٌ لِّلْمُصَلِّيْنَ ﴿٤﴾

(४) ती नमाजीहरूका लागि 'वैल' (नरकको एक स्थान) छ ।

الَّذِيْنَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُوْنَ ﴿٥﴾

(५) जो आफ्ना नमाजबाट अचेत (ग़ाफिल) छन् ।[2]

الَّذِيْنَ هُمْ يُرَآءُوْنَ ﴿٦﴾

(६) जो दिखावा (आडम्बर) को कार्य गर्दछन् ।[3]

وَيَمْنَعُوْنَ الْمَاعُوْنَ ﴿٧﴾

(७) तथा प्रयोगमा आउने वस्तुहरू रोक्दछन् ।[4]

---

[1]यो काम पनि त्यसैले गर्नेछ जसमा उपरोक्त अवगुण हुनेछन् अन्यथा त्यो अनाथको जस्तै गरीब (फक़ीर) लाई पनि धक्का दिनेछ ।

[2]यसबाट ती मानिसहरू तात्पर्य हुन् जो नमाज़ पढ्दैनन् अथवा पहिला पढ्दैरहे तथा पछि अल्छी भइहाले । अथवा नमाज त्यसका नियमित समयले पढ्दैनन् अथवा विलम्बले पढ्नुको बानी बसालिहाल्छन् अथवा विनम्रता एवं ध्यानले पढ्दैनन् । यो सबै भावार्थ यसमा आउँछन् । अत: नमाज़मा सबै उक्त आलस्यबाट बच्नुपर्छ । यहाँ यस स्थानमा चर्चा गर्नुबाट यो पनि स्पष्ट छ कि नमाजमा यो आलस्य तिनैबाट हुन्छ जो परलोकका प्रतिकार (प्रतिफल) तथा हिसाब, किताबमा विश्वास राख्दैनन् । यसकारण मुनाफ़िकहरूको एउटा दूर्भाग्य (सूरत अन्निसा-१४२) मा यो पनि भनिएको छ :

﴿ وَإِذَا قَامُوْا إِلَى الصَّلَوٰةِ قَامُوْا كُسَالَىٰ يُرَآءُوْنَ النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُوْنَ اللّٰهَ إِلَّا قَلِيْلًا ﴾

"मुनाफ़िक (कप्टीहरु) नमाजका लागि उभिंदा अल्छी गर्दै उभिन्छन्, मानिसहरुलाई देखाउनका लागि (नमाज पढ्छन्) र तिनीहरु अल्लाहको कमै स्मरण गर्छन् ।"

[3]अर्थात् यस्ता मानिसहरूको आचरण यो हुन्छ कि मानिसहरूका साथमा भए त नमाज पढिहाले, अन्यथा नमाज पढ्नुको आवश्यकता नै ठान्दैनन् अर्थात् मात्र आडम्बरका लागि नमाज़ पढ्दछन् ।

[4]مَعْنٌ सानो कुरोलाई भन्दछन् । केही विद्वानहरू यसको अभिप्राय ज़कात (देयदान) लिन्छन् । किनकि त्यो पनि मूलधनको अपेक्षा अति अल्प हुन्छ । (अढाई प्रतिशत) केहीले यसबाट घरहरूमा प्रयोग हुने कुरा लिएका छन् । जो छिमेकी एक-अर्कासित सापटीको रुपमा माँग्ने गर्दछन् । अभिप्राय भयो घरेलु प्रयोगका वस्तुहरू मँग्नीका विपरीत कृपण एवं कन्जुसी गर्नु यो केयामत त निवर्तिहरूको आचरण हो ।

सूरतुल कौसर-१०८

سُورَةُ الْكَوْثَرِ

सूरतुल कौसर मक्कामा अवतरित भएको तथा यसमा तीन आयत छन् ।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

अल्लाहका नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ ।

إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ ①

(१) निःसन्देह हामीले तिमीलाई कौसर (तथा धेरै कुरा) दिएका छौं ।[1]

فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ ②

(२) तसर्थ तिमी आफ्ना प्रभुका लागि नमाज पढ तथा कुर्बानी गर ।[2]

सूरतुल कौसरः यसको अर्को नाम सूरतुन नहर पनि हो ।

१ كَوْثَرٌ कौसर كَثْرَةٌ कसरतबाट छ । यसका अनेक वर्णन गरिएका छन् । इब्ने कसीरले خَيْرٌ كَثِيْرٌ (अत्याधिक भलाई) लाई अधिमान दिएका छन् । किनकि यसको साधारणता छ जसमा अरु अर्थ पनि आउँछन् । जस्तै सहीह हदीसहरूमा भनिएको छ कि यो एउटा नहर हो जो स्वर्गमा उहाँलाई प्रदान गरिनेछ । यस्तै केही हदीसहरूमा यसको चरितार्थ हौज (जलाशय) भनिएको छ । जसबाट ईमान भएकाहरू स्वर्गमा जानुभन्दा पहिला नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) का कर कमलहरूबाट पानी पिउनेछन् । यस ज़लाशयमा पनि पानी यसै स्वर्गको नहरबाट आइरहेको हुनेछ । यसैप्रकार संसारको विजय तथा उहाँका शुभनामहरूका चर्चा तथा परलोक (आख़िरत) को प्रतिकार एवं पुण्य सबै कुराहरू हुन् जो "खै़रे कसीर"मा आइहाल्छन् । (इब्ने कसीर)

२अर्थात् नमाज़ पनि केवल अल्लाहका लागि तथा कुर्बानी पनि केवल एक अल्लाहका नाममा बहुदेववादीहरूका समान यसमा अरुहरूलाई सम्मिलित नगर । نَحْرٌ को मूल अर्थ हो ऊटका घाँटीमा निजा (भाला) अथवा छुरा हानी बध गर्नु । अरु जनावरहरूलाई भूमिमा पल्टाएर उनका घाँटीमा छुरा रेटिन्छ त्यसलाई जिव्ह गर्नु भन्दछन् किन्तु यहाँ नहरसित अभिप्राय साधारण कुर्बानी हो । यसका अतिरिक्त यसमा दान पुण्यका रुपमा बलि दिनु हजका अवसरमा मिनामा इदुल अज़हका दिन कुर्बानी गर्नु सबै सम्मिलित छ ।

إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ ③

(३) निःसन्देह तिम्रा शत्रु नै सर्वनाशं हुनेछ ।[1]

سُورَةُ الْكَافِرُونَ

सूरतुल काफिरून-१०९

सूरतुल काफ़िरुम मक्कामा अवतरित भयो तथा यसमा छः आयत छन् ।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

अल्लाहका नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ ।

قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ ①

(१) तपाईं भनिदिनुस् कि हे काफ़िरहरू ![2]

---

[1] أَبْتَرَ यस्ता व्यक्तिलाई भन्दछन् जसका सन्तान नहोऊन् अथवा जसको नाम बाँकी नरहोस् । अर्थात् त्यसैमा त्यसको वंश समाप्त भएर जाओस् अथवा त्यसको नाम लिने कोही नहोस् । जब नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) का नर सन्तान रहेनन् त केही काफ़िरहरूले उहाँलाई أَبْتَر भने जसपश्चात अल्लाह (तआला) ले उहाँका वंशलाई पनि सान्त्वना दियो कि, أَبْتَر तिमी होइनौ तिम्रा शत्रु नै हुनेछन् । जस्तो कि अल्लाहले उहाँका वंशलाई पनि शेष राख्यो यद्यपि यो पुत्रीहरूतिरबाट छ, यसैप्रकार उहाँको उम्मत (अनुयायी) पनि उहाँको सन्तानस्वरुप नै छ जसको अधिकतामाथि उहाँले केयामतका दिन गर्व गर्नुहुनेछ । यसका अतिरिक्त उहाँको नाम पुरै विश्वमा अति आदर-मानले लिइन्छ । यसका अतिरिक्त उहाँको नाम पुरै विश्वमा अति आदर-मानले लिइन्छ । जबकि उहाँका शत्रु मात्र इतिहासका पानाहरूमा रहन गए । परन्तु कुनै हृदयमा उनको सम्मान छैन तथा कुनै मुखमा उनको शुभ चर्चा छैन ।

सूरतुल काफ़िरुन: सहीह हदीसहरूबाट सिद्ध छ कि रसूलुल्लाह (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) तवाफ (परिक्रमा) का दुई रकातहरू, फज्र एवं मगरिबका सुन्नतहरूमा ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾ तथा सूरतुल इख़्लास पढ्नुहुन्थ्यो । यसैप्रकार उहाँले केही सहाबाहरूसित भन्नुभयो कि राति सुत्ने बेलामा यो सूरत पढेर सुत्नेछौ भने शिर्कबाट निर्दोष मानिनेछौ । (मुसनद अहमद ५-४५६, तिर्मिजी क्रम संख्या ३४०३, अबूदाऊद नं. ५०५५, मज्मउज़ जवायेद १०/१२१) केही रिवायतहरूमा स्वयं उहाँको क्रम पनि यही भनिएको छ । (इब्ने कसीर)

[2] الكَافِرُون अलिफ, लाम साधारणताका लागि छ । परन्तु यहाँ विशेष रुपले ती काफ़िरहरूसित सम्बोधन छ । जसका विषयमा अल्लाहलाई ज्ञान थियो कि उनीहरूको अन्त्य कुफ्रमा हुनेछ किनकि यस सूरःका अवतरणका पश्चात कैयन्

لَآ أَعۡبُدُ مَا تَعۡبُدُونَ ۝٢

(२) न म इबादत (उपासना) गर्दछु त्यसको जसको तिमी पूजा गर्दछौ ।

وَلَآ أَنتُمۡ عَٰبِدُونَ مَآ أَعۡبُدُ ۝٣

(३) तथा न तिमी इबादत गर्नेवाला हौ त्यसको जसको म इबादत गर्दछु ।

وَلَآ أَنَا۠ عَابِدٞ مَّا عَبَدتُّمۡ ۝٤

(४) तथा न म इबादत गर्नेवाला हूँ त्यसको जसको तिमीले इबादत गऱ्यौ ।

وَلَآ أَنتُمۡ عَٰبِدُونَ مَآ أَعۡبُدُ ۝٥

(५) तथा न तिमी त्यसको इबादत गर्नेछौ जसको इबादत म गरिराखेको छु ।[1]

لَكُمۡ دِينُكُمۡ وَلِيَ دِينِ ۝٦

(६) तिम्रा लागि तिम्रो धर्म छ तथा मेरो लागि मेरो धर्म छ ।[2]

मुशिरक मुसलमान भए तथा उनीहरूले अल्लाहको इबादत गरे । (फ़तहुल क़दीर)

[1]केही ज्ञाताहरूले पहिलो आयतलाई वर्तमान तथा दोस्रोलाई भविष्यका अर्थमा लिएका छन् । किन्तु इमाम शौकानीले भनेका छन् कि यी आडम्बरहरूका आवश्यकता छैन । जोड दिनका लागि पुनरावृत्ति अरबी भाषाको साधारणतया शैली हो । जसलाई पवित्र कुर्आनका कैयन् स्थानहरूमा अप्नाइएको छ जस्तै सूरः रहमान तथा सूरत मुर्सलातमा छ । यसैप्रकार जोड दिनका लागि यो वाक्य पनि यहाँ दोहोऱ्याइएको छ । उद्देश्य यो हो कि, यो कहिल्यै सम्भव छैन कि म तौहीद (एकेश्वरवाद) को मार्ग त्यागेर शिर्कको मार्ग अप्नाऊ जस्तो कि तिमी चाहन्छौ । यदि अल्लाहले तिम्रो भाग्यमा मार्गदर्शन लेखेको छैन, त तिमी पनि यस तौहीद तथा उपासनाबाट बञ्चित रहनेछौ । यो त्यसबेला भनियो जब काफ़िरहरूले यो प्रस्ताव राखे कि एक वर्ष तपाईं हाम्रा देवताहरूको पूजा गर्नुस् तथा एक वर्ष हामी तपाईंका देवताहरूको पूजा गर्दछौं ।

[2]अर्थात् यदि तिमी आफ्ना धर्ममा प्रसन्न हुन्छौ तथा त्यसलाई त्यागन तयार छैनौ, त म आफ्ना धर्ममा प्रसन्न छु, म किन छाडिदिऊ ﴿لَنَآ أَعۡمَٰلُنَا وَلَكُمۡ أَعۡمَٰلُكُمۡ﴾ (अल-कसस-५५)

سُوْرَةُ النَّصْرِ

सूरतुन नस्र-११०

सूरतुन नस्र मदीनामा अवतरित भयो तथा यसमा तीन आयत छन् ।

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

अल्लाहका नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ ।

إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللّٰهِ وَالْفَتْحُ ۝١

(१) जब अल्लाहको सहायता एवं विजय प्राप्त हुनजान्छ ।

وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُوْنَ فِيْ دِيْنِ اللّٰهِ أَفْوَاجًا ۝٢

(२) तथा तिमी मानिसहरूलाई अल्लाहका धर्मतिर समूहका समूह आएको देख्दनेछौ ।[1]

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ

(३) तिमी आफ्नो प्रभुको महिमा एवं प्रशंसा गर्नमा लाग, तथा त्यससित क्षमाको प्रार्थना

सूरतुन नस्रः अवतरणका हिसाबले यो अन्तिम सूरः हो (सहीह मुस्लिम किताबुत तफ़सीर) यो सूरत अवतरित भयो त केही सहाबा बुझिहाले कि अब नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) को अन्तिम समय आइहालेको छ, यसकारण उहाँलाई तस्बीह तथा क्षमा याचनाको आदर्श दिइएको छ । जस्तो आदरणीय इब्ने अब्बास तथा माननीय उमरको वाक्य सहीह बुख़ारीमा छ । (तफ़सीर सुरतिन नस्र)

[1]अल्लाहको सहायतासित अभिप्राय हो इस्लाम तथा मुसलमानहरूको कुफ्र तथा काफ़िरहरूमाथि प्रभुत्व । तथा فَتْح विजयसित तात्पर्य मक्काको विजय हो जो नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) को जन्मभूमि तथा निवास स्थान थियो, किन्तु काफ़िरहरूले उहाँलाई तथा उहाँका सहाबा (सहचरहरू) लाई त्यहाँबाट आन्तरिक हुन वाध्य गरिदिएका थिए, तथा जब सन आठ हिजरीमा मक्का विजय भयो त मानिसहरू समूहका समूहले इस्लाम धर्ममा प्रवेश गर्न आरम्भ गरिदिए जबकि यसभन्दा पहिला एकाधवटा मुसलमान हुन्थे । मक्का विजयबाट मानिसहरूलाई यो कुरा स्पष्ट भयो कि उहाँ अल्लाहका सच्चा पैग़म्बर (सन्देष्टा) हुन् । तथा इस्लाम धर्म सत्य धर्म हो जसबिना पारलौकिक मोक्ष सम्भव छैन । अल्लाहले भन्नुभयो कि जब यस्तो हुन्छ भन ।

إِنَّهُۥ كَانَ تَوَّابًا ۝٣

गर,[1] निःसन्देह त्यो क्षमा गर्नेवाला हो ।

سُورَةُ اللَّهَبِ

सूरतुल्लहब-१११

सूरः लहब मक्कामा अवतरित भयो तथा यसमा पाँच आयत छन् ।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

अल्लाहका नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ ।

تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ ۝١

(१) अबू लहबका दुबै हात भाँचिए तथा त्यो (स्वयं) नाश भइहाल्यो ।[2]

[1]यो ठान कि जो सन्देश पुऱ्यांउने तथा सत्यको सत्यता सिद्ध गर्ने कर्तव्य तिमीमाथि थियो, त्यो पुरा भइहाल्यो, तथा अब तिम्रो संसारबाट जानुको समय निकट आइसकेको छ । अतः अल्लाहको महिमा त्यसको तस्वीह तथा क्षमा यातनाको निकै व्यवस्था गर । यसबाट बिदित भयो कि जीवनका अन्तिम युगमा यी कुराहरूको प्रवन्ध अधिकताले गर्नुपर्छ ।

सूरतुल्लहब: यसलाई सूरतुल मसद पनि भन्दछन् यसका अवतरणका विषयमा भनिन्छ कि जब नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) लाई आदेश भयो कि आफ्ना समीपवर्ती सम्बन्धीहरूलाई तर्साउनु तथा उपदेश दिनु, त उहाँले "सफा" पर्वतमा चढी يَا صَبَاحَاه को आवाज दिनुभयो । यस्तो आवाज खतराको लक्षण मानिन्थ्यो । जस्तो कि उहाँ (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) को पुकारमा मानिसहरू एकत्रित भइहाले । उहाँले भन्नुभयो : यदि म तिमीलाई सूचना दिन्छु कि यस पर्वतका पछाडि एउटा घोड सवार सेना छ जो तिमीमाथि आक्रमण गर्न चाहन्छ, त तिमीले मेरो कुरा मान्नेछौ ? उनीहरूले भने किन होइन । हामीले तपाईलाई कहिल्यै झुठा पाएनौं । उहाँले भन्नुभयो : तिमीलाई एउटा ठूलो प्रकोपबाट तर्साउन आएको हूँ । (यदि तिमी कुफ्र तथा शिर्कमा तत्पर रहयौ) यो सुनेर अबू लहबले भन्यो, تَبًّا لَكَ तिम्रो नाश होस् । के तिमीले हामीलाई यसका लागि एकत्र गरेका थियौ जसपश्चात अल्लाहले यो सूरत उताऱ्यो (सहीह अलबुखारी तफ़सीर सुरतु तब्बत) अबूलहबको वास्तविक नाम अब्दुल उज़्ज़ा थियो । त्यसको सुन्दरता तथा शोभा एवं अनुहारको लालीका कारण त्यसलाई अबू लहब भनिन्थ्यो । त्यसका अतिरिक्त आफ्ना अन्तका आधारमा पनि उसलाई नरकको इन्धन बन्नु थियो । यो नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) को साखै काका थियो । किन्तु उहाँको घोर शत्रु तथा उसकी पत्नी उम्मे जमील बिन्ते हर्ब पनि शत्रुतामा आफ्नो पतिभन्दा कम थिइन ।

[2] يَدٌ दुई वचन हो يَدٌ को, यसबाट अभिप्राय त्यो स्वय हो, अङ्ग बोलेर पूर्ण लिइएको छ । अर्थात् नाश तथा बर्बाद हुनजाओस् । यो अभिप्राय ती शब्दहरूको उत्तरमा छ जो उसले नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) लाई भनेको थियो ।

مَآ أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُۥ وَمَا كَسَبَ ۝٢
(२) न त त्यसको माल त्यसको काम आयो तथा न त्यसको कमाई ।[1]

سَيَصْلَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ ۝٣
(३) जो निकट भविष्यमा प्रज्वलित हुने आगोमा जानेछ ।

وَٱمْرَأَتُهُۥ حَمَّالَةَ ٱلْحَطَبِ ۝٤
(४) तथा त्यसकी पत्नी पनि (जानेछ), जो दाउरा बोक्नेवाली छे ।[2]

فِى جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍۭ ۝٥
(५) त्यसको घाँटीमा खजूरको बोक्राबाट बनेको डोरी हुनेछ ।[3]

नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) लाई भनेको थियो । وَتَبَّ (तथा त्यो नाश भइहाल्यो) यो खबर (सूचक) छ । अर्थात् शापका साथ नै अल्लाहले त्यसका विनाश तथा बर्बादीको सूचाना दिइदियो । तथा बद्रको लडाईंको केही दिन पश्चात त्यो रोगग्रस्त भयो । त्यसलाई प्लेगको गिल्टीका समान गिल्टी निस्क्यो तथा मर्‍यो । तीन दिनसम्म त्यसको शव यसै परिरह्यो । यहाँसम्मकि दुर्गन्ध आउन थाल्यो । अन्तत: त्यसका पुत्रहरूले महामारी फैलनुका भय तथा लज्जाको डरले त्यसका शवमाथि टाढाबाट ढुङ्गा तथा धूलो फालेर त्यसलाई गाडिदिए । (ऐसरुत्तफ़ासीर)

[1]कमाईमा त्यसको वैभव पद तथा त्यसको सन्तान पनि सम्मिलित छ । अर्थात् जब अल्लाहको पकड आयो त कुनै कुरो काम आएन ।

[2]अर्थात् नरकमा आफ्नो पतिको आगोमा दाउरा ल्याइहाल्नेछ । ताकि आगो अधिक प्रज्वलित होस् । यो अल्लाहको तर्फबाट हुनेछ । अर्थात् जुनप्रकार यो संसारमा आफ्नो पतिको त्यसका कुफ्र एवं स्वतन्त्रतामा सहायक थियो परलोकमा पनि यातनामा त्यसको सहायक हुनेछ । (इब्ने कसीर) केही व्याख्याकारहरू भन्छन् कि त्यसले काँडादार झाडीहरू बोकेर ल्याउँथी तथा नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) का मार्गमा ल्याएर विछ्याइदिन्थ्यो । केही अन्य भन्दछन् कि त्यसको चुक्लि खानुको बानीतिर संकेत छ । चुक्लि खानका लागि त्यो अरबी महावरा (वाक्शैली) हो यो कुरैशका काफ़िरहरूका पास गएर रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लमको कुरा लगाउँथी तथा उहाँको विरोधमा उत्तेजित गर्थी । (फ़तहुल बारी)

[3] جِيدٌ गर्दन (घाँटी) مَسَدٌ दृढ बनाएको डोरी, त्यो मूजाको अथवा खजुरको बोक्राको अथवा फलामका तारहरूको । जस्तो कि अनेक टिप्पणीकर्ताहरूले अनुवाद गरेका छन् । केहीले भनेका छन् कि

सूरतुल इख़्लास-११२

سُورَةُ الإِخْلَاصِ

सूरतुल इख़्लास मक्कामा अवतरित भयो तथा यसमा चार आयत छन् ।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

अल्लाहका नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं कृपालु छ ।

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ①

(१) (तपाईं) भनिदिनुस् कि त्यो अल्लाह एक (नै) छ ।

اللَّهُ الصَّمَدُ ②

(२) अल्लाह (तआ़ला) कसैको अधीन छैन । सबै उसका अधीन छन् ।[1]

لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ③

(३) न त्यसबाट कोही पैदा भयो तथा न त्यसलाई कसैले पैदा गऱ्यो ।[2]

وَلَمْ يَكُن لَّهُ كُفُوًا أَحَدٌ ④

(४) तथा न कोही त्यसको समान छ ।[3]

सुरतुल इखालास: यो संक्षिप्त सूरत बडो प्रधानता राख्दछ । यसलाई नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) ले एक तिहाई कुर्आन भन्नु भएको छ । तथा यसलाई राति पढ्नुको प्रलोभन दिनुभएको छ । (सहीह अलबुख़ारी, किताबुत तौहीद, तथा फज़ायेलुल कुर्आन, बाबु फजले कुल हुवल्लाहु अहद्) केही सहाबाले अन्य सूरतहरूका साथ प्रत्येक रकआतमा यसलाई मिसाएर अवश्य पढ्दथे । जसबारे नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) ले उनीहरूसित भन्नुभयो : तिम्रो यससित प्रेम तिमीलाई स्वर्गमा लग्नेछ । (बुखारी किताबुत तौहीद, किताबुल अज़ान, बाबुल जमओ बैनस सूरतैने फिर रकअ: मुस्लिम, किताबु सलातिल मुसाफ़िरीन) यसका अवतरणको कारण यो भनिएको छ कि बहुईश्वरवादीहरुले उहाँसित भने कि आफ्ना प्रभुको गोत्र बताउ । (मुसन्द अहमद ५/१३३, १३४)

[1]अर्थात् सबै उसका सम्मुख वेवश छन् तथा त्यो सबैबाट निस्पृह तथा निरपेक्ष छ ।

[2]अर्थात् न त्यसबाट कुनै वस्तु निस्केको छ न त्यो कुनै वस्तुबाट निस्केको छ ।

[3]न त्यसका व्यक्तित्वमा न त्यसका विशेषताहरूमा न त्यसका कर्महरूमा ﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ﴾ (अश शूरा-११) हदीसे कुदसीमा छ कि अल्लाह (तआ़ला) भन्दछ कि मानिस मलाई गाली दिन्छ । अर्थात् मेरा लागि सन्तान सिद्ध गर्दछ । जबकी म एक्लो छु । निस्पृह छु । मबाट न त कसैले जन्म लिएको छ र न म कसैबाट पैदा भएको छु, न कोही मेरा समान छ । (सहीद बुख़ारी, तफ़सीर कुल हुवल्लाहु अहद) यस सूरतमा उनको पनि खण्डन भइहाल्यो जो अनेक ईश्वर मान्दछन् तथा उनको पनि जो अल्लाहको सन्तान मान्दछन् तथा उनको पनि जो अरुहरूलाई त्यसको साझेदार भन्दछन् तथा उनको पनि जो अनिश्वरवादी नास्तिक) छन् ।

सुरतुल फ़लक़-११३

سُوْرَةُ الْفَلَقِ

सुरतुल फलक़ मक्कामा अवतरित भयो तथा यसमा पाँच आयत छन् ।

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

अल्लाहका नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ ।

सुरतुल फ़लक़: यसका पश्चात सूरतुन नास छ । यी दुबैको सम्मिलित प्रधानता अनेक हदीसहरूमा आएको छ । उदाहरणार्थ एक हदीसमा नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) ले भन्नुभयो: आज राती ममाथि केही यस्ता आयतहरू उत्रेका छन् जसका समान मैले कहिल्यै देखेन । यो भनेर उहाँले यी दुवै सूरतहरू पढ्नुभयो । (सहीह मुस्लिम, किताबु सलातिल मुसाफिरीन, बाबु फ़ज़ले किराअतिल मुअव्वज़तैन र तिर्मिजी (अबु हाबिस जुहनी सित उहाँले भन्नुभयो: हे अबू हाबिस ! के म तिमीलाई सर्वोत्तम तावीज़ (यन्त्र) नभनू जसकाद्वारा शरण चाहनेहरू शरण माँग्दछन् । उनले भने हो अवश्य भन्नुहोस् । "उहाँले दुवै सूरतहरूको चर्चा गरी भन्नुभयो कि दुबै مُعَوِّذَتَيْن (मुअव्वज़तैन) हुन् ।" (सहीहुन नसाई लिल अल्बानी नम्बर ५०२०) नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) मानिस तथा जिन्नहरूको प्रभाववाट शरण माँगने गर्नुहुन्थ्यो । जब कि दुवै सूरत अवतरित भए त उहाँले यिनलाई पढ्नको नियम बनाइहाल्नुभयो तथा शेष अन्य दुआहरू छाडिदिनुभयो । (अल्बानीको सहीह तिर्मिजी न. २१५०) माननीय आयशा (रज़ी अल्लाह अन्हा) भन्नुहुन्छ कि जब उहाँलाई दुःख हुन्थ्यो त मुअव्वजतैन पढेर आफ्ना शरीरमा फुँक्नुहुन्थ्यो तथा जब उहाँको रोग बढिहाल्यो तव मैले यी सूरःहरू पढेर उहाँका हातलाई बरकतको आशामा उहाँका शरीरमाथि स्पर्श गर्दै चलाउनुहुन्थ्यो । (बुखारी फ़ेजायेलुल कुर्आन वाबुल मुअव्वजात, मुस्लिम किताबुस सलाम, बाब रुक्यातिल मरीजे बिल मुअव्वज़ात) जव नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) माथि जादू गरियो, तव जिब्रील, यही दुई सूरत लिएर उपस्थित हुनुभयो तथा भन्नुभयो कि एउटा यहूदीले तपाईमाथि जादू गरेको छ, तथा यो जादू अमुक ईनारमा छ, उहाँले माननीय अलीलाई पठाएर त्यसलाई मँगाउनुभयो । (यो एउटा काइँयोका दाँतहरू तथा कपालका साथ एउटा ताँतभित्र ११ गाँठोहरू परेका थिए तथा मैनको एउटा पुतला थियो जसमा सियोहरू गाडिएको थियो) जिब्रीलको आज्ञा अनुसार उहाँ यी दुवै सूरतहरू पढ्दैजानु हुन्थ्यो र गाँठोहरू खुल्थे तथा सियोहरू निस्कँदै जान्थे अन्तसम्म पुग्दा सबै गाँठोहरू पनि खुलिहाले तथा सबै सियोहरु पनि निस्के तथा उहाँ यसप्रकार स्वस्थ हुनुभयो जस्तै कोही बन्धनबाट मुक्त होस् । (सहीह अल-बुखारी फतहुल बारी सहित, किताबुत तिब्ब, बाबुस सेहर, मुस्लिम किताबुस सलाम, किताबुस सेहर) उहाँ (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) को यो पनि नियम थियो कि राति सुत्ने बेलामा सूरतुल इखलास तथा मुअव्वज़तैन पढेर आफ्ना दुवै हातमा फुक्नुहुन्थ्यो अनि त्यसलाई पुरै शरीरमा दल्नुहुन्थ्यो । पहिला टाउको, अनुहार तथा शरीरका अघिल्ला भागमाथि हात फेर्नुहुन्थ्यो तत्पश्चात जहाँसम्म उहाँका हात पुग्थे । तीन पटक उहाँले यस्तो गर्नुहुन्थ्यो । (सहीह अल-बुखारी, किताबु फ़ज़ायेलिल कुर्आन, बाबु फ़ज़लिल मुअव्वज़ात)

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ①

(१) तपाईं भनिदिनुस् कि म प्रातः काल प्रभुको शरणमा आउँछु ।[1]

مِن شَرِّ مَا خَلَقَ ②

(२) प्रत्येक त्यस वस्तुको दुष्टताबाट जो उसले पैदा गरेको छ ।[2]

وَمِن شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ ③

(३) तथा अँध्यारो रात्रिको दोषबाट जब त्यसको अन्धकार फैलिन्छ ।[3]

وَمِن شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ ④

(४) तथा गाँठो (लगाएर उनीहरू) मा फूँक्नेवालीहरूका दुष्टताबाट (पनि)[4]

وَمِن شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ⑤

(५). तथा द्वेष गर्नेहरूको दुष्टताबाट पनि जब उनीहरू द्वेष गर्दछन् ।

---

[1] فَلَق को प्रधान अर्थ बिहानी हो प्रातः लाई यसकारण विशेष गरिएको छ कि जस्तै अल्लाह (तआला) रातको अन्धकार समाप्त गरेर दिनको प्रकाश ल्याउन सक्छ त्यसले त्यसैप्रकार भय तथा त्रासलाई हटाएर शरण माँग्नेहरूलाई शान्ति पनि प्रदान गर्न सक्दछ । अथवा मानिस राति जुनप्रकार यस कुराको प्रतिक्षामा रहन्छ कि प्रातः प्रकाश हुनेछ। यसैप्रकार भयभीत व्यक्ति शरणद्वारा सफलताको प्रभात उदित हुने कुरोको आशा राख्दछ । (फ़तहुल क़दीर)

[2] यो साधारण हो यसमा शैतान यसको सन्तान, नरक तथा प्रत्येक त्यस वस्तुबाट शरण छ, जसबाट मानिसलाई क्षति पुग्नसक्छ ।

[3] रातिका अन्धकारमा नै भयावह जन्तु आफ्ना गुफाबाट तथा दुःखदायी जनावर आफ्ना दुलोबाट तथा यसैप्रकार अपराधीहरू आफ्ना कुविचारलाई पूरा गर्दछन् । यी शब्दहरूद्वारा यी सबैबाट शरणमा लिएको छ । غاسِق (रात) وَقَب आउँछ ।

[4] نَفَّاثات स्त्रीलिङ्गको रुप हो । जो النُّفُوس (लुप्त विशेष्य) को विशेषण हो । مِن شَرِّ النُّفُوس النَّفَّاثَات अर्थात् गाँठोहरूमा फूँक्नेवालीहरूको दृष्टताबाट शरण । यसबाट अभिप्राय जादूको काला काम गर्ने पुरुष तथा स्त्रीहरू दुबैमा । अर्थात् यसमा जादूगरहरूको दुष्टताबाट शरण माँगिएको छ । जादूगर, पढेर फूँक गर्थे तथा गाँठो लगाउँदै जान्थे । साधारणतः जसमाथि जादू गरिन्छ त्यसका कपाल अथवा कुनै कुरा प्राप्त गरी त्यसमा यो काम गरिन्छ ।

[5] ईर्ष्या यो हो कि ईर्ष्या गर्नेवाला अरुहरूका राम्रा कुराको समाप्तिको कामना गर्दछ । अतः त्यसबाट पनि शरण माँगिएको छ किनकि ईर्ष्या पनि एउटा ठूलो चारित्रिक रोग हो जो पुण्यलाई समाप्त गरिदिन्छ ।

सुरतुल नाश-११४

سُورَةُ النَّاسِ

सुरतुन नास मकामा अवतरित भयो तथा यसमा ६ आयत छन् ।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

अल्लाहका नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्यन्त दयालु एवं अत्यन्त कृपालु छ ।

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ①

(१) तपाईं भनिदिनुस् कि म मानिसहरूका प्रभुका शरणमा आउँछु ।[1]

مَلِكِ النَّاسِ ②

(२) मानिसहरूका स्वामित्व[2] (तथा)

إِلَٰهِ النَّاسِ ③

(३) मानिसहरूका पुज्यकों (शरणमा)

सूरतुन नास: यसको प्रधानता विगत सूरतका साथ वर्णन गरिसकिएको छ । एउटा अन्य हदीसमा छ कि नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) लाई नमाजमा विच्छीले सुइरो हान्यो । नमाजका पश्चात उहाँले पानी तथा नमक मँगाएर त्यसमाथि दल्नु हो तथा साथ-साथै ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾ ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ﴾ ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ﴾ पढ्दै गर्नुभयो । (मज्मउज् ज़वायेद ५, १११) तथा हैसमीले भने कि यसको सनद हसन छ ।

[2] رَبّ (पालनकर्ता) को अर्थ हो, जो आरम्भबाटै जब मानिस अझै आमाका गर्भाशयमा नै रहन्छ, त्यसको व्यवस्था तथा सुधार गर्दछ यहाँसम्मकि त्यो वयस्क हुनजान्छ अनि त्यसले यो उपाय केवल केही विशेष मानिसका लागि होइन अपितु सबै मानव जातिका लागि गर्दछ तथा सबै मानव जातिका लागि नै होइन आफ्नो पुरा सृष्टिका लागि गर्दछ, यहाँ केवल मानिसहरूको चर्चा त्यसको प्रतिष्ठा एवं प्रधानता देखाउनका लागि छ जो उनीहरूलाई पूरा सृष्टिमाथि प्राप्त छ ।

[3] यो अल्लाह सबै मानिसहरूको पोषक तथा संरक्षक छ । त्यही यस योग्य छ कि विश्व तथा सृष्टिको शासन तथा राज्य उसैका पास होस् ।

[4] जो अखिल जगतको पालनकर्ता हो । पुरा सृष्टि त्यसैको अधिपत्य छ । त्यही सत्ता यस कुराका योग्य छ कि त्यसको उपासना गरियोस् तथा त्यही सबै मानिसहरूको पूज्य हो अत: त्यसै महान तथा सर्वोच्च सत्ताको शरण प्राप्त गर्दछन् ।

(४) शंका पार्ने पछि हटिजानेको दोषबाट ।[1] مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ۝٤

(५) जो मानिसहरूका छातिहरूमा शंका पार्दछन् । الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ ۝٥

(६) (चाहे) तिनीहरू जिन्नहरूबाट हुन् अथवा मनुष्य मध्येका ।[2] مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ۝٦

---

[1] الوسواس केही ज्ञाताहरूका विचारमा कर्ता संज्ञा हो الْمُوَسْوِس का अर्थमा छ, तथा केहीका विचारमा ذي الوسواس हो وسوسة वास्तवमा, गुप्त ध्वनिलाई भन्छन् । शैतानले पनि अज्ञान रुपले मानिसका हृदयमा नराम्रा कुरा हालिदिन्छ त्यसैलाई वास्तवमा भनिन्छ । الخنّاس थाहै नपाउने गरी हिंडिहाल्नेवाला यो शैतानको दुर्गुण हो कि जब अल्लाहको स्मरण गरिन्छ, तब यो सुटुक्क गइहाल्छ । तथा अल्लाहको स्मरणबाट अचेत भइन्छ भने हृदयमा छाइहाल्छ ।

[2] यो वस्वसा (गुप्त ध्वनि) हाल्ने दुई प्रकारका छन् जिन्नातहरूका शैतान र मानव जातिका शैतान प्रथमलाई अल्लाह तआलाले मानवलाई पथभ्रष्ट गर्नुको क्षमता दिएको छ । त्यसका अतिरिक्त प्रत्येक मानिसका साथ त्यसको एउटा शैतान साथी हुन्छ जो त्यसलाई पथ भ्रष्ट गर्दछ ।

हदीसमा छ कि जब नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) ले यो कुरा भन्नुभयो त सहाबाले प्रश्न गरे, हे अल्लाहका नबी के त्यो तपाईंका साथमा पनि छ, उहाँले भन्नुभयो, हो परन्तु अल्लाहले मेरो सहायता गरेको छ र त्यो मेरो आज्ञाकारी छ । मलाई भलाईका अतिरिक्त कुनै कुरा भन्दैन । (सहीह मुस्लिम किताबु सिफतिल कियामः)

यसैप्रकार अर्को हदीसमा छ कि नबी (सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम) ऐतिकाफमा हुनुहुन्थ्यो कि उहाँकी पत्नी सफिया रजीयल्लाहु अन्हा) उहाँलाई भेट्न आउनुभयो । रात्रिको समय थियो । उहाँ तिनलाई छाड्नका लागि मस्जिद बाहिर आउनुभयो र तिनीसित कुरा गर्न थाल्नुभयो । दुई अन्सारी सहाबी त्यहाँबाट गुज्रे त उहाँले उनलाई बोलाएर भन्नुभयो: यो मेरी पत्नी सफीया हो । उनीहरूले भने कि हे अल्लाहका रसूल के तपाईंका विषयमा हामीलाई नराम्रो विचार हुनसक्छ । उहाँले भन्नुभयो यो ठीक छ परन्तु शैतान मानवभित्र रक्तका समान दगुरन्छ । मलाई सन्देह भयो कि त्यसले तिम्रा हृदयमा आशंका पारिदिन्छ । (सहीह बुखारी किताबुल अहकाम)

अन्य प्रकारका शैतान मानव जातिमध्येबाट हुन्छन् जो मानिसलाई सदुपदेश र दयावान बनेर पथभ्रष्ट गर्दछन् ।

केही व्याख्याकार भन्दछन् कि शैतान जुन मानिसहरूलाई पनि पथभ्रष्ट गर्दछ उनीहरु दुई प्रकारका छन् । अर्थात् शैतान मानिसहरुलाई पनि पथ-विचलित गर्दछ र जिन्नातहरूलाई पनि ।